सातै प्रदेशबाट प्रकाशित पहिलो राष्ट्रिय दैनिक

नयाँ पत्रिका

nayapatrikadaily.com

५ माघ २०८१, शनिबार (18 Jan 2025, Saturday) ■ नेपाल संवत् ११४५ ■ वर्ष १८ ■ अंक २७२ ■ पृष्ठ ८ nayapatrikaofficial @NAYA_PATRIKA मूल्य रु. १०/-

■ विपक्षी गठबन्धनको निष्कर्ष

सत्तागठबन्धनले नैतिक आधार गुमायो, प्रधानमन्त्रीले राजीनामा गर्दा उचित हुन्छ

गिरीबन्धु, भुटानी शरणार्थी, बालमन्दिरको जग्गा हिनामिनालगायतका ठुला भ्रष्टाचारका फाइल बन्द गरेको, संसद् छलेर अध्यादेशमार्फत जनतामा निरंकुश शासन लाद्न खोजेको आरोप

विपक्षी सात दलको संयुक्त पत्रकार सम्मेलन । तस्बिर : **संजित परियार**/नयाँ पत्रिका

शुरोजंग पाण्डे/नयाँ पत्रिका

प्रमुख प्रतिपक्षी माओवादीसहितका सात विपक्षी दलले सत्तारूढ गठबन्धनले सरकार सञ्चालनको नैतिक आधार गुमाएको भन्दै प्रधानमन्त्री केपी ओलीले राजीनामा दिँदा उचित हुने बताएका छन् । संसद् छल्दै गम्भीर प्रकृतिका कानुन अध्यादेशमार्फत जारी गर्ने निर्णयले संविधानको मर्म तथा भावनामाथि मात्रै प्रहार नगरेको, बरु संसदीय प्रणालीकै उपहास गर्ने स्वेच्छाचारी र निरंकुश बन्ने सरकारको चाहना पनि उदांगो भएको उनीहरूको ठहर छ ।

विगतमा अघि बढाइएका गिरीबन्धु टी इस्टेट, नक्कली भुटानी शरणार्थी प्रकरण, बालमन्दिर तथा स्काउटका जग्गा अनियमिततालगायत भ्रष्टाचारका फाइल बन्द गरेको, भ्रष्टाचारमा मुछिएका सत्तारूढ दलका नेता-कार्यकर्तालाई उन्मुक्ति दिने प्रपञ्च रचेको, सहकारी ठगीमा आफ्नूनिकटलाई जोगाउने तथा विपक्षीमाथि प्रतिशोधपूर्ण र पूर्वाग्रही ढंगले मुद्दा लगाउने काम सरकारले गरेको निष्कर्ष पनि विपक्षी दलहरूको छ ।

■ प्रधानमन्त्री ओलीले भने-

१५–२० दिनभित्रै अध्यादेश संसद्मा पेस गर्छौं

(पृष्ठ २)

सहकारीपीडितलाई न्याय दिनुको साटो उल्टै थप पीडा दिने किसिमले सहकारी अध्यादेश ल्याउनुका साथै स्वेच्छाचारी र तानासाही ढंगले सत्तामा टिकिराख्न तथा विपक्षी दलहरूलाई फुटाउन राजनीतिक दलसम्बन्धी अध्यादेश ल्याउन सरकारले पटक-पटक कसरत गरेको दाबी पनि विपक्षी दलहरूको छ । तत्काल संसद् अधिवेशन नबोलाइए प्रक्रियाअनुसार विशेष अधिवेशनको माग गर्ने र त्यसलाई पनि बेवास्ता गरिए सडक संघर्षमा उत्रिने उनीहरूको चेतावनी छ ।

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

■ सात दलले उठाएका पाँच मुद्दा

१ गम्भीर प्रकृतिका कानुन अध्यादेशमार्फत जारी गर्ने सरकारको निर्णयले संविधानको मर्म तथा भावनामाथि प्रहार मात्रै गरेको छैन, संसदीय प्रणालीको उपहास गर्ने खतरनाक, स्वेच्छाचारी र निरंकुश पनि छ ।

२ सरकारले भ्रष्टाचारविरोधी अभियानलाई पूरै अवरुद्ध गरेको छ । भ्रष्टाचारीलाई जोगाएको छ र भ्रष्टाचार बढाएको छ । विगतमा अघि बढाइएका गिरीबन्धु टी इस्टेट, नक्कली भुटानी शरणार्थी प्रकरण, बालमन्दिर तथा स्काउटका जग्गालगायत भ्रष्टाचारका फाइल बन्द भएका छन् । सत्तारूढ दलका भ्रष्टाचारमा मुछिएका नेता तथा कार्यकर्तालाई यो वा त्यो बहानामा उन्मुक्ति दिने प्रपञ्च रचिएको छ । सहकारी ठगीमा आफूनिकटलाई जोगाउने र विपक्षीमाथि प्रतिशोधपूर्ण र पूर्वाग्रही तवरले अनुसन्धान र अभियोजन प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ । सहकारीपीडितलाई न्याय दिनुको साटो उल्टै थप पीडा दिने किसिमले सहकारी अध्यादेश जारी भएको छ ।

३ 'थ्रेसहोल्ड' या अन्य कुनै नाममा दुईदलीय तानासाही लाद्ने परिकल्पना संविधानले गरेको छैन । तर, स्वेच्छाचारी र तानासाही ढंगले सत्तामा टिकिराख्न र विपक्षी दलहरूलाई फुटाउन राजनीतिक दलसम्बन्धी अध्यादेश ल्याउने पटक-पटकको कसरत भएको छ ।

४ शान्ति प्रक्रियाका बाँकी कामसँग सम्बन्धित बेपत्ता नागरिकको छानबिन र सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग गठनको प्रक्रिया अवरुद्ध भएको छ । उक्त प्रक्रियालाई अविलम्ब अघि बढाई पीडितलाई न्याय दिनुपर्छ । खराब नजिर बस्ने गरी विनाआधार संवैधानिक परिषद्मा शक्तिसन्तुलन खलबल्याउने दुष्प्रयास गर्न पाइँदैन ।

५ सरकार टिकाउन बहुमत छ भन्दै राज्यका निकायलाई आफूअनुकूल दुरुपयोग गर्ने, संसद् छल्ने र राजनीतिक निर्णय तथा कामकारबाहीहरू पूर्वाग्रही ढंगले गर्दै जाने प्रवृत्तिले अन्ततः लोकतन्त्र र विधिको शासनमाथि नै संकट ल्याउन सक्छ । संसद्को मर्यादा र गरिमाको सम्मान गर्दै तत्काल संसद्को हिउँदे अधिवेशन आह्वान गर्नुपर्छ । अधिवेशन आह्वानको प्रक्रिया थालनी नगरे विशेष अधिवेशनको माग गरिन्छ ।

NIMB
नेपाल इन्भेष्टमेण्ट मेगा बैंक लि.
NEPAL INVESTMENT MEGA BANK LTD.

■ स्वर्णलक्ष्मी ठगीमा कांग्रेस सांसद राईको संलग्नता पुष्टि

महत्त्वपूर्ण निर्णयमा भेटियो हस्ताक्षर, दोस्रो चरणको अनुसन्धान थालेपछि फरार

दुई अर्ब ६५ करोड ठगी भएको स्वर्णलक्ष्मीको मुद्दाबाट यसअघि सरकारले तीनपुस्ते नखुलेको भन्दै नियोजित रूपमा जोगाएको थियो सांसद राईलाई, तर सहकारीका महत्त्वपूर्ण निर्णय र संसद्मा उनले गरेको हस्ताक्षर 'म्याच'

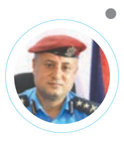

● **नवराज अधिकारी**
प्रवक्ता, जिल्ला प्रहरी परिसर काठमाडौं

यसअघि तीनपुस्ते नखुलेकालगायत थप व्यक्तिमाथि दोस्रो चरणको अनुसन्धान भइरहेको छ ।

नवराज मैनाली/नयाँ पत्रिका

काठमाडौंको कालीमाटीस्थित स्वर्णलक्ष्मी सहकारीको ठगी प्रकरणमा कांग्रेस सांसद माया राईको संलग्नता पुष्टि हुने बलियो आधार भेटिएको छ । सहकारीका महत्त्वपूर्ण निर्णयहरूमा उनको हस्ताक्षर फेला परेपछि ठगी प्रकरणमा उनको प्रत्यक्ष भूमिका देखिएको हो । उनी दुई कार्यकाल स्वर्णलक्ष्मीको सञ्चालक समितिमा थिइन् ।

■ जिबी राईको राहदानी रद्द गर्न अदालतको आदेश

■ चितवनमा रविसहित थप १४ विरुद्ध मुद्दा चलाउन प्रहरीको सिफारिस

सहकारीका बैठकहरूमा गरिएको 'माइन्युट'मा राईको हस्ताक्षर भेटिएपछि काठमाडौं प्रहरीले विस्तृत अनुसन्धान अघि बढाएको छ । दुई अर्ब ६५ करोड ठगी भएको स्वर्णलक्ष्मीको मुद्दाबाट यसअघि सरकारले तीनपुस्ते नखुलेको भन्दै नियोजित रूपमा उनलाई जोगाएको थियो । गत पुस २१ गते सहकारीको ठगी प्रकरणमा ३९ जनाविरुद्ध जिल्ला अदालत काठमाडौंमा मुद्दा दायर गरिएको थियो ।

नयाँ पत्रिकाले यसबारे समाचार प्रकाशन गरेपछि प्रहरीले दोस्रो चरणको अनुसन्धान थालेको हो । जिल्ला प्रहरी परिसर काठमाडौंका एक अधिकारीका अनुसार सहकारीका 'माइन्युट' र संसद्मा राइले गरेको हस्ताक्षर एक-अर्कासँग मेल खाएका छन् ।

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

जिबीका पार्टनर रहेका फिक्कल गाउँपालिका उपाध्यक्ष बराल अझै पक्राउ परेनन्

काठमाडौं/ स्वर्णलक्ष्मी सहकारीको ठगीमा प्रतिवादी रहेका सिन्धुलीको फिक्कल गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष राजु बराल अझै पक्राउ परेका छैनन् । २१ पुसमा उनलाई फरार प्रतिवादी बनाएर मुद्दा दायर भएको थियो । बराल स्वर्णलक्ष्मीका पूर्वसञ्चालक हुन् । उनी एमालेबाट निर्वाचित हुन् । काठमाडौं प्रहरीले स्वर्णलक्ष्मीको सञ्चालक कमल लामा र सुनिता नेवालाई पक्राउ गरी अनुसन्धान गर्दा बराल गाउँपालिकामै कार्यरत थिए । पछि भूमिगत भएका थिए । जिबी राईका पार्टनर बराललाई बुटवलको सुप्रिम सहकारीको ठगीमा पनि प्रतिवादी बनाइएको छ । उनीविरुद्ध भने सम्पत्ति शुद्धीकरणको कसुरमा पनि अनुसन्धान भएको छैन ।

■ एमाले नेता केबी उप्रेतीविरुद्ध प्रहरीमा थप जाहेरी, तर भएन सम्पत्ति शुद्धीकरण र संगठित अपराधमा अनुसन्धान

काठमाडौं/ आइडियल यमुना हाम्रो बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाको दुई अर्ब हिनामिनाका आरोपित एमाले नेता केबी उप्रेतीविरुद्ध ठगीका थप जाहेरी परेका छन् । तर, प्रहरीले भने उनीमाथि सामान्य सहकारी ठगीको कसुरमा मात्र अनुसन्धान गरेको छ । हाल डिल्लीबजार कारागारमा रहेका उप्रेती नेतृत्वको समूहले उक्त सहकारी संस्थाको दुई अर्ब हिनामिना गरेको थियो । जसमा थप जाहेरीका आधारमा जिल्ला प्रहरी परिसर, काठमाडौंले थप तीनवटा पूरक अभियोग दर्ता गरेको छ । पाँच करोड ७७ लाख, १८ करोड ४५ लाख र अर्कोमा ४१ लाख ४६ हजार बिगो कायम गरी तीनवटा छुट्टाछुट्टै पूरक अभियोग दर्ता गरिएको छ । उप्रेतीको समूहले विभिन्न सहकारी मर्ज गरी सहकारीको पैसा विभिन्न कम्पनी र जग्गामा लगानी गरेको थियो ।

तर, सहकारीको दुई अर्बभन्दा धेरै कुन-कुन कम्पनीमा लगानी गरियो भनेर प्रहरीले खोजी गरेको छैन । पक्राउ पर्दा उनी राष्ट्रिय सहकारी बैंकको समेत अध्यक्ष थिए । एमालेकै आडमा उनले सो पद पाएका थिए । पक्राउ परेपछि एमालेले उनलाई सहकारी विभागको सचिवबाट निलम्बन गरेको थियो । रवि लामिछाने जोडिएबाहेकका सहकारीको अपचलनमा प्रहरीले संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरणको कसुरतर्फ अनुसन्धान नगरेपछि अनुसन्धानमा प्रतिशोधको आरोप लाग्दै आएको छ ।

एक वर्षमा चार हजारभन्दा धेरैले लिए एनआरएन नागरिकता

नयाँ पत्रिका

२० असोज ०८० मा सरकारले नागरिकता ऐन र नियमावली संशोधन गरी एनआरएनलाई नागरिकता दिन थालेको हो । गृह मन्त्रालयको गत १७ पुससम्मको तथ्यांकअनुसार चार हजार ३५६ जनाले गैरआवासीय नेपाली नागरिकता लिइसकेका छन् ।

चार हजारभन्दा धेरै गैरआवासीय नेपालीले पुनः नेपाली नागरिकता लिएका छन् । गैरआवासीय नेपालीलाई सरकारले गत वर्षदेखि छुट्टै नागरिकता दिन थालेको हो ।

गृह मन्त्रालयको गत १७ पुससम्मको तथ्यांकअनुसार चार हजार ३५६ जनाले गैरआवासीय नेपाली नागरिकता लिइसकेका छन् । काठमाडौंमा मात्र एक हजार पाँच सयले यस्तो नागरिकता लिएको गृह मन्त्रालयका सूचना अधिकारी दिलकुमार तामाङले बताए ।

काठमाडौंपछि ललितपुरमा ३९३, चितवनमा २५८, कास्कीमा २३९, भक्तपुरमा १६८, मोरङमा १५०, रूपन्देहीमा १४८ र झापामा १३८ जनाले नागरिकता लिएका छन् । त्यस्तै, काभ्रेमा ८८, सुनसरीमा ७६, गोरखामा ६५, मकवानपुरमा ६४, गुल्मीमा ६२, नुवाकोटमा ५७, स्याङ्जामा ५६ र सोलुखुम्बुमा ५५ जनाले एनआरएन नागरिकता प्राप्त गरेका छन् । गृहका अनुसार ७० जिल्लाबाट यस्तो नागरिकता प्रदान भइसकेको छ ।

२० असोज ०८० मा सरकारले नागरिकता ऐन र नियमावली संशोधन गरी एनआरएनलाई नागरिकता दिन थालेको हो । ०७२ मा जारी संविधानमै यससम्बन्धी प्रावधान भए पनि आठ वर्षपछि कार्यान्वयनमा गएको हो । तर, यस्तो नागरिकताको उपयोगसम्बन्धी कानुन भने संशोधन नभएको भन्दै गैरआवासीय नेपालीले असन्तुष्टि जनाउँदै आएका छन् । दुई साताअघि मात्र गैरआवासीय नेपाली संघका प्रतिनिधिले गृहमन्त्री रमेश लेखकलाई भेटेर कानुन संशोधनका लागि आग्रह गरेका थिए ।

गत शुक्रबार बसेको मन्त्रिपरिषद् बैठकले उनीहरूलाई १० वर्षसम्म निःशुल्क भिसा दिनेलगायत लगानीलाई सहज बनाउने गरी कानुन संशोधन गर्ने निर्णय गरेको छ ।

नागरिकता ऐनको दफा ७ मा गैरआवासीय नेपालीलाई नागरिकतासम्बन्धी प्रावधान छ । ऐनको ७ (क) १ मा 'विदेशी मुलुकको नागरिकता प्राप्त गरी दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठनको सदस्य राष्ट्रबाहेकका देशमा बसोबास गरेको र साबिकमा वंशजको वा जन्मका आधारमा निज वा निजको बाबु वा आमा, बाजे वा बज्यै नेपालको नागरिक रही पछि विदेशी मुलुकको नागरिकता प्राप्त गरेको व्यक्तिले आर्थिक,

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

नयाँ पत्रिका शनिवारीय परिशिष्टाङ्क
झण्नयाँ

जेन–जीका

सपना

■ जेन जी भन्छ-
युवाहरूलाई देश चलाउन दिनुपर्छ

■ विश्लेषक भन्छन्-
यो पुस्ताको चाहना र सपनाबारे राज्यले सोच्नुपर्छ

शिखर धवनसँग
सगरमाथा छेउछाउ पुग्दा ...

यात्रा संस्मरण

● गृहेन्द्र घिमिरे

३५ लाखलाई धान्ने पूर्वाधार, तर साढे ११ लाख मात्रै आउँछन् पर्यटक

वार्षिक एक करोड ३० लाख यात्रुलाई सेवा दिने गरी विमानस्थल विस्तार भएको छ, करिब डेढ लाख पर्यटकलक्षित होटेल-रेस्टुरेन्ट र देशभर प्राकृतिक तथा धार्मिक गन्तव्य भए पनि बर्सेनि पर्यटक आगमनको लक्ष्य भेट्टाउन मुस्किल

भारत र चीनबाट २५ करोड नागरिक विदेश घुम्न निस्कन्छन्, सबैभन्दा नजिकको रमणीय नेपालमा पाँच लाख पनि आउँदैनन्

(विस्तृत पृष्ठ ७)

आफैँ बिरामी छन् दुर्गमका बर्थिङ सेन्टर

बर्थिङ सेन्टरमा अक्सिजनसहित १०४ प्रकारका उपकरण, २१ प्रकारका औषधि, दुई अनमीसहितको जनशक्ति हुनुपर्छ, तर बैतडीको दुदिलाखान बर्थिङ सेन्टरमा गर्भवती आए सामग्री लिन एक घण्टा पैदल दूरीमा रहेको अर्को बर्थिङ सेन्टर पुग्नुपर्छ, उपकरण जुटाउँदासम्म आमा र बच्चाको ज्यान जाने जोखिम छ

● **धाना धामी,** उपाध्यक्ष, सिगास गाउँपालिका

बर्थिङ सेन्टर पायक पर्ने ठाउँमा छैनन्, तिनमा पनि सुविधा छैन । सिगासको भूगोल पनि त्यस्तै छ । स्थानीय सरकारले ध्यान दिएर पायक पर्ने ठाउँमा बनाउनुपर्ने हो, तर हामी महिलाको कुरा पालिका नेतृत्वले सुन्दै सुन्दैन ।

बैतडीमा **लोकेश साउद**

हरेक गर्भवतीलाई सुरक्षित र गुणस्तरीय प्रसूति सेवा दिने भन्दै सरकारले दुर्गममा स्थापना गरेका प्रसूति केन्द्र (बर्थिङ सेन्टर)ले जनशक्ति र उपकरणको अभाव झेलिरहेका छन् । जसकारण बर्थिङ सेन्टरमा प्रसूति गराउन आउनेको संख्या पनि निकै न्यून छ ।

बैतडीको सिगास गाउँपालिकामा रहेका २१ मध्ये ११ वटा बर्थिङ सेन्टरमा वर्षमा मुस्किलले दुईदेखि ६ जना प्रसूतिका लागि आउने गरेका छन् । जीर्ण भवन, जनशक्ति र उपकरणको अभाव तथा अपायक ठाउँमा स्थापना भएकाले यहाँका बर्थिङ सेन्टर नाम मात्रका बन्न पुगेका हुन् ।

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको आमा तथा नवजात शिशु सुरक्षा कार्यक्रम निर्देशिका, २०६५ (तेस्रो संशोधन

» पृष्ठ २ मा क्रमशः

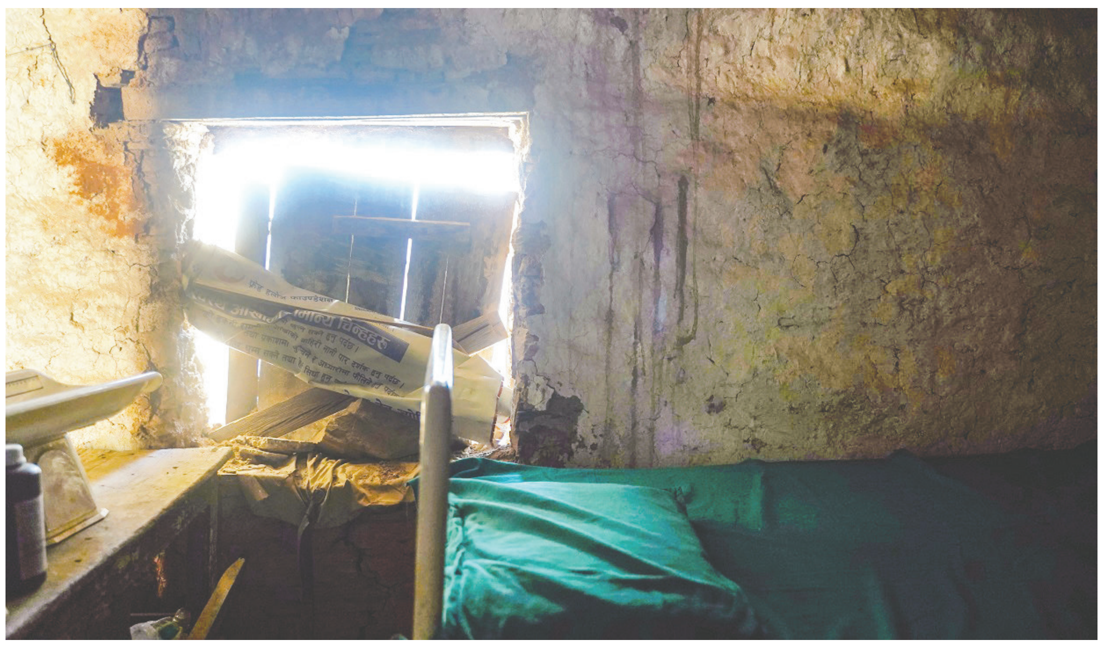

बैतडीको सिगास गाउँपालिका-१ दुदिलाखानमा रहेको बर्थिङ सेन्टर

■ बर्थिङ सेन्टरमा पुऱ्याइए पनि सुत्केरी गराउने उपकरण नहुँदा दार्चुलामा गयो आमा र बच्चाको ज्यान

दार्चुला/ अपिहिमाल गाउँपालिका- १ की २५ वर्षीया द्रोपती जागरीको मृत्यु भएको छ । सुत्केरी बेथा लागेपछि गाउँबाट एक घण्टा बोकेर आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र सितीमा पुऱ्याइएकी जागरीको गत मंगलबार मृत्यु भएको स्थानीय कमानसिंह धामीले बताए । 'बर्थिङ सेन्टर रहेको स्वास्थ्य केन्द्रमा चेकजाँच गर्दा आमा र बच्चाको अवस्था राम्रै भएको जानकारी थियो,' उनले भने ।

सुत्केरी बेथाले निकै च्यापेपछि उनलाई स्वास्थ्य केन्द्र पुऱ्याइएको थियो । केन्द्रमा प्रसूतिका निम्ति पर्याप्त उपकरणसमेत छैनन् । उनलाई अनमी पार्वती जागरीले चेकजाँच गरेकी थिइन् । पार्वतीले दुई-तीन घण्टापछि बच्चा जन्माउने अवस्था रहेको द्रोपतीका परिवारलाई जानकारी गराएकी थिइन् । तर, उनको सुत्केरी बेथाले नै ज्यान लियो । दार्चुलाको अपिहिमालमा सडक सञ्जाल र विद्युत् पुगेको छैन । गाउँबाट गाडीसम्म पुऱ्याउनै चार घण्टाभन्दा बढी समय लाग्छ । दुर्गममा राम्रो उपचारको व्यवस्था नहुँदा अकालमै ज्यान गुमाउन बाध्य छन् ।

राष्ट्रपति पौडेलले गरे द्रुतमार्गको निरीक्षण

काठमाडौं/ राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले निर्माणाधीन काठमाडौं-तराई मधेश द्रुतमार्ग सडक आयोजनाको हवाई तथा स्थलगत निरीक्षण गरेका छन् । उनलाई नेपाली सेनाले आयोजनाको हालसम्मको प्रगतिबारे जानकारी दिएको थियो । लेनडाँडा तथा धेद्रेमा निर्माणाधीन सुरुङमार्ग, पुल र सडकमार्गको अवलोकन गरेका राष्ट्रपति पौडेललाई आयोजनास्थलमा प्रधानसेनापति अशोकराज सिग्देलले स्वागत गरेका थिए । राष्ट्रपतिको अवलोकन भ्रमणमा द्रुतमार्गका आयोजना प्रमुख, सेनाको मध्य पृतनापति, मकवानपुर जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीलगायत सहभागी थिए ।

सैनिक जनसम्पर्क तथा सूचना निर्देशनालयका अनुसार विभिन्न १३ वटा प्याकेज रहेको द्रुतमार्ग सडक आयोजनामा १२ वटा प्याकेजमा काम भइरहेको छ । त्यसअन्तर्गत रहेका सातवटा सुरुङमध्ये धेद्रे तथा लेनडाँडामा रहेका दुईवटा सुरुङ छिचोलिएको छ । महादेवटारस्थित सुरुङमार्गको निर्माण कार्य ६५ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ । चन्द्रामभिरस्थित सुरुङको निर्माण कार्य सुरु भएको र अन्य तीनवटा सुरुङको डिजाइन तथा पूर्वतयारीको कार्य भइरहेको सेनाले जनाएको छ । आयोजनामा कुल ८९ वटा पुलमध्ये ८० वटा पुल निर्माणाधीन छन्, जब कि पाँच पुलको निर्माण पूरा भइसकेको छ । सेनाले जारी गरेको विज्ञप्तिअनुसार काठमाडौं-तराई मधेश द्रुतमार्ग आयोजनाको समग्र भौतिक प्रगति ३७.६० प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ३९.५६ प्रतिशत रहेको छ ।

सत्तागठबन्धनले...

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

सरकार सञ्चालनमा आफूहरूबिच कुनै समस्या नरहेको प्रमुख दुई दल कांग्रेस र एमालेका नेताहरूले दाबी गरिरहेका वेला विपक्षी गठबन्धनले सत्तागठबन्धनको औचित्य र भविष्यमाथि प्रश्न उठाएको हो । विपक्षी सात दलले शुक्रबार संयुक्त पत्रकार सम्मेलन गर्दै पाँचबुँदे वक्तव्यमार्फत सरकार सञ्चालनको नैतिक आधार सकिएको दाबीसमेत गरेका छन् ।

पत्रकार सम्मेलनमा माओवादी अध्यक्ष प्रचण्डले सरकार सञ्चालनको नैतिक आधार गुमेकोलाई विपक्षी दलहरू सरकारमा जान हतारिएको अर्थमा बुझ्न नहुने बताए । 'गठबन्धन गर्दा जे भनेर गरिएको थियो, ती काम केही पनि अगाडि बढेका छैनन् । संविधान संशोधन त अझ प्रधानमन्त्री आफैँले ०८७ मा मात्रै हुन्छ भनिसके । अन्य सुशासनबारे भनिएका कुरामा पनि उल्टो गतिविधि गरिसकेपछि सरकारले त्यो नैतिक अधिकार गुमाएको छ,' प्रचण्डले भने, 'नैतिकताका आधारमा सरकारले राजीनामा दिनु नै उचित हुन्छ । त्यसको अर्थ हामी सरकारमा जान हतारिएको भन्नेचाहिँ लाग्दैन ।'

प्रचण्डले सरकारले नैतिक आधार गुमाएको विषयलाई बुँदागत रूपमा पनि प्रस्ट्याए । 'सरकार अप्राकृतिक र अपारदर्शी तरिकाले बनेको छ । संविधानको मर्म र भावनाविपरीत बनेको छ, पहिलो आधार त्यही हो । दोस्रो, सामान्यतया संसदीय प्रक्रियामा पहिलो र दोस्रो दल मिलेर सरकार बनाउँदैनन्, त्यो नै अप्राकृतिक छ । त्यसमाथि संविधानको मर्मविपरीत संविधानको ७६ (२) को सरकारले विश्वासको मत लिन असफल भएपछि यदि तर नभनी उपधारा ३ को सरकार बन्नुपर्नेमा जबर्जस्ती उपधारा २ अनुसार नै बनाइएकाले असंवैधानिक छ,' प्रचण्डले व्याख्या गरे, 'अर्को, सरकारले गरेको गतिविधि र क्रियाकलापले जनतामा निराशा, आक्रोश र असन्तुष्टि बढ्दै गएका कारण पनि यो सरकारले आफ्नो औचित्य गुमाउँदै गएको छ ।'

सहकारीपीडितलाई न्याय दिनुको सट्टा उल्टै पीडा दिने गरी अध्यादेश जारी गरेकाले पनि गठबन्धन सरकारले सरकार सञ्चालनको आधार गुमाएको वक्तव्यमा दाबी गरिएको छ । 'बहुमतको दम्भमा सरकारले एकपछि अर्को चाल्दै आएका कैयन् जनविरोधी कार्यको जनस्तरबाटै चर्को विरोध हुन थालेपछि संसद्मा प्रतिरक्षा गर्न नसकी अध्यादेशको भर पर्नुपर्ने अवस्थाले सत्तारूढ गठबन्धनले सरकार सञ्चालनको नैतिक आधार गुमाइसकेको प्रस्ट हुन्छ,' वक्तव्यमा भनिएको छ ।

तत्काल संसद् अधिवेशन नबोलाइए विपक्षी दलहरूले विशेष अधिवेशनको माग गर्ने र त्यसलाई पनि बेवास्ता गरिए सडक संघर्षमा उत्रिने चेतावनीसमेत प्रचण्डले दिए । 'प्रतिपक्षीहरूले पहिलो बैठकबाट हिउँदे अधिवेशन छिटो बोलाइयोस् र विधेयकहरूको चर्चा-परिचर्चा सदनभित्रै गरियोस् भनेका थियौँ । तर, अहिलेसम्म त्यसो गरिएन । बरु उल्टै सदनमा छलफल भएर समितिमा पठाइएका विधेयकलाई सदनबाट फिर्ता लिने सर्वमान्य कानुनी प्रक्रियाविपरीत सरकारले जबर्जस्ती अध्यादेश ल्याउने काम गरेको छ । योभन्दा हास्यस्पद र लज्जास्पद केही पनि हुँदैन,' प्रचण्डले भने, 'यस्तै हुँदा पटक-पटक संसद् विघटन गर्ने जमर्को गरिएको हुनाले अहिले गरिहाल्छ, अधिवेशन बोलाइहाल्छ भनेर विश्वास गर्ने आधार छैन । त्यसकारण अविलम्ब अधिवेशन बोलाओस्, होइन भने हामी विशेष अधिवेशन बोलाउँछौँ भनेका हौँ ।'

प्रचण्डले विशेष अधिवेशनको माग पूरा नगरिए सडक संघर्षमा उत्रिने चेतावनी पनि दिए । 'संविधान, देश, जनता र लोकतन्त्रप्रति आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गर्नुपर्छ भन्ने बोध गर्दै विपक्षी दलहरू एक ठाउँमा भएका छौँ । अब सरकारले हाम्रो कुरालाई नजरअन्दाज गर्‍यो भने हामी विशेष अधिवेशनको मात्र होइन, आवश्यकता पर्दा सडक संघर्षमा जान पनि बाध्य हुनेछौँ,' उनले भने । विपक्षी दलहरूले १६ माघमा काठमाडौंमा सभा गर्ने तयारी गरिरहेका छन् ।

एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधवकुमार नेपालले ०८७ मा संविधान संशोधन गर्ने कुरा गरेर प्रधानमन्त्री ओलीले सत्तालाई निरंकुश ढंगले सञ्चालन गर्न खोजेको आरोप लगाए । 'संविधान संशोधन गर्न भनेर ०८७ सम्म अहिलेका प्रधानमन्त्रीलाई टिकाइदिनुपर्ने ? अब ०८७ सम्म कुर्नुपर्ने, यो सरकारलाई ०८७ सम्म टिकाइराख्नुपर्‍यो ? प्रधानमन्त्रीलाई टिकाइराख्नुपर्ने ? यसको जवाफ दिनुपर्‍यो,' उनले भने । सरकारले सुशासन, रोजगारीलगायत क्षेत्रमा केही पनि गर्न नसकेको भन्दै नेपालले सरकार पूर्ण रूपमा असफल बन्दै गएको टिप्पणी पनि गरे ।

विपक्षी गठबन्धनको वक्तव्यमा माओवादीसहित एकीकृत समाजवादी, रास्वपा, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी, राष्ट्रिय जनमोर्चा, आम जनता पार्टी र नेपाल समाजवादी पार्टीका शीर्ष नेताले हस्ताक्षर गरेका छन् । सरकारमा रहेको दल नागरिक उन्मुक्ति पार्टीको पनि वक्तव्यमा समर्थन रहेको बताइए पनि पत्रकार सम्मेलनमा भने उसको सहभागिता थिएन ।

१५-२० दिनभित्रै अध्यादेश संसद्मा पेस गर्छौं : प्रधानमन्त्री

काठमाडौं/ प्रधानमन्त्री केपी ओलीले आगामी १५-२० दिनभित्रै राष्ट्रपतिबाट जारी गरिएका अध्यादेशहरूलाई संसद्को हिउँदे अधिवेशनमा पेस गर्ने बताएका छन् । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक संघ (इप्पान)को रजतजयन्तीका अवसरमा शुक्रबार आयोजित कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै प्रधानमन्त्री ओलीले अधिवेशन बोलाउने जनाउ दिए ।

'जनतालाई सेवा दिन र व्यवसायीलाई सकारात्मक सहयोग गर्न हामीले अध्यादेश ल्याएका हौँ । कतिपयले अध्यादेशले शासन गर्न खोज्यो भनेर विरोध गर्न खोजेका छन्,' प्रधानमन्त्री ओलीले भने, '१५-२० दिनभित्र संसद् आइसक्छ, त्यहाँ पेस गर्छौं, छलफल गर्छौं र अगाडि बढाउँछौँ । हामी दुई महिनाभित्र टुंगो लगाइसक्छौँ । महत्त्वपूर्ण कुरालाई दुई महिना कुर्न सक्दैनौँ । काम गर्न कानुन फेरेरै अगाडि बढ्छौँ ।'

■ सम्मान दिए माधव नेपाल एमालेमा आउँछन्, तर उनका लागि ढोका बन्द छ : एमाले महासचिव

एमाले महासचिव शंकर पोखरेलले सम्मान दिए नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल एमालेमै फर्कने दाबी गरेका छन् । तर, पार्टी विभाजनका नायक रहेकाले उनलाई पार्टी प्रवेशमा ढोका नखोलिएको उनको दाबी छ । पोखरेलले माधव पार्टी विभाजन गर्ने षड्यन्त्रको नायक भएकाले उनीबाहेक सबैलाई एमालेले समाहित गर्न ढोका खुला राखेको सुनाए । 'माधव नेपालका लागि ढोका खोलिएको छैन । सम्मान दियो भने उहाँ नै आउनुहुन्छ । उहाँले गल्ती गर्नुभएको छ । उहाँ दुर्घटनाको नायक हो,' शुक्रबार आयोजित प्रेस चौतारीको कार्यक्रममा पोखरेलले भने, 'उहाँलाई सम्मान दिने पक्षमा एमाले छैन । साथमा लाग्नेहरू उहाँजत्तिकै गल्तीको जिम्मेवार छैनन् । अरू बाँकीलाई स्वागत गर्छौं, गरेका छौं । तर, उहाँलाई सम्मान गर्ने पक्षमा एमाले छैन ।'

उनले दल विभाजनसम्बन्धी अध्यादेशको अनावश्यक त्रास हेर्दा एकीकृत समाजवादी पार्टी चल्न सक्ने अवस्थामै नरहेको पुष्टि भएको बताए । नेकपा एसका नेताहरूमा दल विभाजनसम्बन्धी अध्यादेशको अनावश्यक त्रास देखिएको र त्यस्तो मनोविज्ञानले त्यो पार्टी चल्ने अवस्थामै नरहेको कुरा पुष्टि गरेको पोखरेलको भनाइ छ । 'समाजवादी पार्टीका नेताहरूमा दल विभाजनसम्बन्धी अध्यादेश ल्याउने छलफल त होइन भन्ने अनावश्यक त्रास देखियो । अध्यादेशको त्रास किन छ भन्दा त्यो पार्टी चल्ने अवस्थामै छैन,' उनले भने, 'चुनाव घोषणा भएपछि नचल्ने पार्टीका पछाडि मान्छे बस्दैन । यति कुरा त बुझ्नुपर्छ नि ।' महासचिव पोखरेलले अध्यादेशमा चलखेल गरेर सरकार ढाल्न खोज्नेहरू कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवाको स्पष्ट अडानका कारण हतोत्साही बनेको टिप्पणी पनि गरे । 'पाँचवटा अध्यादेश जारी गरेर हामीले हिँड्न खोजेको बाटोबारे स्पष्ट सन्देश दिएका छौँ । कतिलाई अध्यादेशमा भाँजो हाल्न सकिन्छ कि भन्ने लागेको थियो । तर, प्रधानमन्त्रीभन्दा अगाडि बढेर अध्यादेशका पक्षमा कांग्रेस सभापति खडा भएपछि चलखेल गर्नेहरू हतोत्साही भएका छन्,' उनले भने ।

एक वर्षमा...

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकारको उपभोग गर्न पाउने गरी गैरआवासीय नेपाली नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने' उल्लेख छ ।

यस्तो नागरिकता पाउनेले मतदान गर्न तथा राजनीति गर्न भने पाउने छैनन् । साथै, सरकारी-सार्वजनिक पदमा पनि बस्न नमिल्ने कानुनी प्रावधान छ । व्यवसाय गर्न पाउनुका साथै उनीहरूले सम्पत्ति भने दुवै देशमा राख्न पाउने यो नागरिकताले दिन्छ । तर, त्यसका लागि अन्य कानुन संशोधन भइसकेको छैन ।

नियमावलीले गैरआवासीय नेपालीलाई नेपाली नागरिकता लिने प्रक्रिया र मापदण्ड प्रस्ट पारेको छ । निवेदन दिने व्यक्ति वा उनको आमा-बुवा, हजुरबुवा-हजुरआमा साबिकमा नेपालको नागरिक रहेको प्रमाण पेस गर्नुपर्ने हुन्छ । तर, विगतमा अन्य देशको नागरिकता लिँदा धेरैले नेपालको नागरिकता पनि कायम गरेको हाल नागरिकता लिने क्रममा खुलेको जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौंका एक अधिकारीले बताए ।

एनआरएन नागरिकताका लागि नेपालको संविधान र कानुनको परिपालना गर्ने प्रतिबद्धता पनि आवश्यक हुने र शपथ गराउनुपर्ने प्रावधानसमेत ऐन र नियमावलीमा छ । यस्तो नागरिकता लिएका व्यक्तिले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता तथा राष्ट्रहितविपरीतको कार्य गरेको ठहरेमा नागरिकता रद्द गर्न सकिने व्यवस्थासमेत छ । हाल सरकारले एनआरएन परिचयपत्र भएकालाई नेपालमा भिसा निःशुल्क दिँदै आएको छ । तर, एनआरएन नागरिकता नै भएकाले भने विदेशी नागरिककै रूपमा भिसा शुल्क तिर्नुपर्ने अवस्था छ । यो विभेद हटाउनका लागि गृह मन्त्रालयले छलफल अघि बढाएको छ ।

नक्सा पास सम्बन्धमा जारी भएको १५ दिने सार्वजनिक सूचना

(मिति : २०८१/१०/०५)

महालक्ष्मी नगरपालिका वडा नं. ९ साविक लामाटार-७ क को कित्ता नं. ७०४ क्षेत्रफल १५१.०३ ब.मी. जग्गामा भवन निर्माण गर्न नक्सा पासको लागि २०८१ पौष ७ गतेमा महालक्ष्मी नगरपालिका वडा नं. ९ को कार्यालयबाट १५ दिने सूचना जारी गरेकोमा घर/जग्गाको म्याद बारम्बार बुझाउन जांदा सम्बन्धित जांदा सम्बन्धित तपसिलमा उल्लेखित संधियारहरूसंग सम्पर्क हुन नसकेकोले नक्सा पासको लागि १५ दिने सार्वजनिक सूचना जारी गरिएको छ ।

उल्लेखित कित्ता जग्गामा घर निर्माण हुंदा तपाई सांधसंधियारहरूलाई बाधा तथा मर्का पर्ने भएमा समय अवधीभित्र महालक्ष्मी नगरपालिका ९ नं. वडा कार्यालयमा निवेदन दिनुहुन सांधसंधियारहरूको जानकारीको लागि सुचित गरिन्छ । म्यादभित्र कसैको कुनै प्रतिक्रिया दावी विरोध प्राप्त नभएमा नियमानुसार निवेदकको माग बमोजिम नक्सा पासको लागि नगरपालिकामा सिफारिस भईजाने व्यहोरा समेत जानकारी गराईन्छ ।

तपसिल

१. पश्चिमतर्फ : कि.नं. ७०५
२. दक्षिणतर्फ : कि.नं. ६७४

महालक्ष्मी नगरपालिका कार्यालय
९ नं. वडा कार्यालय, लामाटार, ललितपुर ।

आफैं बिरामी...

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

०७३) अनुसार बर्थिङ सेन्टरमा अक्सिजनसहित १०४ प्रकारका उपकरण सामग्री, २१ प्रकारका औषधि, दुई अनमीसहितको जनशक्ति हुनुपर्छ ।

तर, सिगास- १ को दुदिलाखानको बर्थिङ सेन्टरको भित्ता चर्किएको छ, झ्याल भत्किएको छ । एककोठे भवनको बिचमा पर्दा राखेर एकातिर दुईवटा बेड छन् भने अर्कातिर भित्तामा फलामको र्‍याक छ । यही सेन्टरमा प्रसूति गराइन्छ । सात वर्षअघि स्थापना भएको बर्थिङ सेन्टरमा अनमी निर्मला सार्कीसहित एक सहयोगी कर्मचारी मात्र छन् । यहाँ गर्भवती आएमा एक घण्टा टाढा पैदल दूरीमा रहेको जुकेपानी बर्थिङ सेन्टर सामग्री ल्याएर प्रसूति गराइन्छ । अनमी सार्कीका अनुसार यस वर्ष दुई र अघिल्लो वर्ष एकजनाले मात्र यो बर्थिङ सेन्टरमा प्रसूति गराएका छन् । 'औषधि र उपकरण अभाव छ, त्यही भएर पनि सेवाग्राही आउँदैनन् । त्यसैमा भवन चर्किएर भत्किनै लागेको छ, भित्र बसिरहन डर लाग्छ,' अनमी सार्कीले भनिन् ।

केही दिनअघि बर्थिङ सेन्टरको अनुगमनमा पुगेका जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय बैतडीका खोप सुपरभाइजर निरीक्षक हरीशप्रसाद भट्टले दुदिलाखानमा बस्नलायक भवन नै नरहेको र सुरक्षित सेवा दिन सक्ने अवस्था नरहेको बताए । 'न्यूनतम उपकरण त छन्, तर नवजात शिशुका लागि न्यानो लुगा थिएन, हिटर थिएन,' उनले भने, 'संक्रमण नहुने सुरक्षित भवन हुनपर्छ, त्यहाँ थिएन । इन्फेक्सन हुने खतरा थियो ।'

यो बर्थिङ सेन्टरले बजकोट, गद्दीबसे, रेलादानी, दवानीखोला, खल्तड, दुदिलाखानलगायत गाउँका नागरिकलाई सेवा दिने गरेको छ ।

त्यस्तै, सिगास- १ कै जुकेपानीमा रहेको रहेको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र जंगलको बिचमा छ । यहाँ पक्की भवनको दुई कोठामध्ये एउटा स्वास्थ्य चौकी र अर्को कोठामा बर्थिङ सेन्टर छ । गाउँभन्दा टाढा र जंगलको बिचमा भएकाले सेवाग्राही कम छन् । 'चारैतिर जंगल छ, चितुवा कराइरहन्छ, डर लागिरहन्छ,' स्वास्थ्य केन्द्रमा कार्यरत अनमी सविना कार्कीले भनिन्, 'स्वास्थ्य संस्थाभन्दा निकै टाढा मात्र बस्ती छन्, एक्लै हिँड्न र राति सेवा दिन गाह्रो छ ।'

यो स्वास्थ्य केन्द्रभन्दा करिब तीन किलोमिटर उत्तर-पूर्वतिर भौनी टोलमा गाउँघर क्लिनिक छ । हप्तामा एक दिन स्वास्थ्यकर्मी गएर सेवा दिन स्थापना भएको एक कोठाको पक्की भवन पनि प्रयोगविहीन छ । बेसरा, अंगडेगाडा, सैनागाउँ र भौनी टोललाई सेवा दिने गरेर स्थापना भएको यो क्लिनिकमा बाख्राको खोर बनाइएको फेला परेपछि केही समयअघि जिल्ला अस्पतालका डा. सुशील विक अचम्ममा परेका थिए ।

२१ बर्थिङ सेन्टरमध्ये स्वास्थ्य चौकीसँगै रहेका १० वटाबाहेकको अवस्था सन्तोषजनक नरहेको पालिकाका स्वास्थ्य संयोजक घनश्याम बोहराले बताए । 'स्वास्थ्यचौकीमा रहेका बर्थिङ सेन्टरको अवस्था ठिकै छ, बाँकी सबैको अवस्था विजोग छ,' स्वास्थ्य संयोजक बोहराले भने, 'यी बर्थिङ सेन्टरमा वार्षिक दुईदेखि सातजनासम्म मात्र सेवाग्राही आउँछन् ।'

सार्वजनिक सेवा प्रसारण ऐनमाथि विज्ञ-विमर्श

रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनमाथि सरकारी नियन्त्रण बढ्ने टिप्पणी

शिवहरि घिमिरे/नयाँ पत्रिका

नेपालमा सार्वजनिक सेवा प्रसारण: नीति-संवाद
Public Service Broadcasting in Nepal: A Policy Dialogue

हालै कार्यान्वयनमा आएको सार्वजनिक सेवा प्रसारण ऐन, २०८१ ले रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनलाई थप सरकारी नियन्त्रणमा पुर्‍याउने टिप्पणी विज्ञहरूले गरेका छन् । गत ९ असोजमा राष्ट्रपतिबाट विधेयक प्रमाणीकरण भएसँगै सरकारले रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनलाई गाभेर सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्था गठन गरिसकेको छ । तर, सरकारको प्रत्यक्ष नियन्त्रणभन्दा बाहिर राखेर रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजन सञ्चालन हुनुपर्ने आवाज विज्ञहरूले उठाइरहेका वेला सरकारले थप नियन्त्रण कायम गरिएको भन्दै आपत्ति जनाइएको छ ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, पत्रकारिता तथा आमसञ्चार केन्द्रीय विभागले शुक्रबार राजधानीमा आयोजना गरेको 'नेपालमा सार्वजनिक सेवा प्रसारण नीति संवाद'मा सहभागीले सरकारले 'सार्वजनिक सेवा प्रसारण' सरकारी अनुदान, सरकारको स्वीकृतिमा प्राप्त हुने वैदेशिक सहयोगलगायत माध्यमबाट सञ्चार संस्था सञ्चालन गर्ने व्यवस्था कानुनमा गरिएकाले सम्पादकीय स्वतन्त्रतामा धक्का पर्ने औँल्याए । ऐनमा व्यवस्था गरिएको आचारसंहिता उल्लंघनसम्बन्धी प्रावधानमा पनि विज्ञहरूले आपत्ति जनाएका छन् ।

ऐनले संस्थालाई शासकीय स्वतन्त्रता प्रदान नगरेको, आर्थिक स्वायत्तता र सुनिश्चितता नदिएको, दीर्घकालीन रणनीति नदेखाएको, संसदीय उत्तरदायित्व नदेखाएको, श्रमसम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित नगरेको, जनहितबारे उल्लेख नगरेकोलगायत कमीकमजोरी विज्ञहरूले औँल्याए । रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजलाई पिएसबी मोडलमा परिणत गरे पनि आवश्यक पूर्वाधार नभएको, मापदण्ड पूरा नभएकोलगायतबारे विज्ञको भनाइ छ । सो ऐनमा टेकेर यथाशीघ्र नियमावली, विनियमावली, निर्देशिकालगायत तय गर्न पनि विज्ञले ध्यानाकर्षण गराए ।

विभागका प्राध्यापक डा. घमराज लुइँटेलले सार्वजनिक सेवा प्रसारणको विश्व परिवेशबारे व्याख्या गर्दै नेपालको पिएसबी मोडलमाथि प्रश्न उठाए । बेलायत, अस्ट्रेलिया, अमेरिका, फ्रान्स, भारत, जापानलगायत देशमा सञ्चालन भइरहेको पिएसबी मोडलबारे व्याख्या गर्दै उनले भने, 'यस प्रकारको सञ्चारमाध्यमका लागि छुट्टै लाइसेन्स वा अन्य कोष नभएकाले सरकारको अनुदान निर्भरताले स्वायत्ततामा असर पर्ने देखिन्छ, यसबाहेक ऐनमा अन्य कमीकमजोरी पनि छन्, अन्य देशमा हेर्दा फरक परिवेश पाउन सकिन्छ ।'

सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थासम्बन्धी अर्का विज्ञ तारानाथ दाहालले पिएसबी मोडलको कानुनमा थुप्रै छिद्र रहेको बताए । रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनलाई गाभ्दा न्यूनतम मापदण्ड पनि पालना नगरिएको उनले बताए । 'यो सरकारी आम्दानीमा निर्भर छ, सरकारी आम्दानीमा निर्भर हुने भएपछि कसरी स्वायत्त र स्वतन्त्र हुन सक्ला ? पिएसबीमा जाँदा न्यूनतम पनि एक अर्वको कोष खडा गर्नुपर्ने थियो, तर गरिएको छैन,' उनले भने, 'अब स्रोतको कमी हुन सक्छ, त्यस्तै ऐनमा ट्रेड युनियनबारे आवश्यक व्यवस्था गरिएको छैन ।' नेपालमा सार्वजनिक सेवा प्रसारणसम्बन्धी चर्चा हुन लागेको झन्डै दुई दशक भएको छ ।

सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थासम्बन्धी विज्ञ डा. रघु मैनालीले पिएसबी मोडलमा सञ्चालन भएका सञ्चारमाध्यम राजनीतिक र व्यापारिक स्वार्थ तथा दबदबाबाट अलग हुनुपर्ने बताए । 'यो ऐन हेर्दा रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनको अधिकार झन् खोसिने डर छ, त्यहाँ कार्यरत पत्रकारको स्वतन्त्रबारे खासै उल्लेख भएको छैन,' उनले भने, 'यो ऐनले सबैलाई समेटेको देखिँदैन, यो पब्लिक स्पेयरमा पनि छैन, ऐन निर्माण गर्ने वेलामा नागरिक समुदाय र विज्ञसँग कुरा गरिएन ।'

सञ्चार तथा सूचना प्रविधिमन्त्री पृथ्वीसुब्बा गुरुङले पिएसबीमा गइसकेका सञ्चारमाध्यम स्वायत्ततामा चल्ने दाबी गरे । 'मुसोले खाला भन्ने डरले छिटोछिटो अघि बढाएको काम यहाँसम्म आउनु राम्रो हो, पिएसबीमा गइसकेको सञ्चारमाध्यमले आफैँ स्रोत खोजेर चलाउन सके राम्रो, यदि सरकारी नियन्त्रणबाट बच्नु छ भने स्रोत खोज्नुस्,' उनले भने ।

राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले गत ९ असोजमा मात्रै सार्वजनिक सेवा प्रसारणसम्बन्धी विधेयक प्रमाणीकरण गरेका थिए । त्यसपछि सो ऐन कार्यान्वयनको चरणमा छ । यो ऐन ल्याउनुको मुख्य कारण सरकारी स्वामित्वमा रहेको रेडियो नेपाल तथा नेपाल टेलिभिजनलाई एकीकृत गर्नु हो । हाल यी दुई संस्था सार्वजनिक सेवा प्रसारण संस्थामा परिणत पनि भइसकेका छन् । तर, यी संस्थालाई कसरी सञ्चालन गर्ने भन्नेबारे कानुनले समेत स्पष्ट नपारेको विज्ञहरूको टिप्पणी छ । ३१ भदौमा संघीय संसद्ले यो ऐनको विधेयक पारित गरेको थियो ।

नेपालद्वारा इजरायल-हमास युद्धविराम सम्झौताको स्वागत

काठमाडौं/ नेपाल सरकारले गाजामा बन्धकहरूको रिहाइ र इजरायल-हमासबिच भएको युद्धविराम सम्झौताको स्वागत गरेको छ । परराष्ट्र मन्त्रालयले शुक्रबार जारी गरेको विज्ञप्तिमा बुधबार राति घोषणा गरिएको सम्झौताको प्रशंसा गर्दै यसलाई मध्यपूर्वमा शान्ति स्थापनाको दिशामा सकारात्मक कदमका रूपमा लिएको उल्लेख गरिएको छ ।

'नेपाल सरकारले ७ अक्टोबर २०२३ देखि मध्यपूर्वमा भइरहेका घटनाक्रमलाई नजिकबाट नियालिरहेको छ । हामी 'गाजामा बन्धकहरूको रिहाइ र युद्धविरामको लागि सम्झौता'को स्वागत गर्दछौँ । हामी आशा गर्छौं कि यसले गाजाका जनतालाई मानवीय सहायता सहज रूपमा उपलब्ध गराउँदै दिगो शान्ति र स्थायित्वतर्फ डोर्‍याउनेछ,' विज्ञप्तिमा भनिएको छ ।

नेपाल सरकारले युद्धक्षेत्रमा रहेका नेपाली नागरिक विपिन जोशीसहित सबै बन्धकको रिहाइका लागि निरन्तर आग्रह गर्दै आएको जनाएको छ । यसका साथै सम्झौता सफल बनाउन मध्यस्थतामा संलग्न सबै पक्षहरूको प्रयासप्रति नेपालले हार्दिक आभार व्यक्त गरेको छ । नेपालले दिगो शान्ति स्थापनाका लागि संयमता र संवादमार्फत समाधानको खोजी गर्न आग्रह गर्दै आएको छ ।

महत्त्वपूर्ण निर्णयमा...

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

'संसद्बाट ल्याइएको हस्ताक्षर सहकारीका कागजातसँग म्याच भएपछि विस्तृत अनुसन्धान अघि बढाएका छौं,' ती अधिकारीले भने ।

काठमाडौं परिसरका प्रवक्ता नवराज अधिकारीले विगतमा तीनपुस्ते नखुलेकालगायत थप व्यक्तिमाथि दोस्रो चरणमा अनुसन्धान भइरहेको बताए । राई दुईपटक सहकारीको सञ्चालक भएकी थिइन् । सहकारीको सञ्चालक भएको आधारमा उनीविरुद्ध समेत पक्राउ पुर्जी लिएको थियो । तर, सरकारी वकिलमा अनुसन्धान प्रतिवेदन पुग्दा रहस्यमय रूपमा उनको नाम गायब भयो । सत्तारूढ दल कांग्रेसकी सांसद भएकाले उनलाई योजनाबद्ध रूपमा जोगाएको आरोप लाग्दै आएको छ । प्रहरीले भने सहकारीको सञ्चालक माया राई र सांसद माया राई एकै व्यक्ति भएको आफूहरूले समाचारमा आएपछि मात्र जानकारी पाएको दाबी गरेको छ ।

गितेन्द्रबाबु (जिबी) राईले सञ्चालन गरेको सो सहकारीमा सर्वसाधारणको दुई अर्ब ६५ करोड हिनामिना भएको प्रहरी अनुसन्धानमा खुलेको छ । सर्वसाधारणको जाहेरीका आधारमा एक अर्ब १९ करोड रुपैयाँबराबरको बिगो कायम गरी मुद्दा दायर भएको छ ।

भोजपुर घर भएकी राईको जिबी राईसँग निकटता थियो । सोही आधारमा उनी सहकारीको सञ्चालक बनेकी थिइन् । सहकारीमा आबद्ध भए पनि हिनामिनामा संलग्न नभएको उनले नयाँ पत्रिकासँग बताएकी थिइन् । तर, निर्णयहरूमै हस्ताक्षर भेटिएपछि उनी मुख्य प्रतिवादी हुने अवस्था देखिएको छ । राई सो सहकारीको दुईपटक सञ्चालक भएकी थिइन् ।

आर्थिक वर्ष ०७३/७४ मा उनी सदस्य थिइन् । त्यसवेला स्वर्णलक्ष्मीको सञ्चालकहरूमा कल्पनाकुमारी श्रेष्ठ अध्यक्ष, देवेन्द्रबाबु राई उपाध्यक्ष, गितेन्द्रबाबु राई सचिव, सविना आलेमगर कोषाध्यक्ष तथा यामकुमार नाल्बो, राजु बराल र राई सदस्य थिए । पछि ०७४/७५ देखि ०७५/७६ मा उनी सहसचिव हुँदा कल्पनाकुमारी श्रेष्ठ अध्यक्ष, देवेन्द्रबाबु राई उपाध्यक्ष, दीपक लामा सचिव, रविना आलेमगर कोषाध्यक्ष तथा भक्तबहादुर भोलन र प्रदीप लामा सदस्य थिए । त्यतिवेलादेखि नै गैरकानुनी रूपमा कर्जा प्रवाह हुँदा सहकारी धराशायी भएको अनुसन्धानमा देखिए पनि अन्य सञ्चालकलाई मुद्दा चलाउँदा उनलाई अनुसन्धानबाहिर राखिएको थियो । प्रारम्भिक अनुसन्धानमा उनको संलग्नता देखिएपछि प्रहरीले अदालतबाट पक्राउ पुर्जी लिएको थियो ।

त्यसैगरी, पक्राउ पुर्जी जारी भएर पनि तीनपुस्ते विवरण नखुलेको भन्दै मुद्दा दायर नगरिएका यामकुमार नाल्बो, सुरज श्रेष्ठ, पुनमकुमारी चालिसे, मीरा बमजन, सञ्जीव गिरीको हकमा पनि दोस्रो चरणमा अनुसन्धान थालिएको छ ।

सहकारीबाट गोर्खा मिडियामा गैरकानुनी रूपमा पैसा गएको र त्यो पैसा खर्च गर्ने भूमिकामा रहेको भन्दै गोर्खा मिडियाका तत्कालीन सञ्चालक रहेको भन्दै राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सभापति रवि लामिछानेविरुद्ध समेत मुद्दा दायर गरेको थियो । तर, सहकारीकै सञ्चालकदेखि सहकारीबाट प्रत्यक्ष रूपमा २० करोड लिने उमेश गुरुङलगायतमाथि भने मुद्दा दायर नगरेपछि प्रहरी अनुसन्धानमाथि प्रश्न उठेको थियो ।

चितवनमा रविसहित थप १४ विरुद्ध मुद्दा चलाउन प्रहरीको सिफारिस

चितवन/ चितवनको साहरा सहकारी अपचलन मुद्दामा प्रहरीले थप १४ जनाविरुद्ध मुद्दा चलाउन सिफारिस गरेको छ । यसअघि दायर गरिएको मुद्दामा १७ जनालाई मात्र प्रतिवादी बनाइएको थियो । जिल्ला प्रहरी कार्यालय, चितवनले पूरक अनुसन्धानपछि तयार पारेको प्रतिवेदन शुक्रबार सरकारी वकिल कार्यालयमा बुझाएको छ । चितवनका प्रहरी प्रमुख एसपी गौतम मिश्रका अनुसार पहिल्यै मुद्दा लागेका १७ जनासहित थप १४ जनाको संलग्नता पुष्टि भएकाले उनीहरूलाई पनि प्रतिवादी बनाउँदै मुद्दा चलाउन सिफारिस गरिएको हो ।

पहिलो चरणमा सहकारीका सञ्चालक र मुख्य व्यवस्थापकविरुद्ध मुद्दा चलाइएको थियो । यसपटक सहकारीको पैसा गएका कम्पनीका सञ्चालकलाई पनि सहकारी ठगी र संगठित अपराधको कसुर चलाउन सिफारिस गरिएको छ । गोर्खा मिडियाका तत्कालीन सञ्चालकको रूपमा रवि लामिछाने र छविलाल जोशी तथा नेचर हर्ब्सका सञ्चालक रामबहादुर खनाललगायतलाई प्रतिवादी बनाउन प्रहरीले सिफारिस गरेको छ । यसअघि प्रहरीले कास्कीमा पक्राउ गरी मुद्दा दायर गरेकोमा उनीहरू धरौटीमा छुटेका छन् ।

चितवनका एसपी मिश्रका अनुसार साहरा सहकारीको ३८ करोड नौ लाख ७९ हजार ठगी भएको जाहेरी परेको छ । सोहीबराबर बिगो कायम हुने भएको छ । त्यसमध्ये १० करोड ८० लाख १८ हजार १५१ रुपैयाँ गोर्खा मिडियामा गएको देखिएकाले रवि लामिछानेलगायतलाई सोही रकमको सामूहिक बिगो कायम गर्नुपर्ने प्रहरीको राय छ । सो सहकारीबाट जिबी राईका कम्पनीहरू नेचर हर्ब्समा नौ करोड ७३ लाख, जिबी ग्रुप अफ कम्पनीमा नौ करोड २७ लाख, स्प्रिङउड रियल इस्टेटमा ६ करोड ८१ लाख, नेचरनेस्टमा ६ करोड ५१ लाख कर्जा गैरकानुनी रूपमा प्रवाह भएको प्रहरीले जनाएको छ ।

उता, पर्सा प्रहरीले पनि सानो पाइला सहकारीको अपचलनको अनुसन्धान अन्तिम चरणमा पुर्‍याएको छ । आगामी साता सरकारी वकिलमा अनुसन्धान प्रतिवेदन बुझाउने प्रहरीको तयारी छ । सानो पाइला सहकारीको रकम हिनामिनामा पनि गत वर्ष पहिलो चरणको मुद्दा दायर भइसकेको छ । जिबी राई समूहले सञ्चालन गरेका पाँचैवटा सहकारीबाट गोर्खा मिडियामा पैसा गएको आधारमा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सभापति रवि लामिछानेलाई पनि आरोपी बनाइएको छ । काठमाडौं र

जिबीको राहदानी रद्द गर्न अदालतको आदेश

पोखरामा **रोहितराज पराजुली**

कास्की जिल्ला अदालतले सहकारी ठगीका फरार आरोपी गितेन्द्रबाबु राई (जिबी)को राहदानी रद्द गर्न आदेश दिएको छ । न्यायाधीश हिमलाल बेल्बासेको शुक्रबारको एकल इजलासले प्रक्रिया पूरा गरेर जिबीको राहदानी रद्द गर्न राहदानी विभागलाई आदेश दिएको हो । जिल्ला प्रहरी कार्यालय कास्कीले जिबीको राहदानी रद्द गरी नेपाल ल्याउन आवश्यक प्रक्रिया सुरु गर्न भन्दै सरकारी वकिल कार्यालयमा निवेदन दिएको थियो । सोही निवेदन वकिल कार्यालयबाट २८ पुसमा अदालतमा दर्ता भएको थियो । २९ पुसमा न्यायाधीश नवराज दाहालको इजलासमा पेस भए पनि हेर्न नभ्याएपछि पुनः शुक्रबार बेल्बासेको इजलासमा पेस भएसँगै राहदानी रद्दको आदेश भएको अदालतका स्रेस्तेदार राजन खनालले बताए । 'राहदानी रद्द गर्न भएको आदेशसहित राहदानी विभागलाई पत्राचार गर्छौं, त्यसपछि विभागले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी रद्द गर्छ,' अदालतका स्रेस्तेदार राजन खनालले भने ।

यसअघि माघ ०८० मा पोखराको सूर्यदर्शन सहकारीमा ठगीका मुख्य तीन आरोपी सहकारीका पूर्वअध्यक्ष जिबीसँगै सहकारीका पूर्वअध्यक्षसमेत रहेका जिबीका दाइ भूपेन्द्र राई र सहकारीका वर्तमान अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकसमेत रहेका थानबहादुर बुढामगरविरुद्ध प्रहरीले १२ माघमा इन्टरपोलमार्फत डिफ्युजन नोटिस जारी गरेको थियो । १८ असोज ०८० मा जिबीसँगै १९ जनाविरुद्ध सहकारीको एक अर्ब ११ करोड १९ लाख बिगो दाबी गर्दै कास्की जिल्लामा अभियोगपत्र दर्ता भएको थियो । फेरि गत ५ पुसमा संगठित अपराध र सम्पत्ति शुद्धीकरणमा समेत पूरक अभियोग दर्ता भएको छ ।

नयाँ पत्रिका
शनिवारीय परिशिष्टाङ्क
झकनयाँ
शनिवार ५ माघ ०८१ [illegible]official @naya_patrika

यो पुस्ता सामाजिक सञ्जालमा धेरै सक्रिय हुन्छ। उनीहरू वास्तविक दुनियाँभन्दा भर्चुअल दुनियाँमा बढी रमाउँछन्। वास्तविक दुनियाँ र भर्चुअल दुनियाँको सन्तुलन मिलाउन नसक्दा एक्लोपनको सिकार हुन सक्छन्। त्यसपछि उनीहरूमा एन्जाइटी, डिप्रेसनजस्ता समस्या देखा पर्न सक्छ। यसबाट बच्न परिवारले उनीहरूसँग दुःखसुख र बाध्यताबारे छलफल गर्नुपर्छ।

जेन–जीका सपना

■ जेन जी भन्छ-

युवाहरूलाई देश चलाउन दिनुपर्छ

■ विश्लेषक भन्छन्-

यो पुस्ताको चाहना र सपनाबारे राज्यले सोच्नुपर्छ

अन्वेषण अधिकारी, पवन बराइली

सन् १९९७ देखि २०१२ सम्म जन्मिएको पुस्तालाई 'जेनेरेसन जेट' अर्थात् 'जेन जी' नाम दिइएको छ। १३ देखि २८ वर्षसम्मको यो पुस्ता डिजिटल युगसँगै हुर्कियो। यो पुस्ताभन्दा ठिकअघिको जेनेरेसन वाई अर्थात् मिलेनियल पुस्ता (सन् १९८१ देखि १९९६ सम्म जन्मिएको पुस्ता) ले समाचार रेडियोमा सुन्थ्यो, टेलिभिजनमा हेर्थ्यो। हुलाकमार्फत चिठी महिनौँपछि पाउँथ्यो। तर, 'जेन जी'ले समाचार हेर्ने-सुन्ने दुबै स्मार्ट फोनको कुनै एप्समार्फत गर्‍यो। चिठीपत्र, प्रेमपत्र म्यासेन्जरभित्र घुस्यो। जेन जी हुर्किंदै गर्दा संसारमा ठुल्ठुला प्रविधिको तीव्र विकास भयो। ती प्रविधि नेपालमा पनि भित्रिए। सन् ९० पछिको राजनीतिक उथलपुथललाई बाल्यकालीन स्मृतिको कतै छेउकुनामा राख्ने यो पुस्ता के सोच्छ ? समाजमा सुनिएजस्तै के यो बिन्दास पुस्ता हो ? यो पुस्ताको सपना कस्तो छ ? उनीहरूका चुनौती कस्ता छन् ? यही पुस्तासँग साक्षात्कार गरी उनीहरूको मनोभावना खोतल्ने प्रयास गरेका छौँ।

०००

जेन जी हुर्किंदै गर्दा संसारमा ठुल्ठुला प्रविधिको तीव्र विकास भयो। ती प्रविधि नेपालमा पनि भित्रिए। सन् ९० पछिको राजनीतिक उथलपुथललाई बाल्यकालीन स्मृतिमा कतै छेउकुनामा राख्ने यो पुस्ता के सोच्छ ? समाजमा सुनिएजस्तै के यो बिन्दास पुस्ता हो ? यो पुस्ताको सपना कस्तो छ ? उनीहरूका चुनौती कस्ता छन् ?

ललितपुर इमाडोल बस्ने निशा दर्नाल (२३) पढाइसँगै तेक्वान्दो खेललाई अघि बढाइरहेकी छिन्। उनी दक्षिण एसियाली खेलकुद प्रतियोगिता (साग) की स्वर्ण विजेता खेलाडी हुन्। विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा देशका लागि उनले पदक जितिसकेकी छिन्। बाल्यकालदेखि तेक्वान्दो सिक्न थालेकी निशा निरन्तरको अभ्यास, लगनशीलता, प्रतिबद्धताका कारण राष्ट्रियस्तरको खेलाडी बन्न सफल भइन्। भन्छिन्, 'समय व्यवस्थापन र लगनशीलता नै मेरो सफलताको आधार हो। ४ कक्षादेखि तेक्वान्दो सिक्न थालेकी हुँ। दैनिक तालिका तयार गर्ने, अभ्यास, पढाइ र अन्य गतिविधिलाई सन्तुलन मिलाएर अघि बढेँ। बिहान-बेलुका तेक्वान्दोको तालिम गर्थें। दिउँसो पढाइमा केन्द्रित भएँ।' ब्लुबर्ड कलेजमा बिबिएस चौथो वर्षमा पढिरहेकी उनी नेपाल पुलिस क्लबबाट तेक्वान्दो खेलिरहेकी छिन्। तेक्वान्दोले आत्मविश्वास बढाएको उनको अनुभव छ।

भविष्यमा खेलकुदलाई समाज परिवर्तन र व्यक्तित्व विकासको माध्यम बनाउने चाहना रहेको उनी बताउँछिन्। तेक्वान्दो खेललाई ग्रामीण क्षेत्रसम्म पुर्‍याउने सोच रहेको उनी बताउँछिन्। उनी भन्छिन्, 'ग्रामीण क्षेत्रका युवा-युवतीलाई यो खेलप्रति आकर्षित गराउन भूमिका खेल्ने लक्ष्य लिएको छु। यो खेलबाट उनीहरूको शारीरिक र मानसिक विकासमा सहयोग पुग्नेछ। खेलकुदले अनुशासन, आत्मविश्वास र नेतृत्व विकास गर्न मद्दत गर्छ,' उनले भनिन्। तेक्वान्दो खेलमार्फत विश्वस्तरमा नेपालको नाम चिनाउन सकिने उनी बताउँछिन्। यसका लागि भविष्यमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा नेपाली खेलाडीको सहभागिता बढाउनुपर्ने उनी बताउँछिन्।

नेसनल कलेजमा कानुन विषय दोस्रो वर्षमा अध्ययनरत सहारा भण्डारी (२२ वर्ष) भविष्यमा नेपालमै वकालत गर्ने सोच रहेको बताउँछिन्। विदेश गएर पढ्ने र त्यसपछि नेपाल फर्केर सेवा दिने उनको योजना छ।

'विदेशमा बिएएलएलबी सकेर आएपछि नेपालमै वकालत गर्ने सोच छ,' उनले भनिन् 'नेपालको न्याय प्रणालीमा योगदान दिने र समाजलाई सशक्त बनाउने सोच छ। महिला अधिकार, सामाजिक न्याय, समानताको मुद्दामा विशेष काम गर्ने सोचेको छु। अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा कानुन बुझेर मानव अधिकारको क्षेत्रमा योगदान गर्ने, आफ्नै देशमा अवसर खोज्ने सोच छ।

वकिल बनेर वातावरणसँग सम्बन्धित कानुन र मानव अधिकारको क्षेत्रमा बढी काम गर्ने उनले बताइन्। 'वातावरणसम्बन्धी काम गर्ने, मानव अधिकार संरक्षण र दुर्गम क्षेत्रका जनतालाई कानुनी शिक्षा, सेवा प्रदानजस्ता काम गर्ने योजना छ,' उनले भनिन्।

कानुनको अध्ययनले न्याय, समानता, मानव अधिकारजस्ता विषयमा सजग र उत्तरदायी बनाएको उनको अनुभव छ। भविष्यमा आफ्नो ज्ञानको प्रयोग गरी समाजलाई कानुनी अधिकार, कर्तव्य र जिम्मेवारीबारे सचेत गराउने सोच छ। 'समाजमा न्यायको स्थापना, मानव अधिकारको संरक्षण र कानुनी सचेतनाको प्रवर्द्धनमा हामीजस्ता युवाले सक्रिय भूमिका खेल्न सक्छौँ,' उनी भन्छिन्, 'अहिले समाजमा अन्याय, भ्रष्टाचार, अपराधजस्ता विषय व्याप्त छ। हामीजस्ता युवाले कानुन पढेर नयाँ प्रविधि र परिवर्तनलाई समाजमा परिचित गराउन, न्याय प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन, कानुनी प्रक्रियामा सुधार ल्याउन सक्छौँ।'

सहाराले केही समयअघि डिबेट नेटवर्क नेपालको निर्देशक भएर काम गरिन्। 'मैले आलोचनात्मक सोचलाई प्रोत्साहन गर्ने काम गरेँ। युवाहरू नेतृत्व, संवाद, सामाजिक परिवर्तनका लागि प्रतिबद्ध हुनुपर्छ,' उनी भन्छिन्, 'समाजसँग नजिक भएर काम गरेँ। डिबेट नेटवर्क नेपालले युवापुस्तामाझ क्रिटिकल थिंकिङ बढाउने काम गर्छ। अहिले युवापुस्तामा क्रिटिकल थिंकिङको कमी छ जस्तो लाग्छ। अहिले हामी कुनै घटनाको फ्याक्ट चेक नगरी त्यसको पछि लाग्छौँ।'

काठमाडौंको जोरपाटीस्थित बेसीगाउँ बस्ने विशाल घतानी आफ्नो अध्ययन र कामलाई सन्तुलन मिलाएर अघि बढाइरहेका छन्। उनी बिहान र दिउँसो आफ्नो पढाइलाई प्राथमिकता दिन्छन्। उनी हप्ताको चार दिन भने साँझको समय ठमेल, दरबारमार्गलगायत क्लबमा गितार बजाउन पुग्छन्। 'म कलेजका सबै कक्षा नियमित जान्छु। पढाइको समयतालिका बनाएर होमवर्क गर्छु। अहिले पढ्नु र गितार बजाउनु मेरो प्राथमिकता हो। जसले गर्दा मलाई सहज बनाएको छ,' उनले भने।

साँझको समयमा क्लबमा गितार बजाउनु उनको आम्दानीको स्रोत मात्र नभई आफ्नो रुचि क्षेत्र पनि हो। भन्छन्, 'गितारले मानसिक रूपमा आनन्द दिन्छ। यसले थप पढाइ र कामलाई सन्तुलित राख्न मद्दत गरेको छ।' विशाल ठमेलका क्लबमा गितार बजाएर कला प्रस्तुत गर्छन्। भविष्यमा गीत-संगीत क्षेत्रमा आफूलाई स्थापित गर्ने उनको योजना छ। उनले 'द समृद्ध ब्यान्ड' स्थापना गरेका छन्। नेपाली गीत-संगीतको दायरा फराकिलो हुँदै गएको उनी बताउँछन्। क्लबमा गितार बजाउनु उनका लागि मनोरञ्जन मात्रै होइन। 'मेरा लागि यो संगीतलाई साधना गर्ने थलो पनि बनेको छ। भविष्यमा राम्रो गितारिस्ट बनेर नयाँ-नयाँ शैलीको संगीत सिर्जना गर्ने योजना छ,' उनले भने। गीत-संगीतबाट नै अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा आफ्नो कला प्रस्तुत गर्ने सोच रहेको उनले बताए।

कोटेश्वरको ग्ल्यासियर कलेजमा कक्षा १२ पढ्ने आधार सुनार (१८) को जीवनशैली बाहिरबाट हेर्दा बिन्दास र सजिलो देखिन्छ। तर, उनी मिहिनेत पनि उत्तिकै गर्छन्। आफ्नो पढाइ र भविष्यको योजनालाई लिएर उनी स्पष्ट छन्। उनले १२ सकेर सरकारी क्षेत्रमा काम गर्ने योजना रहेको बताए। 'घरको हजुरबुबा र बुबा नेपाल आर्मीमा हुनुहुन्छ। जसले गर्दा मलाई सानैदेखि आर्मी बन्ने इच्छा थियो। १२ सकेपछि नेपाल आर्मीका लागि तयारी गर्ने सोच बनाएको छु,' उनी भन्छन्, 'विदेश जानुभन्दा नेपालमै आर्मी बनेर देश र जनताको सेवा गर्ने इच्छा छ। अहिले त्यसरी नै तयारी गरिरहेको छु।'

उनी पढाइको समयमा पूर्ण रूपमा दत्तचित्त भएर लाग्छन्। अरू वेला उनी साथीभाइसँग नयाँ-नयाँ ठाउँमा घुम्न पुग्छन्। नयाँ ठाउँ डुल्दा मस्तिष्क फ्रेस रहने र पढाइमा अझै ध्यान केन्द्रित गर्न सकिने उनको अनुभव छ। 'सधैँ भविष्यप्रति गम्भीर रूपमा सोचेर हुँदैन। जीवनमा स्पष्ट गन्तव्य भएपछि साथीभाइसँग भेट्नु, रमाइलो गर्नुले केही फरक पार्दैन। तर, आफ्नो भविष्यलाई गम्भीरताका साथ लिनुपर्छ,' उनले भने।

रिलायन्स इन्टरनेसनल एकेडेमीमा कक्षा १२ मा अध्ययनरत संस्कार कुइँकेल देशमै बसेर काम गर्ने आफ्नो सोच रहेको बताउँछन्। व्यापार-व्यवसायमा युवालाई जोड्ने गरी सरकारले नीति ल्याउनुपर्ने उनी बताउँछन्। 'व्यापार व्यवसायमा युवालाई विशेष प्राथमिकता दिनुपर्छ। विनाझन्झट ऋण उपलब्ध गराउने र त्यसको पारदर्शी निगरानी गर्ने काममा सरकार लाग्नुपर्छ। बेरोजगार युवालाई स्वरोजगार बनाउन सरकार सक्रिय हुनुहुपर्छ,' उनले भने।

मोलिस कलेज लगनखेलमा ११ कक्षामा अध्ययनरत नवन केसी पनि भविष्यमा देशमै बसेर उद्यम गर्ने सोचमा छन्। तर, सरकारले युवालाई पढाइ र सीपअनुसारको काम दिन नसकेको उनको अनुभव छ। 'यहाँ त केवल जाँचमा राम्रो अंक ल्याउन पढेजस्तो छ। यसरी कसरी रोजगारी सिर्जना होला र,' उनले भने, 'हामीले कृषिबाहेक अरू कुनै वस्तुको उत्पादन गरेजस्तो लाग्दैन। कृषि उत्पादनले पनि राम्रो बजार पाउन सकेको छैन। सरकारले उद्योग, कलकारखाना खोलेर युवालाई देशमै राख्ने वातावरण बनाउनुपर्छ। सीपमूलक र प्राविधिक शिक्षामा सरकारले लगानी गर्नुपर्ने उनले बताए।

युवाहरू नेतृत्वमा नआएसम्म देश विकास हुन नसक्ने रियालयन्स एकेडेमीमा अध्ययनरत प्राप्ति लम्साल बताउँछिन्। 'युवालाई देश चलाउन दिनुपर्छ। यसो गर्दा हाम्रो देशमा पनि परिवर्तन आउने सम्भावना छ। देशमै केही गर्ने सोच राखेका हामीलाई ठुलो प्रेरणा मिल्नेछ। विकास निर्माण कार्यमा युवाको सहभागिता बढाउन जरुरी छ,' उनले भनिन्।

एम्बिसन कलेजमा अध्ययनरत झापा शिवसताक्षी नगरपालिका-११ की प्रविज्ञा नेपाललाई भविष्यमा जेनेटिक इन्जिनियरिङमा काम गर्ने इच्छा छ। यस क्षेत्रमा अहिलेसम्म नेपालमा लगानी नभएको उनले बताइन्। 'विदेश गएर पढेर नेपाल फर्कने इच्छा छ,' उनले भनिन्, 'विदेशमा सीप सिकेर त्यसलाई नेपालमै उपयोग गर्न चाहन्छु। देशमा युवालाई स्वरोजगार बनाउने गरी नीतिहरू ल्याउन जरुरी छ।'

एम्बिसन कलेजमै अध्ययनरत नुवाकोटका दिपेन तामाङलाई डाक्टर बनेर गाउँमा गई सेवा गर्ने इच्छा छ। 'चिकित्सा विज्ञान मेरो रुचिको विषय हो। गरिबहरूले सहुलियत पाउन सकेका छैनन्। गाउँमा स्वास्थ्यको अवस्था राम्रो छैन। यसमा सरकारले ध्यान दिनुपर्छ। म भविष्यमा चिकित्सक बनेर गाउँमै गएर सेवा गर्न चाहन्छु,' उनले भने।

उक्त कलेजमै अध्ययनरत सिन्धुलीका राम ठटालको योजना आइटी इन्जिनियर बन्ने छ। 'आइटी क्षेत्रमा काम गर्न चाहन्छु। सरकारले प्रविधिको विकासमा ध्यान दिनुपर्छ भन्ने लाग्छ। प्राविधिक रूपमा अन्य राष्ट्र धेरै अघि बढिसके। हामी निकै पछाडि छौँ। यो अवस्थामा सुधार ल्याउन जरुरी छ,' उनले भने।

नुवाकोट आदर्श बहुमुखी क्याम्पसमा १२ कक्षामा अध्ययनरत एन्जल पुडासैनी भविष्यमा समाजसेवा र राजनीतिमा लाग्न चाहन्छिन्। राजनीतिमा महिलाहरूको प्रतिनिधित्व कम भएको उनको बुझाइ छ। पुरानो पुस्ताका नेताले राजनीतिमा युवालाई ठाउँ दिन आनाकानी गरिरहेको उनी बताउँछिन्। देशमा कानुनसम्मत रूपमा काम नभएको उनको बुझाइ छ। 'राजनीतिमा महिला निकै कम छन्। सरकारमा पनि महिला मन्त्री निकै कम छन्। यसलाई सुधार्नुपर्छ,' उनले भनिन्, 'समाजसेवा र राजनीति मेरो रुचिको विषय हो। भविष्यमा नेपालमै बसेर यी क्षेत्रमा योगदान गर्ने मन छ।'

काठमाडौंको मन्डिखाटारस्थित काष्ठमाण्डप ए लेभल एकेडेमीमा अध्ययनरत विपिन तिमल्सिनाले भविष्यमा अन्तरिक्ष वैज्ञानिक बन्ने लक्ष्य राखेका छन्। 'भविष्यमा अन्तरिक्ष वैज्ञानिक बनेर मानव सभ्यता र समाजको कल्याणमा आफ्नो जीवन समर्पित गर्ने लक्ष्य छ,' उनी भन्छन्, 'सरकारले प्रविधि क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्छ।'

काठमाडौं मोडल सेकेन्डरी स्कुलमा ११ कक्षामा अध्ययनरत सुप्रिया श्रेष्ठ भविष्यमा नेपाली मौलिक उत्पादनको प्रवर्द्धन र पर्यटन व्यवसायमा सक्रिय हुन चाहन्छिन्। 'मेरो योजना पर्यटन र नेपाली मौलिक उत्पादनको प्रवर्द्धन गर्ने छ। देशमै बसी विदेशी मुद्रा कमाउने लक्ष्य छ। यसले देशको आर्थिक स्थितिमा पनि सुधार ल्याउँछ भन्ने लाग्छ,' उनले भनिन्।

सरकारले रोजगारी सिर्जना गर्ने गरी नयाँ-नयाँ योजना ल्याउनुपर्ने उनले बताइन्। 'युवाहरूलाई स्वरोजगार बनाउन सरकारले. नयाँ योजना बनाउनुपर्छ। युवालाई देशमै बसेर आफ्नो प्रतिभा र कौशल विकास गर्नका लागि प्रेरित गर्नुपर्छ,' उनले भनिन्। राजनीतिक अस्थिरताका कारण नेपालको विकासमा गतिरोध सिर्जना भएको उनको बुझाइ छ। भ्रष्टाचार नियन्त्रण नभएसम्म मुलुकले समृद्धि हासिल गर्न नसक्ने उनले बताइन्।

ब्रिजवाटर इन्टरनेसनल कलेजमा अध्ययनरत प्रितिला गौतमले भविष्यमा नेपालको स्थिरता, विकास र सामाजिक न्यायका लागि पैरवी गर्ने सोच बनाएकी छिन्। 'भविष्यमा नेपालको स्थिरता, विकास र सामाजिक न्यायका लागि सक्रिय सहभागिता जनाउने योजना छ। युवाको प्रतिनिधित्व बढाउन, उनीहरूलाई राजनीति र नेतृत्वमा अवसर दिनुपर्छ,' उनले भनिन्, 'शिक्षा, सीप विकास, उद्यमशीलता प्रोत्साहन र आर्थिक अवसरको पहुँच युवालाई हुनुपर्छ। राज्यले नीति कार्यक्रम र सहुलियतपूर्ण ऋणजस्ता योजना ल्याएर उद्यमीलाई समर्थन गर्न जरुरी छ।' नेपालमा लोकतन्त्र र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता राम्रो भए पनि अस्थिरता, भ्रष्टाचार र दलगत स्वार्थका कारण विकास गतिविधि सोचेजसरी अघि बढ्न नसकेको उनले बताइन्।

०००

समाजशास्त्री डा.केशव सिलवाल जेनेरेसन जेडलाई सामाजिक सञ्जाल र प्रविधिको भरपूर प्रयोग गर्दै हुर्किएको पुस्ता मान्छन्। त्यसैले यो पुस्ताको सोचाइ अघिल्लो पुस्ताको भन्दा एकदमै फरक देख्छन् उनी। भन्छन्, 'उनीहरू धेरै संघर्ष गर्नुपर्छ भन्ने लक्ष्य लिएर अघि बढिरहेका हुन्छन्। त्यसैले प्लसटु पुस्तासमेत बिदेसिइरहेका छन्। त्यसैको परिणाम नेपालमा मास्टर्स पढ्ने विद्यार्थीको खडेरी परिरहेको छ।'

यो पुस्तालाई उनी विदेशमा गएर संघर्ष गर्न मन पराउने, विदेशी मूल्य-मान्यतालाई मन पराउने खालको ठान्छन्। उनी भन्छन्, 'उनीहरूको सोचाइ र लक्ष्य भनेको स्वदेशमा मात्रै होइन, विश्वमा आफू कसरी फरक ढंगबाट स्थापित हुने भन्नेतिर छ। विश्वसँग उनीहरू प्रतिस्पर्धा गरिरहेका छन्।'

नेपालमा जेनेरेसन जेडबारे समाजशास्त्रीय दृष्टिकोणबाट अध्ययन नभएको उनी बताउँछन्। 'समाजशास्त्रीय रूपमा उनीहरूले कसरी सोच्छन् भन्ने कुराको अध्ययन भएको छैन। राजनीतिक, आर्थिक रूपमा कसरी सोच्छन् भन्ने कुराको हाम्रोमा छलफल तथा अध्ययन हुन सकेको छैन,' उनी भन्छन्, 'यो पुस्ताबारे ठुला राजनीतिक दलले पनि अनुमान गर्न सकिरहेका छैनन्। त्यसकारण यो पुस्ताको अध्ययन, चाहना, सपना, लक्ष्यबारे प्राज्ञिक क्षेत्रमा अध्ययन हुन आवश्यक छ। राज्यले पनि यो पुस्ताबारे सोच्नुपर्छ।'

मनोविद् डा. विजय ज्ञवाली 'जेनेरेसन जेडमा अघिल्लो पुस्ताको तुलनामा शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्यमा तीव्र परिवर्तन भइरहेको बताउँछन्। जसका कारण उनीहरू विभिन्न मनोवैज्ञानिक समस्याबाट ग्रसित हुन्छन्। उनी भन्छन्, 'उनीहरूको मुड एकनासको छैन। उनीहरूले प्रकट गर्ने संवेदनालाई समाज र अभिभावकले आवश्यकताअनुसार सम्बोधन गर्न जरुरी हुन्छ।'

उनका अनुसार यो पुस्तामा एक्लोपन धेरै हुन्छ। किनकि, यो पुस्ता सामाजिक सञ्जालमा धेरै सक्रिय हुन्छ। 'उनीहरू वास्तविक दुनियाँभन्दा भर्चुअल दुनियाँमा बढी रमाउँछन्। वास्तविक दुनियाँ र भर्चुअल दुनियाँको सन्तुलन मिलाउन नसक्दा एक्लोपनको सिकार हुन सक्छन्,' उनी भन्छन्, त्यसपछि उनीहरूमा एन्जाइटी, डिप्रेसनजस्ता समस्या देखा पर्छ। यसले उनीहरूमा हीनताबोध, निराशा र आत्मविश्वासको कमी गराउँछ। यसबाट बच्न परिवारले उनीहरूसँग दुःखसुख र बाध्यताबारे छलफल गर्नुपर्छ।'

रंगकर्मी घिमिरे युवराजलाई मन परेका सात पुस्तक

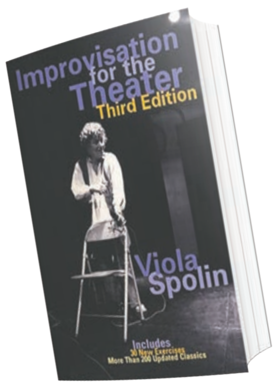

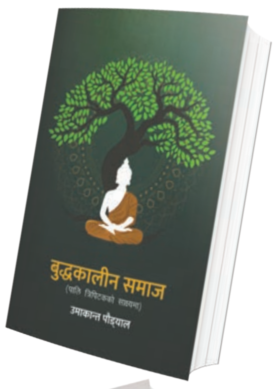

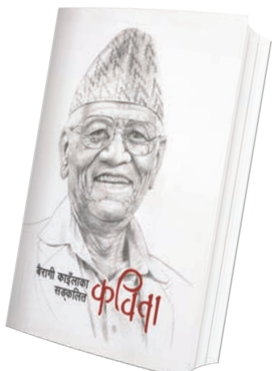

- **इम्प्रोभाइजेसन फर द थिएटर** : अमेरिकन फिल्म कलाकार, प्रशिक्षक तथा लेखक भिओला स्पोलिनले लेखेको किताब 'इम्प्रोभाइजेसन फर द थिएटर' सरल भाषामा लेखिएको तर गहन अर्थ राख्ने किताब हो । यसले कलाकारलाई पाँच इन्द्रियलाई सचेत बनाउँदै परिस्थिति बुझ्न सिकाउँछ । जस्तो कि किताबमा एउटा उदाहरण छ, पात्रले के खाना खाइरहेको छ भनेर दर्शकलाई कसरी बुझाउने ? खानाको स्वाद र बास्नाले खानेकुराबारे दर्शकसम्म सम्बन्ध राख्छ । किताबभित्र सानासाना खण्ड छन् । नाटक, सिनेमाका कलाकारलाई मात्रै होइन, किताबको पछिल्लो खण्डमा बाल कलाकारका लागि पनि अभिनयको खुराक छ । साँच्चै भनौँ भने यो किताब भयानक छ । अघिल्ला दुई संस्करणमा एक लाख प्रति बिक्री भएपछि अहिले तेस्रो संस्करण बजारमा आएको रहेछ । किताब उपहार दिने स्विडेन निवासी मित्र शिव चौलागाईंलाई आभार ।

- **बुद्धकालीन समाज** : उमाकान्त पौड्यालले लेखेको किताब बुद्धकालीन समाज पढ्न थालेपछि सन्दर्भहरूले लोभ्याउँछन् । शाक्यमुनि बुद्धको देशनाको मूल ग्रन्थ पालि त्रिपिटकलाई साक्षी राखेर लेखिएको भनिएको यस किताबले बुद्धकालीन समाजको समाजशास्त्रीय इतिहास पहिल्याएको छ । सिद्धार्थ गौतमको जन्म, उनको हुकाइ, विवाह, गृहत्यागदेखि बुद्धत्व प्राप्तिको साधनाबारे लेखकको खोज कडा मिहिनेतबाट आएको छ । कतिपय अतिरञ्जित भ्रमबाट बाहिर निस्कन पनि यो किताबले मद्दत गर्छ ।

- **भिक्षु, व्यापार र विद्रोह** : सुधीर शर्माको किताब भिक्षु, व्यापार र विद्रोह यसरी सुरु हुन्छ, मानौँ यो संस्मरण या आख्यान हो । भित्र छिरेपछि यसले इतिहास पर्गेल्छ । तथ्य, कथ्य र शैली तीनवटै तत्त्वले मन जितेको किताब हो यो । ३७६ पृष्ठ लामो यो किताब ज्यादै राजनीतिक परिधिको भए पनि यसले आममानिसलाई सबै सन्दर्भ र कुरा बुझाउँछ । हिमालको उत्तरपट्टिबाट नेपालतिर के-के आयो आममानिसलाई पत्तै नहुने रहेछ । खुफिया किताब हो यो ।

- **मेरो कविताको आराधन** : बालकृष्ण समको किताब मेरो कविताको आराधन मलाई मनपर्ने नेपाली किताबमध्ये एक हो । नेपाली भाषामा लेखिएको यति सशक्त अटो बायोग्राफी बिपीपछि यिनकै हो कि ? अत्यन्तै बोझिलो नाटक लेख्ने समले यसरी सरल भाषामा बोधगम्य आत्मवृत्तान्त लेखे भनेर पत्याउनै गाह्रो । तर, उनको हुर्काइ रुचिसँगै किताबले धेरै कुरा भन्छ । उनका हजुरबा डम्बरशमशेरको बिलासिता, अश्लीलता र निरंकुशताले त्यतिखेरका राणा परिवारको प्रतिनिधि कथा भन्छ । ४०८ पृष्ठको किताबले राणाकालीन समयको ठुलो घटना बोल्छ ।

- **बैरागी काइँलाका संकलित कविता** : बैरागी काइँलाका कविता एउटै किताबमा पाउँदा त्यसै मख्ख परिगएँ । किनिहालेँ । पल्टाउँछु । इन्द्रबहादुर राईको लामो भूमिका छ । मिठो छ । कविता किताबभित्र फरक-फरक खण्डमा कविता छुट्याइएको छ । काइँलाका एकसेएक कविता छन् । अरू त के भनूँ, वेलावेला पढिबस्ने किताब हो यो ।

- **रुदाने** : रुपचन्द्र विष्टका बारेमा फाट्टफुट्ट अखबारमा पढियो । साहित्यिक जमातमा केही किस्सा सुनिए । उनको व्यक्तित्व विशेष किसिमको हुँदाहुँदै, उनको योगदानबारे जान्नुपर्ने हुँदाहुँदै पनि उनीबारे गहन अध्ययन भएन । उनी बिचैमा छुटे । तर, एकजना युवा रंगकर्मी टंक चौलागाईं आफ्ना नाटकका साह्रा काम केही बेर थाती लाएर रूपचन्द्रको पछि लागे । किताब पढ्दा थाहा लाग्छ, उनको गहन अनुसन्धान र मिहिनेत ।

- **बिफोर द कफी गेट्स कोल्ड** : जापनिज लेखक तोसिकाजु कवागुजीको जापनिज उपन्यास अंग्रेजीमा अनुवाद हुँदा 'बिफोर द कफी गेट्स कोल्ड' भएछ । सन् २०१५ मा मूल भाषाको कृतिले तहल्का मच्चाएछ । सन् २०१९ मा अंग्रेजीमा अनुवाद भएपछि किताबले संसारभरि चर्चा पायो । सन् १८७४ मा खुलेको टोकियो सहरको एउटा क्याफे, जहाँ बसेपछि टाइम ट्राभल गर्न सकिन्छ । त्यसका लागि क्याफेको स्पेसल सिटमा बसेर निश्चित किसिमको कफी पिउनुपर्छ । कस्ता मानिसलाई भेटेर विगतमा यात्रा गर्न सकिन्छ, त्यसका अरू सर्त पनि छन् । त्यसका लागि किताब पढ्दा मज्जा आउँछ । यो किताबमा आधारित भएर फिल्म र टिभी सिरिज पनि बनिसकेका छन् । किताब पढ्दा नै मज्जा आउँछ ।

- गृहेन्द्र घिमिरे

शिखर धवनसँग सगरमाथा छेउछाउ पुग्दा ...

यात्रा संस्मरण

*भारतीय क्रिकेटर शिखर धवन विश्व क्रिकेटकै चर्चित खेलाडी हुन् । भारतलाई कैयन् महत्त्वपूर्ण उपाधि दिलाएका उनी 'कर्णाली याक्स'बाट फ्रेन्चाइज नेपाल प्रिमियर लिग खेल्न नेपाल आएका थिए । 'कर्णाली याक्स'का लागि धवनले चार खेल खेले । उनै विश्वचर्चित ओपनरलाई 'कर्णाली याक्स'का सहसञ्चालक गृहेन्द्र घिमिरेले सगरमाथा आधार शिविरसम्म पुर्‍याएका थिए । त्यही अनुभव घिमिरेले **रमेश सुवेदी**लाई सुनाएका छन् :*

'कर्णाली याक्स'को टिम र नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान) सचिव पारस खड्का साँझपख छलफलमा थियौँ । नेपाली क्रिकेट र नेपाल प्रिमियर लिग (एनपिएल)को ब्रान्ड कसरी बढाउने कुराकानीमा केन्द्रित थियौँ । त्यसका लागि विश्व क्रिकेटकै चर्चित नाम भित्र्याउने सल्लाह भयो । धेरै चरणको छलफलपछि अन्तिममा शिखर धवन ल्याउने टुंगो लाग्यो ।

धवनको सिइओ अमितेश शाहसँग हामीले २०-२५ पटक इमेलमा संवाद गर्‍यौँ । इमेल क्यानका सचिव पारस खड्काले उपलब्ध गराएका थिए । त्यतिवेलासम्म पनि हामीले धवनसँग गफ गर्न पाएका थिएनौँ । अमितेशकै धवनसँग सीधै गफ नहुनेरहेछ । हामी जसरी पनि धवनलाई नेपाल भित्र्याउने पक्षमा पुगिसकेका थियौँ । प्रस्ताव उताबाट पास भयो । त्यसपछि सीधै फोन नम्बर मागेँ । हामी सम्झौता गर्न भारत आउँदै छौँ भनेँ । त्यसपछि मात्रै क्यानलाई आधिकारिक जानकारी दिएका हौँ ।

मैले पारससँग माग राखेँ, 'यदि धवन आउने भए, हामीले उद्घाटन खेल खेल्न पाउने कि नपाउने ?' जितहार आफ्नो ठाउँमा छ, उद्घाटनमा धवनलाई खेलाउन पाए, हाम्रो म्यासेज जान्छ भन्ने हाम्रो योजना थियो । पारसले भने, 'मैले सीधै भन्न मिल्दैन, टिमसँग कुरा गर्छु ।' पछि यो पास भयो । तर, धवनको नै नमिल्ने भयो । उनी पारिवारिक कारण ओमान पुगेका रहेछन् । धवनले, 'म पहिलो खेल भ्याउदिनँ । रेस्ट गर्छु,' भनेका थिए ।

सम्झौता गर्न हामी भारत जाने भयौँ । त्यसका लागि कर्णाली याक्सका मालिक झनकदत्त खनाल र भारतका लागि कार्यवाहक राजदूत डा. सुरेन्द्र थापा धवनसँग भेट्ने पक्का भयो । उसले होटेल वा रेस्टुरेन्टमा बोलाउँछ भन्ने लागेको थियो । तर, उसको घर प्रवेश गर्न हामीलाई 'कोड' आयो । उसले दिएको कोडपछि हामी उसैले दिएको समयभित्र प्रवेश गरिसक्नुपर्ने थियो ।

सेलेब्रिटी बस्ने वातावरण नै फरक हुनेरहेछ । त्यो पनि दुईपटक कडा सुरक्षा चेकजाँचपछि गेट पास भइयो । सिइओ अमितेश हामीलाई लिन तल आए । हामी जानुपर्ने

साप्ताहिक राशिफल

५ माघ (शनिबार)
११ माघ (शुक्रबार)

सुरेशचन्द्र रिजाल
ज्योतिष तथा वास्तुविद् । **मो : ९८५१०६११२४**

मेष
(चु, चे, चो, ला, लि, लु, ले, लो, अ)

बौद्धिक, साहित्यिक र सिर्जनात्मक क्षेत्रमा समय दिन नसक्नाले फाइदा अरूकै हातमा पर्ने योग छ । एक्लोपना र निराशाले सताउनेछ । सिर्जनात्मक क्षमतामा कमी भएझैँ लाग्नेछ । परोपकार सामाजिक क्षेत्रका काममा लागिपरेमा मनमा खुसियाली छाउनेछ । साताको अन्त्यमा कुनै नयाँ योजना कार्यान्वयन गर्न कठिनाइ हुनेछ । धार्मिक कार्यमा सहभागी हुने योग छ ।

वृष
(इ, उ, ए, ओ, बा, बि, बु, बे, बो)

समय उत्साहवर्द्धक रहला । आम्दानी बढ्ने र उठ्नुपर्ने रकम हातलागी हुने समय छ । पितृधनको सहायताले महत्त्वपूर्ण काम बन्ने योग देखिएको छ । नयाँ ज्ञान प्राप्त हुने योग छ । कृषि तथा पशुपालनमा भने सोचेको लाभ अलि नहोला । तापनि, व्यापारमा प्रशस्त फाइदा हुने समय छ । साताको अन्त्यमा श्रमको उचित मूल्यांकन हुनेछ । पढाइमा पनि राम्रै प्रगति हुनेछ ।

मिथुन
(का, कि, कु, घ, ङ, छ, के, को, ह)

साताको प्रारम्भमा दाजुभाइ र बन्धुवान्धवको सल्लाहले रोकिएका काम बन्नेछन् । धार्मिक र सामाजिक काममा समय बित्नेछ । आध्यात्मिक भावनाको विकास हुनेछ । दीनदुःखीलाई दिएको सानो सहयोगले रोकिएको काम बन्न सक्छ । बुधबारदेखि पशुपालक र दुग्ध व्यवसायमा संलग्नहरूले मनग्य लाभ प्राप्त गर्नेछन् । जग्गा-जमिनको कारोबार गर्दा फाइदा पुग्ने देखिन्छ ।

कर्कट
(हि, हु, हे, हो, डा, डि, डु, डे, डो)

साताको प्रारम्भमा केही मात्रामा खर्च बढ्नेछ । आलस्य जाग्नेछ । काममा लगानीको वातावरण मिल्दै आउनेछ । आफ्नै कमजोरीले विवादमा परिने योग छ, सचेत रहनुहोस् । धैर्यले काम लिने समय छ । बिहीबार छरछिमेकमा केही असमझदारी बढ्न सक्छ, सचेत रहनुपर्नेछ । साताको अन्त्यमा प्रतिस्पर्धाबाट फाइदा उठाउन सकिनेछ । वैदेशिक क्षेत्रबाट लाभ लिने मौका छ ।

सिंह
(मा, मि, मु, मे, मो, टा, टि, टु, टे)

गरेको निर्णय सार्थक हुनेछ । मित्रवर्गबाट सोचेजस्तो साथ र सहयोग प्राप्त हुनेछ । प्रतियोगितात्मक क्रियाकलापबाट लाभ मिल्नेछ । आम्दानीमा कमी आउनेछैन, मनमा कताकता केही कमी भएझैँ लागे पनि समग्रमा साताको अन्त्यबाट तपाईंका लागि लाभकारी नै हुनेछ । कुनै नयाँ काममा मन जानेछ । घरपरिवारबाट पूर्ण रूपमा साथ र सहयोग प्राप्त हुने योग छ ।

कन्या
(टो, प, पि, पु, ष, ण, ठ, पे, पो)

साताको प्रारम्भमा ठुला आशा र महत्त्वाकांक्षा त्यागी अघि बढ्नु श्रेयष्कर हुनेछ । तपाईंले आफूले गरेका प्रयास र उद्यममा निराशा भोग्नुपर्नेछ । परिवारको कुनै सदस्यको स्वास्थ्यसम्बद्ध चिन्ता भइरहने देखिन्छ । अनावश्यक यात्राबाट जोगिनु राम्रो हुनेछ, किनभने भ्रमण, पर्यटन र मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलापमा खर्च बढ्ने योग छ ।

तुला
(र, रि, रु, रे, रो, ता, ति, तु, ते)

साताको प्रारम्भमा व्यापार तथा उद्योगतर्फ फाइदाको योग छ । अधिकारका लागि भने अलि संघर्ष गर्नुपर्ला । शत्रु तथा प्रतिस्पर्धीको चलखेल बढ्नाले केही चुनौती सामना गर्नुपर्ने देखिन्छ । तापनि, प्रयत्न गर्दा मौकाको फाइदा लिन सकिनेछ । यात्रामा विशेष लाभ होला । शत्रु र रोगबाट छुटकारा मिल्ने समय छ । मुद्दा-मामिलामा पनि विजयी भइनेछ ।

वृश्चिक
(तो, ना, नि, नु, ने, नो, या, यि, यु)

सहयोगीले साथ दिनेछन् । रोकिएका काम बन्ने र नयाँ काम सुरु गर्ने समय छ । उद्योग र व्यापारमा विशेष फाइदा हुनेछ । गरिएका कर्मको उचित प्रतिफल पाइनेछ । कृषि-चौपायामा भने अलि कम मात्र फाइदा होला । घरपरिवारबाट भरमग्दुर सहयोग प्राप्त हुनेछ । साताको अन्त्यमा सरकारी जागिरेका लागि उपयुक्त समय आएको छ, प्रशंसा, बढुवा वा जिम्मेवारी मिल्ने देखिन्छ ।

धनु
(ये, यो, भ, भि, भु, ध, फा, ढ, भे)

साताको प्रारम्भमा पराक्रम र उत्साह बढ्नेछ । उद्योग र व्यापारमा विशेष फाइदाको योग छ । प्रतिस्पर्धी परास्त होलान् । आम्दानी बढ्नेछ । सहयोगीहरूले साथ दिनेछन् र काममा सोचेजस्तै सफलता मिल्नेछ । साताको अन्त्यमा नयाँ काममा हात हाल्ने समय छ । प्रशस्त धन आर्जन र संग्रह गर्ने मौका छ । नयाँ जिम्मेवारी वहन गर्ने अवसर प्राप्तिको योग छ ।

मकर
(भो, ज, जि, खि, खु, खे, खो, गा, गि)

प्रतिष्ठित काम गर्ने मौका छ । आत्मविश्वास बढ्नेछ । विशिष्ट व्यक्तित्वसँग भेटघाट हुनेछ । पारिवारिक जमघटमा मन रमाउनेछ । मन पर्ने वस्त्र, अलंकार आदि उपहार पाइने योग छ । स्वादिष्ट भोजनको आनन्दसमेत पाइएला । साताको अन्त्यमा लामो दूरीको यात्रामा ननिस्कनु राम्रो हुन्छ । परिवारका सदस्य अस्वस्थ हुन सक्छन्, विशेष सावधानी अपनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

कुम्भ
(गु, गे, गो, सा, सि, सु, से, सो, द)

निर्णय क्षमताको प्रशंसा हुनेछ । दाम्पत्य जीवन असल हुनेछ वा अविवाहित हुनुहुन्छ भने कसैले नयाँ सम्बन्धको प्रस्ताव राख्न सक्छ । छलफल, वादविवाद र झैझगडामा आफ्नो जित हुनेछ । उपहार, चिट्ठा, पुरस्कार आदिबाट आकस्मिक धनप्राप्तिको सम्भावना छ । साताको अन्त्यमा वैदेशिक यात्राको योग रहेकाले कार्य सफलताको योग छ ।

मीन
(दि, दु, थ, झ, ञ, दे, दो, च, चि)

प्रतिष्ठा प्राप्त हुनेछ र बन्धुवान्धव र साथीभाइले सहयोग पुर्‍याउनेछन् । पुरानो र बिर्सिसकेको साथीसँग भेट हुने सम्भावना छ । उसको व्यवहारले तपाईं प्रभावित बन्नुहुनेछ । बुधबारदेखि पुर्ख्यौली सम्पत्तिको विवादलाई निराकरण गर्ने दिन हो । समाधानको बाटो पहिल्याउनुस्, सफलता हात पर्नेछ । साताको अन्त्यमा वैदेशिक क्षेत्रबाट भने सामान्य लाभ लिन सकिनेछ ।

चर्चा

- **सविता भट्ट**

नेपालमा भूगर्भसम्बन्धी अध्ययन र अनुसन्धान गर्न आउने पहिलो व्यक्ति टोनी हागनले आफूले नेपालमा रहेर अध्ययन गर्दाका अनुभव समेटिएको पुस्तक हो 'नेपालमा मेरो खोज यात्रा ।' वसन्त थापाले अनुवाद गरेको यो किताब हिमाल किताबद्वारा प्रकाशित छ ।

सन् १९५० मा स्विस सरकारले ६ महिनाका लागि नेपाल पठाएको प्राविधिक टोलीको रूपमा टोनी हागन पहिलोपटक नेपाल आएका थिए । मुख्य काम नेपालमा आधुनिक पश्चिमा शैलीको विकास पद्धति थाल्नु तथा विभिन्न खनिज भण्डार पत्ता लगाउन सहयोग गर्नु थियो । यही यात्राबाट उनले नेपालसँग निकट सम्बन्ध कायम गर्ने अवसर प्राप्त गरे । नेपालको प्राकृतिक, सांस्कृतिक तथा विविध पक्षबारे बुझ्न यो पुस्तक उपयोगी छ ।

आठ वर्षमा झन्डै १४ हजार किलोमिटर तेर्सो र ९५० किलोमिटरभन्दा बढी उकालो पैदलयात्रा गर्ने पहिलो विदेशी नागरिक टोनी

भयो, दिल्ली गुडगाउँको अपार्टमेन्टको २२औँ तलामा। २२औँ तलामा पुग्दा धवन आफैँ ढोका खोल्न आए। ढोकाबाट छिर्नेबित्तिकै देवीपूजा गरेको देखेँ।

फरक स्वभाव लाग्यो उनको। टिभीमा सानो देखेको नजिकै देख्दा त निकै अग्लो। हामीले त्यही अपार्टमेन्टमा चिया खायौँ। सम्झौता भयो। उनले आफैँ 'टिसर्ट ल्याएका छैनन् ?' भनेर प्रश्न गरे। उत्साहित भएँ। टिसर्ट पनि निकै मिल्यो। नापेरै लगेजस्तो।

हामीले सम्झौतामा पशुपतिनाथ र सगरमाथा घुम्न जाने प्रस्ताव गर्‍यौँ। भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी पनि पशुपतिनाथ गइरहेको सुनायौँ। उनी उत्साहित देखिए। सगरमाथा पनि टाढैबाट भए पनि देखाउँदै भन्दा उनले भने, 'तिमीहरू त कस्तो आयोजक। सगरमाथा नि लैजान्छौ ? खुसीको कुरा हो।'

सम्झौताअनुसार चारवटा खेल सकियो। धवनलाई हामी दुईजना मात्रै सगरमाथा जाऔँ भनेको थिएँ। तर, उनले मेरो बडिगार्डलाई पनि लैजानुपर्छ भने। हामी पाँचजना जाने तयारीमा थियौँ। तर, ३५० केजी मात्रै जान मिल्ने भएर हामी हेलिकोप्टरमा चारजना गयौँ। उनलाई 'सगरमाथा हेर्न जाने भए, बिहानै पाँच बजे उठ्नुपर्छ,' भनेको थिएँ। कहिल्यै बिहान पाँच बजे नउठ्ने धवन त्यो दिन पाँच बजे नै उठेका रहेछन्।

आठ बजे हामी सगरमाथा हेर्न उड्यौँ। पाइलट विदेशी थिए। काभ्रेबाट नै हिमाल देख्न सुरु भयो। त्यहीँबाटै धवनले साथीहरूलाई भ्यु देखाउन थाले। पछाडि रहेका साथीहरूलाई भन्दै थिए,'मैले गर्दा तिमीहरूले नि हिमाल देख्न पायौ।'

चरिकोटतिर पुगेपछि हुस्सुमाथि अर्को हेलिकोप्टर पनि देखियो। प्लेन पनि आयो। गज्जबकै दृश्य थियो यो। हेलिकोप्टर गएर लुक्लामा रोकियो। यही हो ? भनेर धवनले सोध्न थाले। उनलाई निकै जाडो भएछ। हामीले यो पहिलो फेस हो भन्यौँ। बडिगार्ड निकै डराएका थिए।

सगरमाथानजिकै पुग्यौँ। धवन उत्साहित थिए। सगरमाथा आधारशिविरदेखि कालापत्थर हुँदै चुचुरोसम्म हेलिकोप्टर नजिकबाट फन्को लगाउँदा शिखर र उनको टिम उत्साहित थियो। यो कुन हिमाल हो, यो कुन हो भनेर पाइलटसँग फ्रिक्वन्ट्ली कुरा गरिरहेका थिए। साथै, चुचुरोको समीपमा फोटो पनि खिचिरहेका थिए। स्वर्गीय आनन्द महसुस गरेको उनको भावभंगीले भनिरहेको थियो। आधारशिविरदेखि चुचुरोसम्म फन्को लगाएपछि तल सगरमाथा भ्यु पोइन्ट होटेल आइपुग्यौँ। त्यतिवेला त्यहाँ हिउँ थिएन। उनलाई पहिलोपटक म जाँदाको फोटो देखाएँ। धवनले सोधे, 'यस्तो मनोरम दृश्य कहिले हुन्छ त ?' मैले भनेँ, 'एक महिना लाग्छ।'

धवन एकदमै खुसी थिए। हामी एभरेस्ट भ्यु पोइन्टमा फर्किएपछि उनले आफ्नो परिवारसहित १० जनाभन्दा बढीलाई भिडियो कल गरेका थिए। ब्रेकफास्ट त्यहीँ गर्‍यौँ। केही समयपछि चिया र नम्किन खाएँ। सबैलाई भिडियो देखाएँ। साथीभाइहरूलाई उनले भने,'तिमीहरू बिहानभरि सुत्छौ। हे र त, दिल्लीबाट एक घण्टामा जन्नतमा पुग्न सक्ने रहेछौँ।' आफ्नी आमासँग कलमा बोल्दै भनेँ, 'यो साथीले मलाई सगरमाथा देखाउन ल्याएको हो।' आफ्ना साथीभाइमाझ धवनले संसारकै सर्वोच्च शिखर एक घण्टाको दूरीमा छ, भारतीयहरूलाई थाहै छैन भन्दै आश्चर्य प्रकट गरे।

हामी फोटो खिचेर लुक्ला झर्‍यौँ। बजार झरेपछि हेलिकोप्टरले अर्को छोटो फ्लाइट गर्छु भन्यो। धवनले यहीवेला स्थानीय भरियालाई भेटे। २०० किलोसम्म बोक्ने भरिया रहेछन्। उनीहरूसँग कुरा गर्दै त्यो भारी बोक्ने प्रयास पनि गरे। तर, उठाउन सकेनन्। यस्तो काम गर्ने मान्छे पनि हुने रहेछन् भनेर अचम्म माने। हिमालमा आफ्नो फ्यान भेटेपछि फेरि घरमा कुरा गरेर सुनाए। गाइडसँग पनि कुरा गरे। ससाना नानीबाबुसँग गफ गरेर केही समय बिताए।

हामी 'कर्णाली याक्स'को टिम भएकाले याक पनि देखायौँ। सामाजिक सञ्जालमा राख्न उनले 'रिल' पनि बनाए। डान्स पनि हेरे। उनलाई त्यहाँको जनजीवन कल्पनाभन्दा माथिको लागेको रहेछ। उनले भने, 'यस्तो पहाडमा पनि मान्छे बस्दा रहेछन्। यहाँ पनि डलर चल्ने रहेछ।' उनले नेपाललाई यो स्तरमा सोचेका रहेनछन्।

धवनसँगका त्यही तस्बिर संसारभरि फैलियो। तस्बिरलाई टुरिजम बोर्डले पनि स्थान दियो। हामीले पर्यटन प्रवर्द्धन गरेछौँ भन्ने लाग्यो। त्यो यात्रापछि महसुस भयो, हामीले नजिकैको दिल्लीमा समेत सगरमाथाको प्रचार गर्न सकेका रहेनछौँ।

कस्ता फिल्म बन्नुपर्छ अब ?

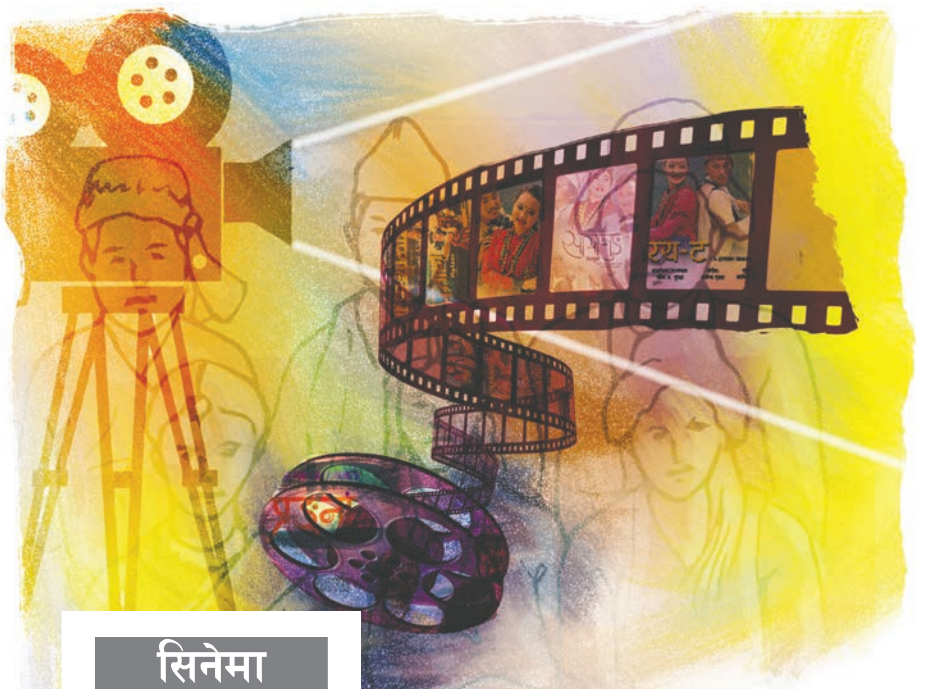

सिनेमा

● लक्ष्मण सुवेदी

नेपाली फिल्म निर्माणको इतिहासले ६ दशक पार गरेको छ। विसं २०२१, असोज २२ गते प्रदर्शन भएको पहिलो फिल्म 'आमा'बाट हिसाब गर्दा निर्माण कार्यको उमेर ६१ वर्षमा टेकेको छ। यात्रा ६१ वर्ष लामो भइसके तापनि मौलिकता र गुणस्तरीयताको मूल्यांकनमा भने नेपाली फिल्म अहिलेसम्म बच्चा अवस्थामै रहेको आमप्रतिक्रिया सुन्नमा आउने गर्दछ। आफ्नो मौलिकताभन्दा विदेशी फिल्मबाट प्रभावित तथा सीधा चोरी गरी नेपाली भाषामा निर्माण गर्नाले नेपाली फिल्मप्रति दर्शकको जति धेरै आकर्षण र विश्वास हुनुपर्ने हो, त्यो भने हुन सकेको छैन। यद्यपि, पछिल्लो दशकमा निर्माण भएका केही फिल्मले भने दर्शकमा क्रमशः विश्वासको वातावरण निर्माण गर्दै गइरहेको पाइन्छ। तर, यतिमै सन्तुष्टि मानिहाल्नुपर्ने अवस्था भने छैन।

विशेषगरी, दर्शकहरूले नेपाली फिल्मको कथा, विषयवस्तु र प्रस्तुतीकरणमा कमजोरी देखाउने गरेका छन्। सीमित बजेट, कम दिन र थोरै म्यानपावरमा काम सक्नुपर्ने बाध्यतात्मक परिस्थितिमा बाँचिरहेको नेपाली फिल्मलाई करोडौँ लगानीमा बनेका विदेशी फिल्मसँग दाँजेर हेर्ने कतिपयको असन्तुलित सोचका कारण राम्रै फिल्म बनाउँदा पनि उनीहरूले नेपाली फिल्मलाई प्राथमिकताको टप थ्रीभित्र पनि राख्ने गरेको पाइँदैन। यद्यपि,पछिल्लो समय दर्शकले स्टार मात्र होइन, फिल्ममा कन्टेन्ट पनि खोज्न थालेका छन्। केही समयअघिसम्म स्टारले मात्र पनि फिल्म चलेको देखिएको थियो। तर, पछिल्लो समय स्टारका साथमा कन्टेन्ट पनि खोज्न थालिएको छ। तर, यो नै स्थायी फर्मुला भने होइन। बजारको मुड कतिवेला बदलिन्छ, कसैले भन्न सक्दैन।

कन्टेन्टको कुरा गर्दा, पछिल्लो समय निर्माता, निर्देशकहरू गाउँ, अझ विकट गाउँ अनि केही दशकअघिका कथा खोज्नतिर लागेको देखिएको छ। यो सबै भएको हो, 'पूर्णबहादुरको सारंगी'को अभूतपूर्व व्यापारले। यो फिल्मले विश्वव्यापी गरेको अभूतपूर्व व्यापार, पाएको क्रेज र तारिफका कारण पछिल्लो समय अधिकांश निर्माता, निर्देशक गाउँको, गरिब परिवार, अझ सीमान्तकृत वर्गका कथा खोज्न आतुर देखिएका छन्। कन्टेन्ट मात्रै नबिक्ला भन्ने त्रास पनि छ। त्यसकारण बजारमा चर्चामा रहेका कलाकारलाई नै महँगो पारिश्रमिक तिर्न निर्माता तयार देखिन्छ। खाली हिन्दी, कोरियन, अंग्रेजी, तमिल, टर्किस फिल्म चोरेर नेपालीकरण गर्ने बानी लागेका केही निर्माता, निर्देशक पनि अहिले 'फिल्म त मौलिक नेपाली कथामा बनाउनुपर्छ' भन्दै 'पूर्णबहादुरको सारंगी'को उदाहरण लिनेदिने गर्न थालेका छन्। कन्टेन्टको कुरा हुँदै गर्दा कसैले फ्याट्ट '१२ गाउँ'को कुरा निकाल्छ। बाँकी साथीहरूले 'एक्सन फिल्म, त्यसको ब्रान्डिङ, सोसियल मिडिया क्याम्पेन अनि पब्लिसिटी स्टन्ड'बारे जानेजति विश्लेषण र समीक्षा सुरु गरिहाल्छन्।

फिल्म न स्टारले मात्रै चल्छ। न कन्टेन्टले मात्रै। स्टार मात्रैले चल्ने भए 'छक्के-२' को बक्सअफिस २७ लाखको मात्रै हुने थिएन। कन्टेन्टले मात्रै चल्ने भए, दुईचोटि रिलिज गर्दा पनि 'सानो संसार'ले १० लाख ग्रस कटाउन हम्मे पर्ने थिएन। यहाँ जे चल्छ, त्यहीअनुसार व्याख्या, समीक्षा, धारणा विकास, विस्तार, विश्लेषण र भविष्यवाणी गर्ने गरिन्छ। जो सर्वथा एक अनुमान, हचुवागिरी र लहैलहैबाहेक केही प्रमाणित हुन सकेको छैन। ठ्याक्कै यहीयही कुरा, यहीयही स्टार भए फिल्म चल्छ भनेर कसैले पनि ठोकुवा गर्न सक्दैन। फिल्म चल्न धेरै फ्याक्टरले काम गर्छन्। राम्रो फिल्म बनाए चल्छ नै भन्न सकिँदैन। नराम्रो फिल्म चल्दैचल्दैन भन्न पनि सकिँदैन। समीक्षक, चलचित्रकर्मीले पूरा हेर्न नसकेको प्रतिक्रिया दिएका कतिपय फिल्मले बक्स अफिसमा करोडौँ व्यापार गरेका छन्। त्यही समीक्षक, चलचित्रकर्मीले 'यत्तिको राम्रो फिल्म त बनेकै छैन' भनेर ठोकुवा गरेका कतिपय फिल्म चौबिस घन्टा पनि हलमा टिक्न नसकेका थुप्रै उदाहरण छन्।

फिल्म कस्तो बनाउने, कुन विषयमा बनाउने र कसरी प्रदर्शन गर्ने भन्नेबारेमा प्रत्येक निर्देशक, निर्माताको आ-आफ्नै सोच, धारणा, बुझाइ र योजना हुन्छन्। कहिलेकाहीँ आफूलाई अत्यन्तै राम्रो लागेको विषय मार्केटले मन नपराउन सक्छ भने कहिलेकाहीँ आफूलाई औसत लागेको विषय पनि मार्केटले निकै राम्रो मानिदिन सक्छ।

> पैसा कमाउँदैमा राम्रो, नकमाउँदैमा फिल्म नराम्रो भन्न मिल्दैन। हरेक फिल्मको आ-आफ्नै अस्तित्व, अर्थ, सुन्दरता र गुण हुन्छन्। सञ्चारको सबैभन्दा प्रभावशाली माध्यमका रूपमा लिइने भएकाले फिल्मलाई पैसाको तराजुमा जोखेर मात्रै राम्रो र नराम्रो भन्न मिल्दैन।

मुख्य कुरा, मेकर आफूलाई के कुरा ठिक लाग्छ, त्यही बनाउनुपर्छ। मार्केटमा कसरी जाने, मार्केटिङ कसरी गर्ने, के कुरालाई हाइलाइट गर्नेजस्ता यावत् कुराहरूको भने निकै ध्यान दिनुपर्दछ। जसरी नि पैसा कमाउँछु, पैसाबाहेक अरू थोक केही चाहिँदैन भन्ने लाग्छ भने त्यस्ता निर्माता, निर्देशकले फिल्म नबनाए हुन्छ। पैसा कमाउँदैमा राम्रो, नकमाएका फिल्म नराम्रा भन्न मिल्दैन। हरेक फिल्मका आ-आफ्नै अस्तित्व, अर्थ, सुन्दरता र आफ्नै गुण हुन्छन्। सञ्चारको सबैभन्दा प्रभावशाली माध्यमका रूपमा लिइने भएकाले फिल्मलाई पैसाको तराजुमा जोखेर मात्रै राम्रो र नराम्रो भन्न मिल्दैन। ओस्कार अवार्ड जितेका सबै फिल्मले निर्मातालाई आर्थिक मुनाफा दिएका पक्कै छैनन्। कतिपय कुरा सामाजिक प्रतिष्ठा र आत्मसन्तृष्टि र गौरवको विषयसँग पनि जोडिएका हुन्छन्। फिल्मजस्तो प्रतिष्ठित अनि सशक्त माध्यमलाई हामीकहाँ आमरूपमा व्यापारसँग मात्र तुलना गर्ने गरेको पाइन्छ। यो सोचबाट मुक्त भई फिल्म कर्म निरन्तर गरिरहनु नै सच्चा स्रष्टाको पहिचान हो। जीवनयापन गर्न, बाँच्न पैसा चाहिन्छ। तर, सबथोक पैसा मात्रै पनि होइन। यो यथार्थतालाई गहन रूपले मनन गर्न जरुरी छ।

०५७ सालमा एउटा पनि फाइट नभएको फिल्म 'दर्पण छायाँ'ले ब्लकबस्टर व्यापार गर्‍यो। त्यसताका अधिकांश फिल्ममा कम्तीमा चारवटा फाइट राखिन्थे। फाइटविनाका फिल्म नुनविनाका तरकारी जस्ता मानिन्थे। मेकर अनि दर्शकलाई पनि त्यही बानी लागेको थियो। विनाफाइट फिल्म बनाएकाले सुरुमा त वितरकले फिल्म चलाउनै मानेनन्। निर्देशक तुलसी घिमीरेले जसोतसो फिल्म हलमा त ल्याए, तर सुरुका दिनमा पर्याप्त दर्शक आएनन्। आएका अधिकांश दर्शकले 'फाइटै रहेनछ, कस्तो फिल्म हो..!' भनेर गुनासो पनि गरे। तर, फिल्मले प्रदर्शनको छैटौँ दिनबाट यसरी पिकअप लियो की, 'दर्पण छायाँ'को व्यावसायिक रेकर्ड तोडिन धेरै वर्ष लाग्यो। 'दर्पण छायाँ'पछि विनाफाइटका उही 'दर्पण छायाँ' जोडी निरुता सिंह, दिलीप रायमाझी र उत्तम प्रधानलाई लिएर थुप्रै फिल्म बने। परिणाम, अन्ततः दुःखद निस्किए। 'दर्पण छायाँ' चलेको देखेर 'जिन्दगानी दर्पण छायाँ' नामको फिल्मसमेत बन्यो। 'लुट' चलेको देखेर 'लुट कम्पनी' बनाएझैँ।

०६८ सालमा 'लुट' चलेपछि त्यस्तै रफ डाइलग र विषयका करिब डेढ दर्जन फिल्म निर्माण गरिए। ०६८ कै चैत्रमा रिलिज भएको एडल्ट फिल्म 'चपली हाइट' पनि हिट भयो। 'चपली हाइट'पछि एडल्ट फिल्म बनाउने लहरै आयो। सधैँ पारिवारिक कथाका फिल्म बनाउँदै आएका दीपक श्रेष्ठजस्ता निर्देशकले पनि त्यही लहरमा बगेर 'रङ वे'जस्तो अश्लील दृश्य र संवादले भरिएको एडल्ट फिल्म बनाए। अन्ततः अश्लीलतामा सहारा लिएका त्यस्ता सबै फिल्मलाई दर्शकले 'रिजेक्ट' गरिदिए।

गलैँचाको व्यापार फस्टाएको देख्दा बग्रेल्ती गलैँचा फ्याक्ट्री खोलिनु, क्याबिन, डान्स रेस्टुरेन्ट फस्टाउँदा लस्करै क्याबिन, डान्स खोलिनु अस्वाभाविक त होइन। तर, कालान्तरमा यो कत्तिको प्रत्युत्पादक हुन्छ भन्ने हेक्काचाहिँ राख्नुपर्छ। '१२ गाउँ' चल्दा 'अब एक्सन फिल्मको ट्रेन्ड आयो' भनेर 'एक्सन' मा उत्रिनेहरू पनि निकै देखिए। तर, 'पूर्णबहादुरको सारंगी' चलेपछि भने ती 'एक्सनवाला' थचक्कै हुनपुगेका छन्। मुख्य कुरा, सबै कुरा पैसामा मात्रै मापन गर्न र जता हावा बहेको छ, त्यतै लाग्नाले अन्ततः भड्खालो नै 'लास्ट डेस्टिनेसन' बन्न पुग्दछ। त्यसकारण, मेकर आफूलाई के कुराको स्वाद लाग्छ, त्यही बनाउनुपर्छ। र, बजारमा यसरी पुऱ्याउन सक्नुपर्छ कि दर्शकलाई त्यो नौलो, रुचिकर र स्वादिलो लागोस्।

नेपाल चिनाउने दस्तावेज

हागन हुन्। भूगर्भसम्बन्धी अभिलेख र पूर्वाधार नै नभएको अवस्थामा उनले नेपालको भौगर्भिक अध्ययन सुरु गरेका थिए। बाल्यकालदेखि नै भूगर्भ र चट्टानसम्बन्धी अध्यनमा रुचि राख्ने सपना बोकेका टोनी हागन आफ्नो अनुभवलाई अल्पविकसित मुलुकमा प्रयोग गर्न सफल भएका थिए।

किताबको सुरुवातमा प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक रूपमा त्यति वेलाको नेपालको निकै सुन्दर चित्रण गरिएको छ। नेपालको कृषि, जलविद्युत् र यातायात प्रणालीको विकासको रूपरेखा तयार गर्ने पहिलो व्यक्ति टोनी हागन रहेको कुरा यस पुस्तकबाट थाहा हुन्छ। नेपालको जलस्रोतलाई उनले 'ह्वाइट गोल्ड'को नाम दिएका छन्।

उनी नेपाल प्रवेश गर्दा जब यात्रा उपत्यकातिर बढ्छ, त्यतिवेलाको वर्णित दृश्यले फेरि नेपालका शासकबारे गहिरिएर सोच्न बाध्य बनाउँछ। भीमफेदीबाट एउटा कारलाई ४० जना भरियाले बाँस र काठको घारामा बाँधेर महिनौँ लगाई काठमाडौं ल्याउँथे। उक्त कार चढ्ने शासकको मनोविज्ञानको अनुमान सजिलै लगाउन सकिन्छ।

नेपालमा मेरो खोजयात्रा
टोनी हागन

नेपालको विकासमा भारतको धेरै चासो रहने र हस्तक्षेप गर्ने गरेको यथार्थ पुस्तकमा गरिएको छ। शिवपुरीको पानीमा पाइने कीटाणुले उपत्यकावासीमा पेटको समस्या हुने र पानीको अर्को व्यवस्थापन गर्ने उपायअन्तर्गत गोसाइँकुण्ड र हेलम्बुको पानी ल्याउनुपर्ने सुझाब उनको पुस्तकमा पाइन्छ।

चीनद्वारा तिब्बत कब्जा गर्दा नेपाल आएका शरणार्थीलाई विभिन्न माध्यमबाट सहयोग गरेको कुरा पनि लेखेका छन्। काठमाडौंको बजारमा तिब्बतीहरूले गलैँचालगायत हस्तकलाका सामग्री बेच्ने गरेको थाहा पाएका र उनीहरूको कौशलबाट प्रभावित भएका हागनले तिब्बती शरणार्थीलाई गलैँचा बुन्ने काममा लगाइयो भने उनीहरूको पुनर्स्थापना पनि हुने र नेपाललाई आर्थिक सहायता पनि हुने विश्वासमा उनले गलैँचा उद्योगको स्थापना गरे।

खाद्यान्न र जुट मात्रै निर्यात गर्दै आएको नेपालबाट गलैँचा निर्यात गरी नेपाल र तिब्बतीहरूको आर्थिक विकासमा सहायता पुगेको कुरा पुस्तकमा दाबी गरिएको छ।

शरणार्थीलाई पुनर्स्थापना गर्न हागनले दुई योजना अपनाए, पहिलो- हरेक तन्दुरुस्त शरणार्थीले काम गर्नैपर्ने र दोस्रो, काम गरेबापत उनीहरूलाई ज्याला दिनुपर्ने। उनको यस योजनाको उद्देश्य शरणार्थीलाई कपडा र गलैँचा बुन्न लगाउने नै थियो। तिब्बती शरणार्थीको संस्कृतिको जगेर्ना गर्न र भविष्यमा आइपर्न सक्ने समस्याको समाधान खोज्न भारतको धर्मशालामा रहेका दलाइ लामासँग भेटेर सल्लाह गरेका थिए।

हागनले आफ्नो यात्रामा खिचेका तस्बिर र भिडियोहरू तत्कालीन प्रधानमन्त्री (बिपी कोइराला)लाई देखाएका थिए। खतरनाक साँघुहरू, अप्ठ्यारो बाटो, भत्किन लागेको जीर्ण झोलुंगे पुलहरू, बिरामी मानिस, जंगल फँडानी, पहिरो आदि दृश्य भएका स्लाइडहरू राजदरबारमा उनले प्रदर्शन गरेपछि राजा महेन्द्रले 'अब मैले मेरो मुलुक हेर्नुपर्छ' भनेर आफ्नो विचार राखेका थिए।

यात्राका क्रममा मुस्ताङ पुग्दा मुस्ताङी राजाले भेट्न नमानेको र रानीको विदेशी क्रिमप्रतिको मोहका कारण राजासँग भेट भएको रमाइलो प्रसंग पनि यस किताबमा पाइन्छ।

झ्याप्पै !

रवि मिश्र
@rabimishra

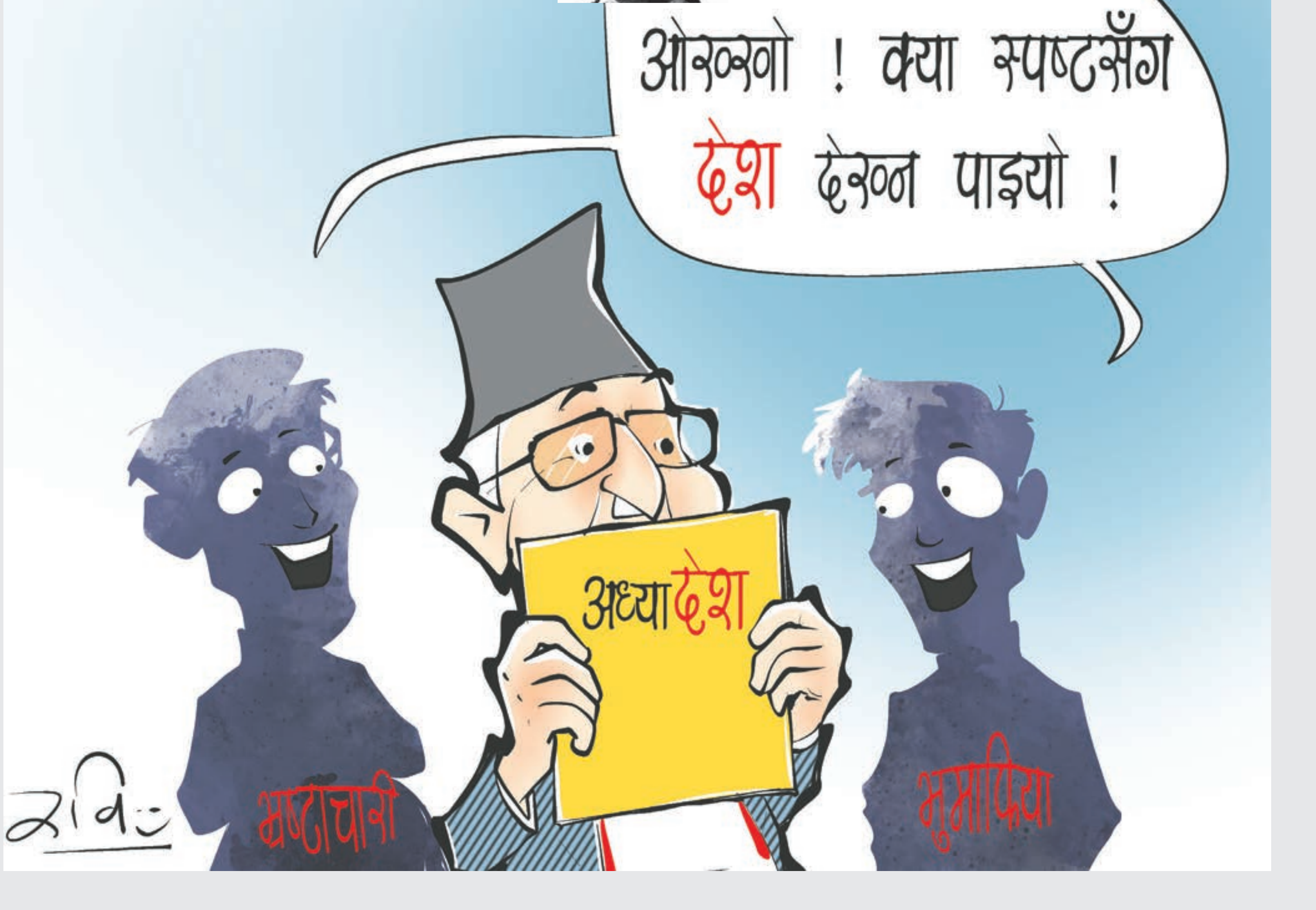

ओख्खो ! क्या स्पष्टसँग देश देख्न पाइयो !
अध्यादेश
भ्रष्टाचारी
भूमाफिया
रवि

राजा महेन्द्रमाथि बम प्रहार र सहिद दुर्गानन्द झाको सहादत

सहिद

रामनारायण देव

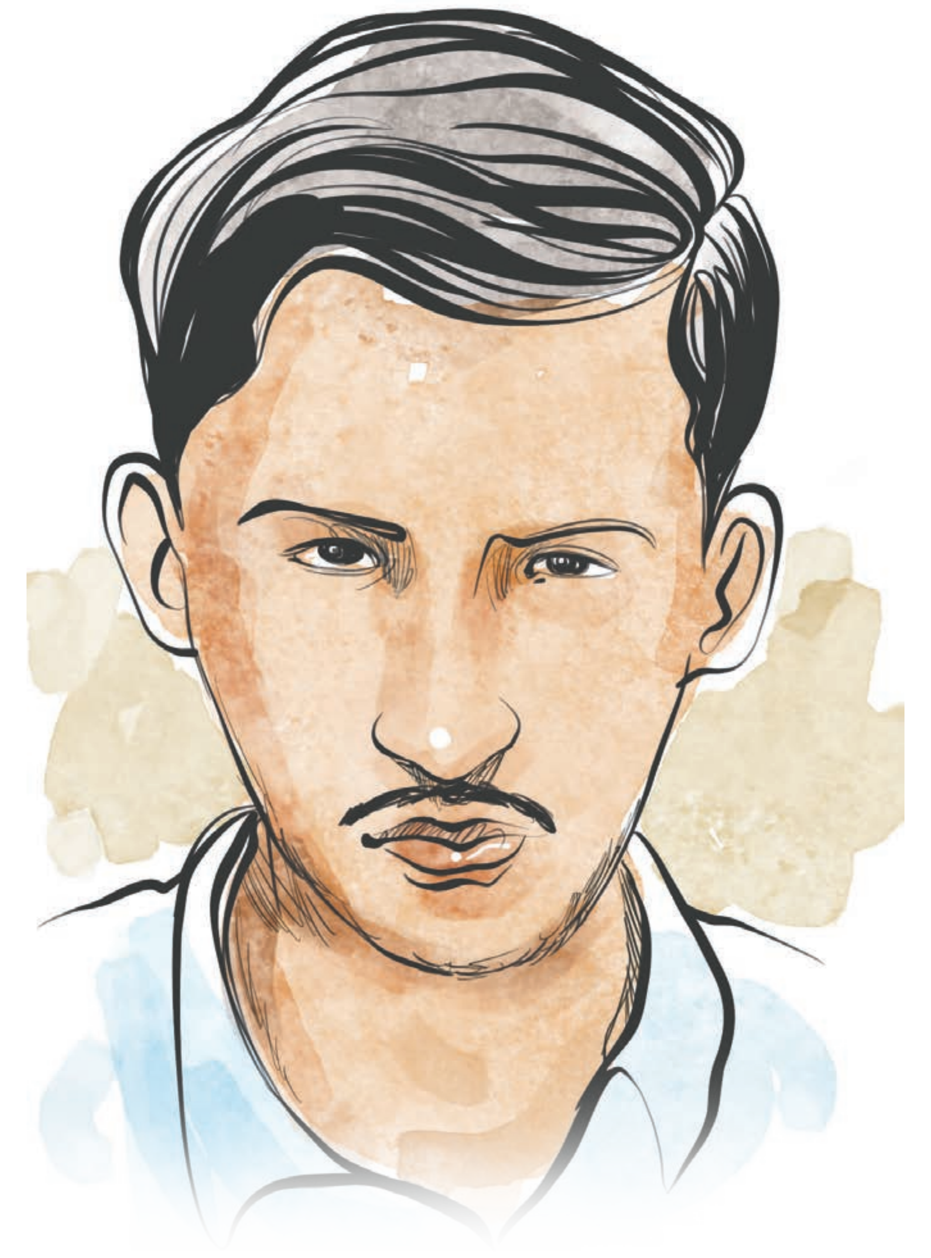

एक शताब्दीको एकतन्त्रीय राणातन्त्रलाई नेपाली जनताले सशस्त्र क्रान्तिद्वारा परास्त गरी २००७ सालमा प्रजातन्त्र ल्याए । दिल्ली सम्झौता गरी राजा त्रिभुवन काठमाडौं फर्किए । उनले एक वर्षभित्र विधानसभाको निर्वाचन गराई त्यसबाट निर्मित संविधानका आधारमा बालिग मताधिकारद्वारा संसद्को चुनाव गराउने भनी शाही घोषणा गरे । तर, उनको घोषणाअनुसार न विधानसभाको चुनाव भयो, न संसद्को नै ।

२००७ साल चैतमा तयार भएको अन्तरिम विधानको आधारमा शासन सञ्चालन भयो । राजा त्रिभुवनले अन्तरिम विधान पटक-पटक संशोधन गराई व्यवस्थापिका, कार्यपालिका तथा न्यायपालिकाका सम्पूर्ण अधिकार आफूमा निहित गरे । दरबार शक्तिशाली भयो । २०११ मा राजा त्रिभुवनको मृत्यु भएपछि राजा महेन्द्रले विधानसभा चुनावको चर्चासम्म गरेनन् । कहिले सल्लाहकार सभा त कहिले तदर्थवादी मन्त्रिमण्डल गठन गरी शासन सत्ता लम्ब्याए । २०१३ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री टंकप्रसाद आचार्यको मुखबाट एकैपटक संसद्को चुनाव हुने कुरा सार्वजनिक गराए । यसविरुद्ध बिपी कोइरालाले सर्वोच्च अदालतमा रिट हाले । तर, सरकारकै पक्षमा फैसला भयो ।

त्यसपछि २०१४ मा नेपाली कांग्रेसले देशव्यापी सत्याग्रह गर्‍यो । राजा महेन्द्रले २०१५ फागुन ७ मा संसद्को निर्वाचन गराउने वक्तव्य दिए । त्यो संसद्को निर्वाचनमा नेपाली कांग्रेसले एकतिहाइ बहुमत ल्याई सरकार गठन गर्‍यो । बिपी कोइरालाको प्रधानमन्त्रीत्वमा सरकार गठन भयो । उनको सरकारले समाजवादी र प्रगतिशील कामहरूको थालनी गर्‍यो । बिपीले प्रधानमन्त्रीको हैसियतले संयुक्त राष्ट्र संघको महासभामा भाग लिई तेस्रो विश्वका साना राष्ट्रहरूले भोग्नुपरेका समस्याबारे ऐतिहासिक भाषणा गरे । भाषणको विश्वका राष्ट्राध्यक्ष तथा सरकार प्रमुखले प्रशंसा गरे । यसरी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा बिपीको बढ्दो व्यक्तित्वलाई राजा महेन्द्रले सहन सकेनन् । महेन्द्रले बिपीको सरकारलाई विघटन गरी शासन सत्ता हातमा लिने तानाबाना बुन्न थाले ।

महेन्द्रले सर्वप्रथम कांग्रेसभित्रका मन्त्री र सांसदलाई फुटाउन थाले । डा.तुलसी गिरी, विश्वबन्धु थापाजस्ता पात्रलाई फुटाउन थाले । जिल्ला-जिल्लामा भ्रमण गरी बिपी सरकारविरुद्ध जनतामा भ्रम छर्न थाले । राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय वातावरणको अध्ययन गरी महेन्द्रले २०१७ पुस १ गते प्रधानमन्त्री बिपी कोइरालासहित सबै मन्त्री, सांसद, नेता, कार्यकर्तालाई जेल हाले । जिल्ला-जिल्लाका सबै नेता-कार्यकर्तालाई पनि गिरफ्तार गरियो ।

यसविरुद्ध नेपाली कांग्रेसले प्रजातन्त्र पुनर्स्थापनाका लागि भारतबाट सशस्त्र क्रान्तिको सुरुवात गर्‍यो । कलकत्तामा रहेका कार्यवाहक सभापति सुवर्णशमशेरको नेतृत्वमा सशस्त्र क्रान्तिका लागि भारतको सीमावर्ती क्षेत्रमा कांग्रेसका क्याम्प स्थापित भयो । सीमावर्ती भारतीय सहर सिलिगुढी, किसनगन्ज, फारबिसगन्ज, वीरपुर, कुनौली, जयनगर, लौकहा, दरभंगा, नरकटियागन्ज, नौतनवा, वनवासा इत्यादि क्षेत्रमा क्याम्प कायम गरी त्यहाँ नेता-कार्यकर्ता तथा पूर्वनेपाली सेनाहरू बसी सशस्त्र क्रान्तिको अभ्यास सुरु भयो । गुरिल्ला तालिम, बन्दुक फायरिङ, हान्ने र भाग्नेजस्ता तालिम भइरहेका थिए । ती क्याम्पमा नेपालबाट गएका सयौँ युवा भर्ती भएका थिए ।

क्याम्पहरूको जिम्मेवारी युवानेताहरूलाई दिएको थियो । दरभंगामा महोत्तरीका योद्धा निर्गुण यादवले बम बनाउने, गोली चलाउने, छापामार युद्ध गर्ने तरिका सिकाइरहेका थिए । महेन्द्रले कु गरेका वेला दुर्गानन्द झा सीमावर्ती बिहारको उम गाउँमा अध्ययन गरिरहेका थिए । उक्त घटनाबाट उनी निकै विचलित भएका थिए । यसै क्रममा उनको सम्पर्क निर्वासित कांग्रेसी नेता महावीर शर्मासित भयो । उनले रामचन्द्र सिंहसित परिचय गराइदिए । सिंह त्यतिवेला बिहारमा अध्ययनरत नेपाली विद्यार्थी तथा युवा संघका अध्यक्ष थिए । सिंहले झालाई नेता सरोज कोइरालासित भेट गराइदिए ।

> राजा नागरिक अभिनन्दन ग्रहण गर्न रंगभूमि मैदानतर्फ जान लाग्दा जोगी साहले हात फैलाएर राजाको गाडीका अगाडि केही बिन्ती गर्न खोजे । त्यसपछि राजाको गाडीको गति ढिला भयो । त्यही मौका छोपेर राजा चढेको गाडीमा दुर्गानन्द झाले फूलमालासहित बम फ्याँके ।

त्यतिवेला आफ्नो क्याम्पलाई क्रान्तिकारी देखाउने होडबाजी थियो । यसैबिच सरोज कोइराला र तेजबहादुर अमात्यबिच प्रतिस्पर्धा थियो । तिनीहरू आ-आफ्ना क्याम्पमार्फत क्रान्तिकारी योजना तर्जुमा गर्दै थिए । पुस १ को घटनापछि राजा महेन्द्रले देश भ्रमण गरिरहेका थिए । राजाको जनकपुर भ्रमणको तिथि पनि तय भयो । भ्रमणका वेला जनकपुरमा बम प्रहार गर्ने योजना बनाउन थाले ।

यो योजना उनीहरूले कलकत्तामा बनाए । नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री परशुनारायण चौधरीसँग दरभंगामा भेटी छलफल गरेर उनीहरूले यो योजनालाई अन्तिम रूप दिए । योजनाबारे कलकत्तामा रहेका कार्यवाहक सभापति सुवर्णशमशेरलाई २०१८ साल पुस २७ गते पत्रमार्फत जानकारी गराए । साथै यसका लागि आवश्यक खर्चको पनि माग गरे । राजामाथि बम प्रहार गर्ने र अन्य योजनाका लागि रकम माग गरे ।

> दुर्गानन्द झालाई मृत्युदण्ड दिन महेन्द्रले मुलुकी ऐन नै संशोधन गरे । पहिला मुलुकी ऐनमा ब्राह्मणलाई मृत्युदण्ड दिने प्रावधान थिएन ।

राजाको स्वागत र भाषणका लागि बनाइएको मञ्च डाइनामाइटले उडाउने, रेल्वे पुल ध्वस्त पार्ने, जनकपुरदेखि जलेश्वरसम्मको सडकको काठको पुल जलाइदिने, जनकपुर-जलेश्वर टेलिफोन सम्बन्धविच्छेद गरिदिने, नजिकको प्रहरी चौकी कब्जा गर्ने, जनकपुर हवाई मैदानलाई खाडल खनी बिगार्नेजस्ता कामका लागि सुवर्णशमशेरबाट ठुलो रकम उपलब्ध गराए । यो योजनालाई परिचालन गर्न नेपाली कांग्रेसले दुर्गानन्द झा, जोगी साह, अरविन्द ठाकुर, दलसिंह थापा र रमेश झालाई खटायो ।

उनीहरूले राजा झापा र मोरङको भ्रमण सकेर जनकपुर आउँदा विमानस्थलमै योजना कार्यान्वयन गर्ने निश्चित गरे । यसका लागि अरविन्द ठाकुरलाई त्यहाँ पठाए । तर, असफल भए । यसबारे स्वयं अरविन्द ठाकुरसित मैले काठमाडौंमा कुराकानी गर्ने अवसर पाएँ । त्यतिवेला उहाँ कांग्रेसद्वारा राष्ट्रिय सभामा मनोनीत सांसद हुनुहुन्थ्यो । न्युरोडको खिचापोखरीमा भेट हुँदा मैले एउटा चिया पसलमा लगेर करिब एक घण्टा अन्तर्वार्ता लिएँ । उहाँले बताएअनुसार राजा महेन्द्रको २०१८ माघ ९ गते भ्रमण सुरु भयो । राजाको स्वागत गर्ने बहानामा उनी जनकपुर हवाई अड्डामा फूलको मालाभित्र बम लुकाएर लाइनमा उभिए । तर, राजालाई माला दिनुअघि प्रहरीले उनलाई रंगेहात गिरफ्तार गर्‍यो ।

त्यसपछि राजा नागरिक अभिनन्दन ग्रहण गर्न रंगभूमि मैदानतर्फ जान लाग्दा जोगी साहले हात फैलाएर राजाको गाडीका अगाडि केही बिन्ती गर्न खोजे । त्यसपछि राजाको गाडीको गति ढिला भयो । त्यही मौका छोपेर राजा चढेको गाडीमा दुर्गानन्द झाले फूलमालासहित बम फ्याँके । बम गाडीको पछाडिपट्टि लाग्यो र केही भाग क्षतिग्रस्त हुन पुग्यो । राजाले लगाएको कोटको पछिल्लो भाग केही जल्यो । अरू कुनै ठुलो नोक्सानी भएन । उक्त घटनापछि जोगी साह गिरफ्तार भए । तर, दुर्गानन्द झा र शाही सेनाको पोसाकमा रहेका दलसिंह थापा भने भाग्न सफल भए ।

त्यसको भोलिपल्ट २०१८ साल माघ १० गते जलेश्वरमा आयोजित आमसभामा महेन्द्रले भने, 'यो २००७ सालको नेपाल नभएर २०१८ सालको नेपाल हो । देशद्रोही तत्त्वले विदेशमा बसी यहाँका धार्मिक जनताको सीधासाधा स्वभावबाट अनुचित लाभ उठाइरहेका छन् । हिजो मात्र पनि देशद्रोही तत्त्वले म बसेको गाडीमा एक विस्फोट गराई देशभक्त वीर नेपालीलाई झुक्याउने कुचेष्टा गरेको थियो ।'

राजामाथि बम प्रहार गरेर त्यो रात दुर्गानन्द झाले जनकपुरको मुरलीचोकमा आफन्तकहाँ रात बिताए । भोलिपल्ट भारततिर लागे । सरकारले उक्त घटनापछि निर्दोष व्यक्तिहरूलाई समात्दै यातना दिन थाल्यो । ५० भन्दा बढी युवकलाई सरकारले गिरफ्तार गरी यातना दिन थालेपछि करिब ६ महिनापछि दुर्गानन्द झा नेपाल फर्किने निर्णय गरे र सीमावर्ती सहर जयनगर आए । त्यहाँ आएपछि सरकारले उनका बारेमा जानकारी पायो । उनलाई सेनाले पिछा गर्न थाल्यो । सेनाले पिछा गर्दै जयनगर-जनकपुर रेलवेको परवाहा स्टेसनमा गिरफ्तार गरी जलेश्वर जेलमा कडा सुरक्षाबिच राख्यो ।

भोलिपल्ट हेलिकोप्टरमा चढाएर काठमाडौं ल्याई सदर जेलमा बन्दी बनाइयो । बमकाण्डमा संलग्नको आरोपमा बन्दी बनाइएका दुर्गानन्द झा, अरविन्द ठाकुर, दलसिंह थापा र दुःखा सहनीको सम्बन्धमा तुरुन्त निर्णय गर्न न्यायाधीश पशुपति उपाध्यायको अध्यक्षतामा विशेष अदालत गठन गरियो । जसले विनाबहस, सुनुवाइबेगर २०१९ साल भदौ १९ गते दुःखा सहनीलाई आजन्म कैद र अन्य तीनजनालाई मृत्युदण्ड दिने फैसला गर्‍यो । त्यतिवेला दुर्गानन्द झा २० वर्ष, अरविन्द ठाकुर र दलसिंह थापा १८ वर्षका थिए ।

दुर्गानन्द झाहरूलाई मृत्युदण्डको सजाय सुनाएपछि नेपाली कांग्रेसले कलकत्ताबाटै 'दुर्गानन्द झा बचाउ अभियान' चलायो र आफ्नो मुखपत्र नेपाल टुडे (अंग्रेजी) मा सम्पादकीय लेखी विश्वका सबै मानव अधिकारवादीलाई आह्वान गरेको थियो ।

साथै सम्पादकीयमा मृत्युदण्ड दिने कुरा बीसौँ शताब्दीको कानुनका लागि न सुहाउने कुराको उल्लेख गर्दै मृत्युदण्डलाई कार्यान्वयन नगर्न राजा महेन्द्रलाई अनुरोध पनि गरे । तर, राजा महेन्द्र भने मृत्युदण्डलाई छिट्टै कार्यान्वयन गरी नेपाली कांग्रेसलाई देखाउन चाहन्थे । यसैबिच राजा महेन्द्रले २०२० पुस ११ गते अरविन्द ठाकुर र दलिसिंह थापालाई आजन्म कारावासको सजाय दिने र दुर्गानन्द झालाई मात्र मृत्युदण्ड दिने निर्णय गरी त्यसलाई कार्यान्वयन गर्न आदेश दिए ।

दुर्गानन्द झालाई मृत्युदण्ड दिन महेन्द्रले मुलुकी ऐन नै संशोधन गरे । किनभने, पहिला मुलुकी ऐनमा ब्राह्मणलाई मृत्युदण्ड दिने प्रावधान थिएन । मैथिल ब्राह्मणलाई ब्राह्मण नमानी सिर्फ पहाडी ब्राह्मणलाई मात्र ब्राह्मण मान्ने राजाको मनसाय थियो । त्यसैले राजाले जनकपुरका मैथिल ब्राह्मणसित यसबारे तत्कालीन जनकपुरका बडाहाकिम बद्रीविक्रम थापामार्फत सोध्न लगाइयो । राजाको अनुरोधमा जनकपुरका मैथिल ब्राह्मणका विद्वान्हरू पं. श्रीकृष्ण मिश्र, भोला झा, दिगम्बर झा, श्रीचन्द्र झालगायत ३५ जना मैथिल ब्राह्मणको एक विद्वत् सभा बसी मैथिल ब्राह्मण दुर्गानन्द झालाई मृत्युदण्ड दिन हुन्छ भन्ने निर्णय गरेर मृत्युदण्ड दिन लगाएका थिए ।

उक्त निर्णयको केही दिनपछि २०२० साल माघ २५ गतेका दिन दुर्गानन्द झालाई सरकारले मृत्युदण्डको सजाय कार्यान्वयन गरी फाँसी दिएको थियो । त्यस्तो जघन्य अपराधको विरोध गर्दै कलकत्ताबाट नेपाली कांग्रेसका कार्यवाहक सभापति सुवर्णशमबेरले एक वक्तव्य दिँदै त्यस प्रकारको तल्लोस्तरको बदला लिने भावनाले प्रेरित कानुनबारे प्रश्न गरेका थिए । त्यस्तो कानुन र कार्यले भोलि राजा र जनताबिचको दूरी अझ बढाइदिन्छ भन्दै राजालाई त्यस प्रकारको कार्य नगर्न चेतावनी दिएका थिए ।

दुर्गानन्दलाई फाँसी दिएकोमा भारत, बेलायत, अमेरिकाजस्ता सभ्य, प्रजातान्त्रिक मुलुकले विरोध गरेका थिए । बेलायतको गार्जियन पत्रिकाले पनि आफ्नो ५ मार्च १९६४ को अंकमा सम्पादकीय लेखी विरोध गरेका थिए । यसरी राजाले दुर्गानन्द झालाई फाँसी दिएकोमा अमानवीय असंवैधानिक र अप्रजातान्त्रिक तथा जघन्य अपराध गरेका थिए । त्यही अपराधले गर्दा राजतन्त्र जनताको नजरमा क्रमशः गिर्दै चार दशकपछि जनआन्दोलनबाटै जनताले निरंकुश राजतन्त्र ढाले ।

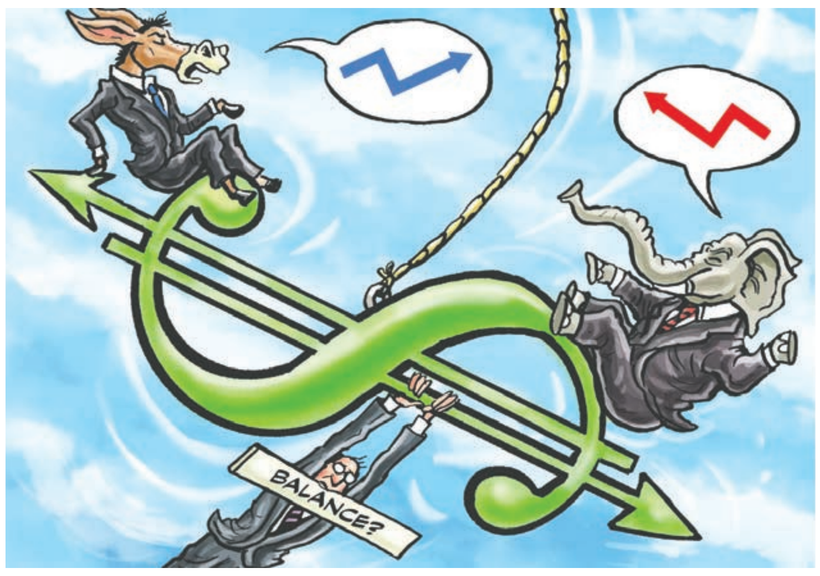

उदारवादी र दक्षिणपन्थी आग्रह

उदारवादी आग्रहले लाभ मात्र हेर्छ भने **अनुदारवादी आग्रहले लागतलाई मात्र देख्छ**

विश्व

जेसन फरम्यान

> उदारवादी र अनुदारवादी आग्रह कमजोर सामान्यीकरण हुन् । सबै उदारवादी नीति-निर्माता सधैँ उदारवादी विकारबाट ग्रसित हुन्छन् भन्ने छैन । साथै, सबै अनुदारवादी नीति-निर्माता पनि सधैँ अनुदारवादी विकारबाट ग्रसित हुँदैनन् । गत चार वर्षमा उदारवादी आग्रह नै हाबी भए । असल नियतले बनाइएका हरेक नीतिलाई राम्रो ठानियो ।

अर्थशास्त्र सित्तैमा उपलब्ध गराउने सवालमा कन्जुस छ । तर, उदारवादी (लेफ्ट)हुन् या दक्षिणपन्थी (राइट) दुवै खेमाका राजनीतिज्ञ भने सित्तैमा सवाल बाँड्न मनपराउँछन् ।

सबै राम्रा वा सकारात्मक कुरा एकसाथ चल्छन् भन्ने सोच एउटा उदारवादी दुर्व्यसन अथवा आग्रह नै हो । जस्तो कि हरेक प्रगतिशील लक्ष्यले आर्थिक वृद्धिलाई गति दिनुका साथै रोजगारी सिर्जना गर्छ । कोभिडको प्रसार रोक्ने कुनै पनि लकडाउनले अर्थतन्त्रलाई मद्दत नै गर्‍यो । वातावरणीय नियमले उत्सर्जन कम गर्दै हरित रोजगारी सिर्जना गर्छन् । बाल हेरचाहका आवश्यकता र भर्नाका प्राथमिकताले माइक्रोचिप उत्पादनमा मद्दत गरेको छ आदि ।

अनुदारवादी (कन्जरभेटिभ)को दुर्व्यसन के भने उनीहरू लागत विनाशकारी रूपले विशाल भएकाले नीतिगत लक्ष्य विचारयोग्यसमेत नभएको तर्क गर्छन् । उनीहरू कोभिडको प्रसार रोक्ने सामाजिक दूरीको उपायले रोजगारी खत्तम पार्‍यो, कुनै पनि कार्बन नियमनले वृद्धिलाई रोक्छ, कुनै पनि करवृद्धिले अर्थ-व्यवस्थालाई तहसनहस पार्छ भन्ने ठान्छन् ।

यस उदारवादी विकारबाट ग्रसितहरूमा ट्रेड-अफ (एक अर्थमा लागत-लाभ अथवा दुई अपेक्षित तर असंगत चिजबिजको सन्तुलन अथवा सम्झौता)बारे गलत बुझाइ छ । उनीहरूलाई न्यूनतम ज्यालामा वृद्धि गर्दा लाभ, प्रशिक्षण वा अन्य कुनै पनि कुराको सन्दर्भमा थोरै पनि नकारात्मक असरविना नै रोजगारी बढ्छ भन्ने लाग्छ । अनुदारवादी आग्रहबाट ग्रसितहरूचाहिँ परिणामको नकारात्मकतालाई बढाइचढाइ गरेर बुझ्दिन्छन् । उनीहरू न्यूनतम ज्यालामा गरिने सामान्य वृद्धिले पनि ठुलो परिमाणमा रोजगारी गुम्ने तर्क गर्छन् ।

यी दुवै आग्रह/विकार लागत-लाभ (ट्रेड-अफ)लाई गम्भीरतापूर्वक लिन असफल छन् । उदारवादी लाभको मात्र विश्लेषण गर्छन् । लाभलाई मात्र कसी बनाएर विचार गर्दा हरेक कुरा अनुमोदित हुन पुग्छ । अनुदारवादीहरूचाहिँ लागतको मात्र विश्लेषण गर्छन् । लागतको कसीमा मात्र हेर्दा सबै कुरा अनुत्तीर्ण हुन पुग्छन्, किनभने आर्थिक असर अर्थात् लागतको हिसाबमा त्यसले दिने प्रतिफल वा लाभ नगण्य देखिन पुग्छ । दुवै अवस्थामा, आर्थिक विश्लेषण कठिन निष्कर्षका उपकरणको सट्टा आग्रही निष्कर्षका प्रोपोगान्डा बन्न पुग्छन् ।

वास्तविकता के भने प्रभावकारी नीति-निर्माणका लागि बहुविध वा अनेक उद्देश्यलाई सन्तुलित बनाउन आवश्यक हुन्छ । महामारीको समयमा उचित आर्थिक मूल्य चुकाएरै भए पनि जीवनदायी नीतिहरू लागू गर्नु अर्थपूर्ण विषय थियो । बारहरू बन्द गर्ने सन् २०२० यो निर्णयले सम्म परीक्षा पास गरेको हुन सक्छ, तर स्कुल वा बाह्य निर्माण स्थल बन्दजस्ता नीति सम्भवतः असफल भएको हुन सक्छ, भलै यसबाट केही जीवन बचेको होस् ।

इनफ्लेसन रिडक्सन एक्ट (मुद्रास्फीति न्यूनीकरण ऐन)मार्फत स्वच्छ ऊर्जालाई प्रदत्त प्रोत्साहनले स्वीकार्य मूल्यमा उत्सर्जन कम गर्छ, जबकि विद्युतीय सवारीलाई प्रदान गर्ने अनुदान लागत प्रभावी छैन । औद्योगिक नीतिले बजारको कुशल उपयोगिताबाट स्रोत-साधनलाई अन्तै प्रवाहित गरिदिन्छ । तर, केही अवस्थामा, जस्तो कि सेमिकन्डक्टर उत्पादन, राष्ट्रिय सुरक्षा आदिमा लाभका दृष्टिले लागत उचित छन् । तर, सफा-ऊर्जाका उपकरणको उत्पादनजस्ता अन्य सवालमा खर्चलाई उचित ठहर्‍याउन सकिँदैन वा न्यायोचित छैन ।

अर्थशास्त्रले लागत-लाभ विश्लेषणमार्फत यी 'ट्रेड-अफ'का लागि उपकरण प्रदान गर्छ । यसमा समाविष्ट मापदण्ड बहसयोग्य छन् । तर, सही तरिकाले उपयोग गर्दिँदा यो ढाँचाले उत्तम नीतितर्फको मार्गप्रशस्त गर्छ । यसले अक्सर उपेक्षामा पर्ने परिणामलाई सतहमा ल्याइदिन्छ ।

दृष्टान्तका लागि, विद्यार्थी-ऋण राहत (स्टुडेन्ट डेब्ट रिलिफ) लाई नै लिऔँ । प्रत्यक्ष लाभार्थी अर्थात् करिब तीन करोड अमेरिकीहरू स्पष्ट रूपले यो व्यक्तिगत लाभ चाहन्छन् । तर, पूर्ण रोजगारी भएको अर्थतन्त्रमा भने यो नीति अर्थहीन हुन्छ । ऋण राहतका कारण बढेको खर्चलाई मूल्य र ब्याजदर बढाएर त्यसमार्फत अन्यत्र खपत घटाई पूर्ति गरिन्छ । ऋण मिनाहा माफी (जसले कलेजका स्नातकलाई असमान रूपले सहयोग गरेको छ)का लागि अनुदानबापतको लागत एउटा मध्यम आय भएको सामान्य परिवारले उच्च मूल्यका रूपमा सय डलर तिर्छ । अरूले धितोको दररेटमा वृद्धिको सामना गर्नुपर्छ । अन्ततः यो कार्यक्रमलाई भविष्यको खर्च कटौती वा करवृद्धिको माध्यमबाट वित्तपोषित गर्नुपर्नेछ । नीति-निर्माताले यस वर्षको प्रस्तावित कर कटौतीलाई पनि त्यसै रूपमा हेर्नुपर्छ । कर कटौतीले केहीलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुर्‍याउँछ भने अन्यलाई धितोको लागत उच्च बनाउनेलगायत अप्रत्यक्ष असर पार्छ । ठोस नीति विश्लेषणले निर्वाचन क्षेत्र जोगाउने खालका प्रत्यक्ष लाभमा मात्र होइन कि यी व्यापक प्रभावहरूको पनि हिसाबकिताब गर्नुपर्छ ।

यसको अर्थ हामीले लागत बढी हुने नीति कहिल्यै पछ्याउनुहुँदैन भन्नेचाहिँ होइन । विश्लेषणले कार्बन उत्सर्जन घटाउन, राष्ट्रिय सुरक्षा सुदृढ गराउन, गरिबी घटाउन र अन्य लक्ष्य प्राप्त गर्न एकदमै राम्रोसँग तयार गरिएका नीतिका लागि मद्दत गर्न सक्छ । महत्त्वपूर्ण कुरा गहन मूल्यांकन गर्दै गर्दा ट्रेड-अफकाबारे इमानदार हुनु हो । यदि तपाईं आफ्ना मनपर्ने नीतिमा कुनै नकारात्मक पक्ष नै छैनन् भन्ने कुरामा विश्वास गर्नुहुन्छ भने तपाईंले वास्तविक विश्लेषण होइन कि आग्रही विश्लेषण गर्दै हुनुहुन्छ । प्रगतिका लागि विशाल लाभ सुरक्षित गर्न केही मूल्य चुकाउनु आवश्यक हुन्छ ।

लियोनल रबिन्सले अर्थशास्त्रलाई 'मानव व्यवहारलाई साध्य र दुर्लभ स्रोत-साधन (जसको वैकल्पिक उपयोगिता हुन्छ) बिचको सम्बन्धको रूपमा अध्ययन गर्ने विज्ञानको रूपमा परिभाषित गरेका छन् ।' अभाव हुन्नथ्यो भने हाम्रा छनोट पनि सहज हुने थिए, अर्थात् हामीले के किन्ने वा दिनेहरू कसरी बिताउने भनेर चिन्ता गर्नुपर्ने थिएन । हामी सबैले एउटै मात्र कुरा चाहन्थ्यौ र चाहेजति पाउँथ्यौ भने पनि सार्वजनिक नीति पनि सहज हुने थिए । तर, मानिस उच्च आय, सफा वायु र दीर्घायु आदि धेरै कुरा चाहन्छन् । उनीहरूले यो सबै पाउन सक्दैनन् ।

उदारवादी र अनुदारवादी आग्रह कमजोर सामान्यीकरण हुन् । सबै उदारवादी नीति-निर्माता सधैँ उदारवादी विकारबाट ग्रसित हुन्छन् भन्ने छैन । साथै, सबै अनुदारवादी नीति-निर्माता पनि सधैँ अनुदारवादी विकारबाट ग्रसित हुँदैनन् । गत चार वर्षमा उदारवादी आग्रह नै हाबी भए । असल नियतले बनाइएका हरेक नीतिलाई राम्रो ठानियो । आउँदा वर्षमा यसको विपरीत समस्या हुनेछ । कन्जर्भेटिभ भाइस अर्थात् अनुदारवादी विकारले नीति-निर्मातालाई जायज मूल्यमा लक्ष्य प्राप्त गर्ने कार्यक्रमलाई समेत परित्याग गर्ने दिशातर्फ डोर्‍याउनेछ । उनीहरूले किफायती ट्रेड-अफ र तिनले थोपर्ने अप्रत्यक्ष लागतलाई पनि बेवास्ता गर्नेछन् ।

अभाव र प्रतिस्पर्धात्मक उद्देश्यले युक्त यो संसारमा, ट्रेड-अफ अपरिहार्य छ । ट्रेड-अफ भन्ने कुरा नै हुँदैन भन्ने ढोंग होइन कि सार्थक छनोट नै असल नीतिको मार्ग हो । यो मार्ग राजनीतिक रूपमा चुनौतीपूर्ण हुनेछ, तर उदारवादी वा अनुदारवादी आग्रहमार्फत आफैँलाई ढाँट्नुभन्दा यो धेरै उत्तम हुनेछ ।

*(फरम्यान हार्वर्ड विश्वविद्यालयका प्राक्टिस अफ इकोनोमिक पोलिसीका प्राध्यापक हुन्, 'वाल स्ट्रिट जर्नल'बाट **नारायण शिवाकोटी**को अनुवाद)*

३५ लाखलाई धान्ने पूर्वाधार, तर साढे ११ लाख मात्रै आउँछन् पर्यटक

वार्षिक एक करोड ३० लाख यात्रुलाई सेवा दिने गरी विमानस्थल विस्तार भएको छ, करिब डेढ लाख पर्यटकलक्षित होटेल-रेस्टुरेन्ट र देशभर प्राकृतिक तथा धार्मिक गन्तव्य भए पनि बर्सेनि पर्यटक आगमनको लक्ष्य भेट्टाउन मुस्किल

भारत र चीनबाट २५ करोड नागरिक विदेश घुम्न निस्कन्छन्, सबैभन्दा नजिकको रमणीय नेपालमा पाँच लाख पनि आउँदैनन्

चीनबाट सन् २०२४ मा १३ करोड नागरिक विभिन्न देश घुम्नका लागि निस्केका थिए। बर्सेनि १२ देखि १४ करोड भारतीय पनि घुम्न निस्कन्छन्। यी दुवै देशको सबैभन्दा नजिकको दूरीमा रहेको नेपालले भने पाँच लाख पर्यटक पनि तान्न सकेको छैन। सन् २०२४ मा भारतबाट सबैभन्दा बढी तीन लाख १७ हजार सात सय ७२ र चिनियाँ पर्यटक एक लाख एक हजार आठ सय ७९ जना भित्रिएको बोर्डको तथ्यांक छ। होटेल संघ नेपालका अध्यक्ष विनायक शाहले दुवै छिमेकी देशबाट वार्षिक २५ करोडभन्दा बढी पर्यटक निस्कने, तर नेपालमा न्यून संख्यामा आउनु सन्तोषजनक नभएको बताए। 'दुवै देशबाट धेरै पर्यटक तान्ने लक्ष्यका साथ योजना तथा कार्यक्रम ल्याउनुपर्छ,' शाहले भने। नेपालमा अमेरिका, बेलायत, बंगलादेश, अस्ट्रेलिया, थाइल्यान्ड, श्रीलंका, जर्मनी, दक्षिण कोरियालगायत देशबाट धेरै पर्यटक आउने गर्छन्।

अन्नपूर्ण बेसक्याम्प दुईमा आराम गर्दै पर्वतारोही। तस्बिर सौजन्य सेभेन समिट ट्रेक्स

विदेशी पर्यटकको मुख्य स्रोत पहिचान गरेर आक्रामक ढंगले पर्यटक बढाउन लाग्नुपर्छ

● **दीपकराज जोशी**, सिइओ, पर्यटन बोर्ड

सुविधासम्पन्न होटेल सञ्चालन गर्ने क्रम बढेको छ। त्यसैले आउँदा दिनमा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटकको संख्या बढाउनुको विकल्प छैन। हामीले विदेशी पर्यटकको मुख्य स्रोत बजार पहिचान गरेर आक्रामक ढंगले पर्यटक बढाउन लाग्ने हो। 'लो सिजन' मानिने महिनामा पनि आकर्षक प्याकेज बनाएर पर्यटक भित्र्याउन सकिन्छ।

नवीन अर्याल/नयाँ पत्रिका

प्राकृतिक सुन्दरताको दृश्यावलोकन र भ्रमण गर्न विश्वभरका पर्यटक रुचि राख्छन्। यसका लागि नेपाल उत्कृष्ट गन्तव्य पनि हो। तर, वार्षिक क्षमताको एकतिहाइ मात्रै पर्यटक नेपाल घुम्न आइरहेको लज्जास्पद तथ्यांक छ।

राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयले हालसालै जारी गरेको 'राष्ट्रिय होटेल तथा रेस्टुरेन्ट रिपोर्ट'अनुसार ३५ लाख पर्यटकलाई सेवा दिन सक्ने होटेल सेवा सञ्चालन छन्। मुलुकमा सञ्चालित अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलले वार्षिक एक करोड ३० लाख यात्रुलाई सेवा दिन सक्ने नागरिक उड्डयन प्राधिकरणले जनाएको छ। यी पूर्वाधारका बाबजुद लक्षित दरमा समेत पर्यटक आकर्षित हुन सकेका छैनन्।

सरकारले १६ लाख पर्यटक भित्र्याउने लक्ष्य राखेकोमा सन् २०२४ मा ११ लाख ४७ हजार पाँच सय मात्रै भित्रिएका छन्।

सन् २०२४ मा पर्यटक आगमन १३ प्रतिशतले बढे पनि अपेक्षित वृद्धि भने होइन। सो वर्ष १२ लाखभन्दा बढी पर्यटक भित्रिने अनुमान थियो। सन् २०२५ मा २० प्रतिशतले पर्यटक वृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको पर्यटन बोर्डका सिइओ दीपकराज जोशी बताउँछन्। त्यो हिसाबले पनि १३ लाख ७७ हजार पर्यटक भित्रिनेछन्। सरकारले चालू आर्थिक वर्षको बजेटमै १६ लाख पर्यटक भित्र्याउने गरी पर्यटन प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने घोषणा गरेको छ।

प्रत्येक महिना ठूला-साना पर्यटकीय होटेल उद्घाटन भइरहेका छन्। यी पूर्वाधारलाई दिगो रूपमा सञ्चालन गर्न ठूलो संख्यामा नियमित रूपले पर्यटक भित्र्याउनुको विकल्प नरहेको जोशीको भनाइ छ। सरकारले दशकभित्र वार्षिक ५० लाखका दरले पर्यटक भित्र्याउने लक्ष्य लिए पनि अहिलेको तयारी निकै फितलो छ।

पर्यटकलक्षित होटेल तथा रिसोर्टहरू ३५ प्रतिशत क्षमतामा मात्रै चलिरहेको होटेल संघ नेपालका अध्यक्ष विनायक शाहले बताए। काठमाडौं, भैरहवा र पोखरा विमानस्थलबाट पर्यटक ओसार्न सके होटेल तथा रिसोर्टमा ६०-६५ प्रतिशत अकुपेन्सी पुर्‍याउन सकिने उनको भनाइ छ।

यी हुन् पर्यटकलक्षित पूर्वाधारहरू

एक करोड ३० लाखलाई सेवा दिने विमानस्थलको क्षमता

पर्यटकलाई लक्षित गरी काठमाडौं, भैरहवा र पोखरामा तीनवटा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालनमा छन्। यद्यपि, धेरै भार त्रिभुवन विमानस्थलमा छ। 'काठमाडौंमा वार्षिक करिब ९० लाख, भैरहवामा ३० लाख र पोखरामा १० लाख गरी हाम्रो अन्तर्राष्ट्रिय हवाई पूर्वाधार एक करोड ३० लाख यात्रु क्षमताको भएको छ,' नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका सूचना अधिकारी ज्ञानेन्द्र भुलले भने, 'तीनवटा अन्तर्राष्ट्रिय एयरपोर्ट पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन गर्न सकेमा ३५ लाख पर्यटक धान्न सकिन्छ। अहिले भइरहेको त्रिभुवन विमानस्थल विस्तारको काम सकिएपछि एक करोड यात्रुलाई सहजै सेवा दिन सक्ने क्षमता विकास हुने प्राधिकरणले जनाएको छ।

१६ देशसँग सीधा हवाई उडान

नागरिक उड्डयन प्राधिकरणका अनुसार १६ देशका २९ वटा सहरमा नियमित हवाई उडान भइरहेको छ। यसका लागि २८ अन्तर्राष्ट्रिय एयरलाइन्सले नियमित उडान गरिरहेका छन्। भारत, चीन, हङकङ, जापान, साउथ कोरिया, मलेसिया, सिंगापुर, थाइल्यान्ड, श्रीलंका, बंगलादेश, दुबई, कतार, ओमान, कुवेत, टर्कीलगायतका देशसँग सोझै हवाई सम्पर्क छ। युरोप र अमेरिकी देशमा भने सीधा हवाई उडान हुन सकेको छैन। बेलायत, अस्ट्रेलिया र जर्मनीमा सीधा उडान हुन सके धेरै पर्यटक भित्र्याउन मद्दत पुग्ने व्यवसायीको भनाइ छ।

देशैभर छन् पर्यटकीय गन्तव्य

पर्यटन बोर्डका सिइओ दीपकराज जोशीले प्राकृतिक सुन्दरता र धार्मिक पर्यटन खोज्नेका लागि नेपालभरि उत्कृष्ट गन्तव्यहरू रहेको बताउँछन्। 'सिंगो नेपाल नै पर्यटकीय गन्तव्य हो, त्यसका लागि पूर्वाधार बनाउन जरुरी छ, सरकारका तर्फबाट जति धेरै पूर्वाधारमा लगानी बढ्छ, पर्यटकीय गतिविधि पनि बढ्छ,' जोशीले भने। काठमाडौं, पोखरा, चितवन, लुम्बिनी, नेपालगन्ज, कैलाली, बर्दिया, रारा, फोक्सुन्डो, खप्तड, अन्नपूर्ण राउन्ड सर्किट, कुस्मा, मनाङ, मुस्ताङ, तिलिचो, गोसाइँकुण्ड, खुम्बु क्षेत्र, दोलखा, इलाम, पाथीभरालगायत दर्जनौं ठाउँहरू पर्यटकका लागि आकर्षक गन्तव्य हुन्।

डेढ लाख होटेल, रेस्टुरेन्ट

राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयको प्रतिवेदनअनुसार पर्यटकलक्षित देशभर एक लाख ४२ हजारभन्दा बढी होटेल तथा रेस्टुरेन्टहरू सञ्चालनमा छन्। जसमा एक लाख १६ हजारभन्दा बढी कोठा छन्। यी होटेल तथा रिसोर्ट सञ्चालनका लागि अफ सिजनमा पनि पर्यटक भित्र्याउन नयाँ ढंगले लाग्नुपर्ने पर्यटन बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) दीपकराज जोशी बताउँछन्।

GREEN DRIVE
GLOBAL AUTO LOAN
FIXED INTEREST RATE STARTING FROM 8.25% p.a.
*T & C apply
Global IME Bank
ग्लोबल आइएमई बैंक लि.
सबैका लागि बैंक
GLOBAL CONNECT
Call Us: +977-1-5970600
globalconnect@gibl.com.np

पूर्वीनाकाबाट २३ अर्बको आयात, १३ अर्बको निर्यात

लक्ष्यको झन्डै एक अर्ब कम हुने गरी सात अर्ब ५१ करोड राजस्व संकलन

झापामा **चिरञ्जीवी घिमिरे**

चालू आर्थिक वर्ष ०८१/८२ को ६ महिनामा पूर्वीनाका काँकडभिट्टाबाट २३ अर्ब १२ करोड ६५ लाख ४८ हजार रुपैयाँबराबरको वस्तु तथा सेवा आयात भएको मेची भन्सार कार्यालयले जनाएको छ। सोही अवधिमा १३ अर्ब ८४ करोड चार लाख ३९ हजारा रुपैयाँको निर्यात भएको कार्यालयले जनाएको छ।

मेचीका प्रमुख भन्सार अधिकृत राजेन्द्रप्रसाद चुँडालले आयात-निर्यात व्यापारबाट ६ महिनामा सात अर्ब ५१ करोड ३५ लाख ५५ हजार राजस्व संकलन गरिएको जानकारी दिए। संकलित राजस्व लक्ष्यभन्दा करिब एक अर्ब कम हो। मेची भन्सारलाई चालू आवको ६ महिनामा आठ अर्ब २३ करोड ५३ लाख ४५ हजार राजस्व संकलनको लक्ष्य दिइएको थियो।

गत आर्थिक वर्ष ०८०/८१ को यही अवधिमा भने २१ अर्ब १७ करोड २३ लाख ३४ हजारको आयात र १२ अर्ब ६० करोड ६ लाख २९ हजारको निर्यात भएको थियो भने ६ अर्ब ७७ करोड ३० लाख ७६ हजार रुपैयाँ राजस्व संकलन भएको मेची भन्सारले जनाएको छ।

मेची भन्सारबाट भारत, बंगलादेश, भुटान, अमेरिका, रसिया, जर्मनी, क्यानडा, चीन, पाकिस्तान, नेदरल्यान्डलगायतका देशसँग धेरै वैदेशिक व्यापार हुने गरेको छ।

● **राजेन्द्रप्रसाद चुँडाल**, प्रमुख भन्सार अधिकृत, मेची भन्सार कार्यालय

मेची भन्सारबाट चालू आवको ६ महिनामा सात अर्ब ५१ करोड ३५ लाख ५५ हजार राजस्व संकलन भएको छ। २३ अर्ब १२ करोडको आयात र १३ अर्ब ८४ करोडको निर्यात भएको छ। भुटान र बंगलादेशसँगको व्यापारसमेत असन्तुलनमा छ।

बंगलादेश र भुटानसँग पनि व्यापार घाटा

बंगलादेशसँग पूर्वीनाकाबाट मात्रै व्यापार हुने गरेको छ। तर, बंगलादेशसँग नेपालको व्यापारमा ठूलो असन्तुलन छ। ६ महिनामा बंगलादेशसँग नेपालको व्यापार घाटा झन्डै दुई अर्ब छ। बंगलादेशबाट दुई अर्ब ११ करोड ५२ लाख ५१ हजारको सामग्री आयात हुँदा २९ करोड ९१ लाख २१ हजारको मात्र निर्यात भएको छ।

त्यस्तै, भुटानसँगको व्यापार पनि घाटा छ। एक करोड ३७ लाख ३८ हजारको निर्यात हुँदा ६७ करोड २५ लाखबराबरको वस्तु तथा सेवा भुटानबाट आयात भएको छ।

पेट्रोलियम पदार्थ सबैभन्दा बढी आयात

पूर्वीनाकाबाट सबैभन्दा बढी पेट्रोलियम पदार्थ भित्रिएको छ। चुँडालका अनुसार नौ अर्ब २५ करोड ४२ लाख ८९ हजार रुपैयाँको पेट्रोलियम आयात भएको छ। त्यसपछि जुट, तरकारी, मेसिनरी तथा पार्टपुर्जा, दलहन, खनिज पदार्थ, यातायातका साधन र पार्टपुर्जा, प्लास्टिकको कच्चा पदार्थ, फलाम, विद्युतीय उपकरण धेरै आयात हुने गरेको मेची भन्सारले जनाएको छ।

सबैभन्दा धेरै साढे चार अर्बको अलैंची निर्यात

पूर्वीपहाडी जिल्लाका किसानले उत्पादन गर्दै आएको 'कालो सुन' अर्थात् अलैंची मेची भन्सारबाट सबैभन्दा धेरै निर्यात हुने वस्तुमा पर्छ। ६ महिनामा चार अर्ब ५५ करोड ७० लाख ६९ हजार रुपैयाँबराबरको २६ लाख ६८ हजार केजी अलैंची निकासी भएको मेची भन्सारले जनाएको छ। त्यस्तै, दुई अर्ब ९५ करोड ९० लाख ३७ हजार रुपैयाँको चिया निर्यात भएको छ।

प्लाइउड, फलामे पत्ता, अम्रिसो, कुकुर तथा बिरालोको खाना, सिमेन्ट तथा क्लिंकर, अदुवा, सुठो, भेनियर सिट, काउली, बन्दागोपी, ब्रोकाउलीलगायत पनि धेरै निर्यात हुने वस्तुमा पर्छन्।

धितोमा रहेको सम्पत्ति शिलबन्दी बोलपत्र आव्हानद्वारा बिक्री गरिनेबारे प्रथम पटकको सार्वजनिक सूचना

(सूचना प्रकाशित मिति : २०८१/१०/०५)

यस बैंकका देहायका शाखा कार्यालयबाट निम्न बमोजिम कर्जा तथा सुविधा लिने ग्राहकहरूले म्यादभित्र कर्जा चुक्ता नगरी लिखित तथा मौखिक तर ताकेता र पत्रपत्रिकाद्वारा सार्वजनिक सूचना गर्दा समेत कर्जा चुक्ता नभएकाले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ। तसर्थ यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशित भएको मितिले ३५ (पैंतीस) दिनभित्र बैंकमा आई आफूले उपभोग गरेको साँवा तथा कर्जा चुक्ता गर्ने अघिल्लो दिनसम्मको ब्याज र अन्य लेना रकम समेत चुक्ता गरी धितो सम्पत्ति फुकुवा गराई लिनु हुन सम्बन्धित ग्राहक र धितो मन्जुरी दिनुहुने महानुभावहरूलाई समेत यसै सूचनाद्वारा जानकारी गराइन्छ। साथै, यस सूचना बमोजिम लिलाम बिक्री हुन नसकेमा धितो सम्पत्ति बैंकको अनुकूल समयमा बैंक आफैंले सकार गर्न सक्ने ब्यहोरा समेत जानकारी गराइएको छ। यो सूचनाबमोजिम ३५ (पैंतीस) दिनभित्र चुक्ता नभएमा तपसीलमा उल्लेखित चल अचल सम्पत्ति जे जस्तो अवस्था र परिमाणमा छ सोही अवस्थामा प्रचलित कानूनको अधीनमा रही गोप्य शिलबन्दी बोलपत्रमार्फत खरिद गरी लिन इच्छुक व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा अन्य संगठित संघ संस्थाले यो सूचना प्रकाशित भएको ३५औं दिन वा सोभन्दा अगाडि नै शाखा कार्यालय माडी, चितवनमा कार्यालय समयभित्र आइपुग्ने गरी निम्नशर्तहरूको अधिनमा रही शिलबन्दी बोलपत्र पेश गर्नु हुन आव्हान गरिन्छ। बोलपत्र सूचना प्रकाशन भएको ३६ औं दिन वा सो दिन सार्वजनिक बिदा परेको भएमा बिदापश्चात् लगत्तै कार्यालय खुलेको दिनमा बोलपत्र फारममा उल्लेखित शर्तहरूको अधिनमा रही रीतपूर्वर्क दर्ता हुन आएका बोलपत्र फारमहरू दिनको १२:०० बजे खोलिने हुँदा बोलपत्रदाता वा आधिकारीक प्रतिनिधि उपस्थित हुन समेत जानकारी गराइन्छ। तर बोलपत्रदाताका अनुपस्थितले बोलपत्र खोल्न बाधा पुग्ने छैन। साथै, कर्जा ग्राहक, धितो सुरक्षण मन्जुरी दिने, जमानत दिनुहुने व्यक्ति/संस्था र सम्बन्धित पक्षलाई यसै सूचनाको आधारमा कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा राखिने ब्यहोरा समेत यसै सूचनाद्वारा जानकारी गराइन्छ।

तपसील:

टेण्डर पेश गर्ने अन्तिम मिति : **२०८१ साल फागुन महिना ०९ गते**
धितो लिलाम बिक्री हुने मिति : **२०८१ साल फागुन महिना ११ गते**
सम्बन्धित कार्यालय तथा धितो लिलाम हुने कार्यालय/स्थान : **कृषि विकास बैंक, शाखा कार्यालय माडी।**

ग्राहकको विवरण

ग्राहकको नाम : अशोक होटल एण्ड लज, दर्ता भएको कार्यालय : घरेलु तथा साना उद्योग विभाग, उद्योग विकास शाखा भरतपुर, चितवन, फर्मको दर्ता नं. १५०/०७४/०७५ दर्ता मिति २०७४/०५/१९,पान नं. ३०३१९५८५२।

लिलाम हुने अचल सम्पत्तिको विवरण

कर्जा शीर्षक/कर्जा नं.	जग्गाधनीको नाम	जिल्ला	न.पा./गा.पा.	वडा नं.	कि.नं.	क्षेत्रफल (बिगाह)
सेवा कर्जा/९१०१८३	लक्ष्मी देवी खनाल	चितवन	बघौडा	३क	१५१५, १८४१	०-०-९, ०-०-२.५
			बघौडा	९क	१०८०	०-०-१२.५

प्रोप्राइटर तथा धितो जमानीकर्ताको विवरण

नाम	ठेगाना	ना.प्र.नं.	नागरिकता जारी भएको जिल्ला/मिति/कार्यालय	पति/बाबु	बाजे/ससुरा
लक्ष्मी देवी खनाल	कल्याणपुर-०२	३५३०२९/३८१	चितवन/२०६३/१०/१९/ जिल्ला प्रशासन कार्यालय	रुद्रनाथ खनाल/ भिम प्रसाद सापकोटा	ठाकुर प्रसाद खनाल

व्यक्तिगत जमानीकर्ताको विवरण

नाम	ठेगाना	ना.प्र.नं.	नागरिकता जारी भएको जिल्ला/मिति/कार्यालय	पति/बाबु	बाजे/ससुरा
अस्मिता खनाल	माडी-०६	३५२००८/२६८६	चितवन/२०७४/१२/२७/ जिल्ला प्रशासन कार्यालय	रुद्र नाथ खनाल	ठाकुर प्रसाद खनाल
रुद्र नाथ खनाल	कल्याणपुर-०६	१५९	चितवन/२०४५/०१/२७/ जिल्ला प्रशासन कार्यालय	ठाकुर प्रसाद खनाल	ठाकुर प्रसाद खनाल

शर्तहरू:

१. शिलबन्दी बोलपत्र फारम यस बैंकको कुनै पनि शाखा कार्यालयबाट रु. १,०००/- (पछि फिर्ता नहुने गरी) तिरी खरिद गर्न सकिनेछ। फोटोकपी गरिएको फारम मान्य हुने छैन।
२. लिलामी सूचनामा उल्लेखित कर्जा शीर्षक र नम्बर बोलपत्र फारममा अनिवार्य रुपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ। साथै, बोलपत्रको खाम बाहिर कर्जा शीर्षक र नम्बर समेत उल्लेख गरेको हुनु पर्नेछ।
३. रित नपुगेको, तोकिएको मिति र समयमा आई नपुगेको टेण्डर उपर कुनै कारबाही गरिने छैन।
४. कुनै कारण जनाई वा नजनाई टेण्डर स्वीकृति गर्ने वा नगर्ने अधिकार यस बैंकमा सुरक्षित रहने छ।
५. टेण्डर मिति २०८१ फागुन ११ गते दिनको १२:०० बजे कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय माडीमा टेण्डर दिने व्यक्ति वा निजको प्रतिनिधिहरूको रोहबरमा वा निजको उपस्थिति नभएमा पनि उपस्थित भएसम्मका व्यक्तिहरूको रोहबरमा खोलिने छ।
६. टेण्डर साथ आफूले दिन चाहेको मोलको न्यूनतम १०% रकम भुक्तानी दिनुपर्ने हिसाब वा धरौटी बापत शाखा कार्यालय माडीमा सम्पर्क राखी जम्मा गर्नु पर्नेछ र सोको सक्कल बैंक भौचर/रसिद टेण्डर साथ राखेको हुनु पर्नेछ।
७. टेण्डर स्वीकृत भएपछि बाँकी रकम ७ (सात) दिनभित्र दाखिल गरी नामसारी गरिसक्नु पर्नेछ अन्यथा धरौटी जफत भई उक्त सम्पत्ति पुनः बिक्री गर्न सकिनेछ।
८. आफूले सम्पत्ति लिन दिएको मोल अङ्क र अक्षरमा प्रष्टसँग लेखिएको हुनु पर्नेछ। साथै, उल्लेखित सम्पूर्ण सम्पत्ति वा अलग अलग कित्ता लिने हो सो समेत खुलाई पेश गर्न सकिनेछ।
९. शिलबन्दी टेण्डर खाममा लाहा छाप लगाएको हुनु पर्ने छ।
१०. शिलबन्दी टेण्डर दिने व्यक्तिले नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि र संगठित संस्था भए संस्था दर्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि संलग्न हुनुपर्नेछ। साथै संस्थाको हकमा कम्पनीको छाप, अख्तियारनामा र निजको अख्तियारवाला कर्मचारीको दस्तखत हुनुपर्नेछ।
११. बोलपत्र सदर वा बदर हुनुअगावै ऋणीले सम्पूर्ण कर्जा बुझाएमा प्राप्त बालेपत्रहरू रद्द गरी धरौटी रकम फिर्ता दिन सकिनेछ।
१२. लिलाम सदर/बदरको निर्णय नभएसम्म धरौटी रकम फिर्ता माग गर्न र सोमा ब्याज दाबी गर्न पाइने छैन।
१३. लिलाम सदर भएपश्चात् दाखिल/खारेज नामसारी गर्दा सम्बन्धित निकायमा तिर्नै बाँकी कर, राजश्व, मालपोत, रजिष्ट्रेशन दस्तुरलगायतका सम्पूर्ण राजश्व, कर, दस्तुर एवं अन्य भैपरी खर्च बोलपत्रदाताले नै ब्यहोर्नु पर्नेछ।
१४. अन्य जानकारीको लागि यस कार्यालयमा कार्यालय समयभित्र सम्पर्क राख्न सकिनेछ।

कृषि विकास बैंक लि.
कर्जा असुली तथा संकलन विभाग
मुख्य कार्यालय, काठमाडौं

चेम्बरले आइटी उद्योगको सहजीकरण गर्ने

काठमाडौं/ नेपाल चेम्बर अफ कमर्सले आइटी उद्योग विस्तारका लागि लगानी सहजीकरण गर्ने गर्ने भएको छ। सरकारले अध्यादेशमार्फत लगानी सहजीकरण गरेपछि चेम्बरले आइटी उद्योगमा लगानी एवं अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा सहजीकरण गर्ने गरी रणनीतिक लक्ष्य तय गरेको हो। आइटी, सफ्टवेयर एन्ड टेक्नोलोजी समितिमार्फत चेम्बरले आइटी उद्योगमा लगानीको खोजी एवं उद्यमशीलता विकासका लागि पहल गर्ने अध्यक्ष कमलेश अग्रवालले जानकारी दिए। अध्यक्ष अग्रवालले आर्थिक विकास र समृद्धिका लागि आइटी उद्योगको सम्भावना उच्च भएकाले लगानीका लागि सहजीकरण गर्न लागिएको जानकारी दिए।

संक्षेप

सल्यानबाट ३५ करोड सुन्तला निकासी हुने अनुमान

सल्यान/ सल्यानबाट यो वर्ष ३५ करोड रुपैयाँको सुन्तला निकासी हुने अनुमान गरिएको छ। गत वर्षभन्दा उत्पादन र बजार मूल्य राम्रो पाएकाले यो वर्ष सुन्तलाको निर्यात बढ्ने कृषि विकास कार्यालय, सल्यानले जनाएको छ। गत वर्ष २९ करोडको सुन्तला निकासी भएकोमा यो वर्ष १० देखि १५ प्रतिशतले उत्पादन बढ्ने अनुमान छ। उत्पादनमा वृद्धि आउनुका साथै क्षेत्रफलमा समेत वृद्धि भएकाले अनुमानित ३५ करोडबराबरको सुन्तला निर्यात हुने अनुमान गरिएको कृषि विकास कार्यालयका सूचना अधिकारी ईश्वरीनारायण घर्तीले जानकारी दिए। 'सुन्तला सुदृढीकरण अभियानसँगै बगैंचा व्यवस्थापन, सुन्तलाको बोट तथा क्षेत्रफल वृद्धि र अनुकूल वातावरण मिलेपछि गत वर्षको तुलनामा यो वर्ष सुन्तला उत्पादनमा वृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ,' उनले भने।

जलविद्युत्मा स्वदेशी पुँजी वृद्धि गर्नुपर्ने

SILVER JUBILEE 20

काठमाडौं/ प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले निजी क्षेत्रलाई ऊर्जामा ढुक्क भएर लगानी गर्न आग्रह गरेका छन्। स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)को २५औं वार्षिकोत्समा उनले ठुला-ठुला आयोजनाहरूमा लगानी गर्न आग्रह गरेका हुन्। 'तपाईंहरू लगानी गर्नुस्। अरूलाई ल्याउँदै खोला दिँदै गरिरहनुपर्दैन,' उनले भने, 'अपर अरुण अरूले पैसा नदिने भएर समस्या भएको हो।' उनले ऊर्जा उत्पादक निजी क्षेत्रलाई देशका लागि केही गरेको भन्दै आभारसमेत व्यक्त गरे।

मलेसियामा आजदेखि आइसिसी यू-१९ महिला विश्वकप

यस्ता छन् १६ प्रतिस्पर्धी टिम

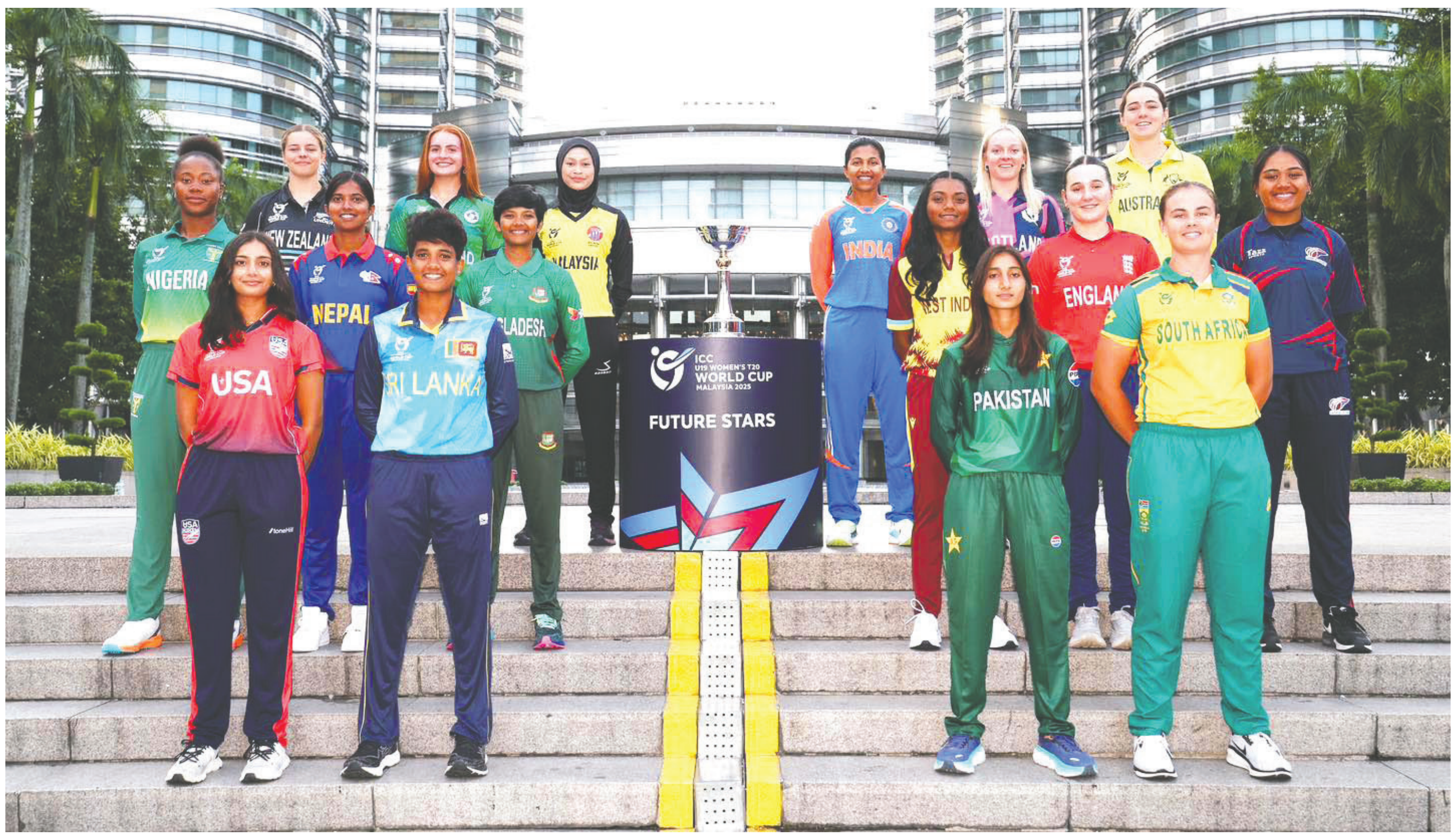

श्रीलोचन राजोपाध्याय/नयाँ पत्रिका

मलेसियामा शनिबारदेखि दोस्रो संस्करणको आइसिसी यू-१९ महिला विश्वकप क्रिकेट प्रतियोगिता सुरु हुँदै छ। पहिलोपटक सहभागी नेपालले बंगलादेशविरुद्ध प्रतिस्पर्धा गर्दै विश्वकपमा डेब्यु गर्नेछ। गत कात्तिकमा घरेलु टोलीलाई स्तब्ध पार्दै नेपाल एसिया छनोटको शीर्ष स्थानमा रहँदै पहिलोपटक विश्वकपमा पुगेको हो।

नेपालले विश्वकपको समूह 'डी'मा अस्ट्रेलिया, बंगलादेश र स्कटल्यान्डविरुद्ध प्रतिस्पर्धा गर्नेछ। समूहबाट कम्तीमा पनि सुपर-६ मा पुग्ने लक्ष्य नेपालको छ। सुपर सिक्समा स्थान पक्का गर्न नेपालले कम्तीमा एक खेल जित्नुपर्नेछ। 'हाम्रो लक्ष्य नै सुपर सिक्समा स्थान बनाउनु हो, यसका लागि एक जित आवश्यक छ,' अन्तर्राष्ट्रिय मिडियासँग नेपालकी कप्तान पूजा महतोले भनिन्, 'नेपालको तयारी राम्रो छ।'

सन् २०२३ देखि सुरु भएको यू-१९ विश्वकपमा नेपाल एसियन छनोटमा तेस्रो भएको थियो। यसपटक विश्वकपमा १६ टोलीले भाग लिँदै छन्। १६ टोलीलाई समान चार टोली समूहमा विभाजन गरिएको छ। प्रत्येक समूहबाट समान तीन-तीन टोली सुपर-६ मा पुग्नेछन्। सुपर-६ मा दुई समूहमा प्रतिस्पर्धा हुनेछ।

नेपालका खेल
५ माघमा बंगलादेश
७ माघमा स्कटल्यान्ड
९ माघमा अस्ट्रेलिया

समूह 'ए'

भारत : आइसिसी यू-१९ विश्वकपको साबिक विजेता हो। भारतको लक्ष्य उपाधि रक्षा गर्नु हो। सहभागी राष्ट्रमध्ये भारत सबैभन्दा बलियो टोलीका रूपमा देखिन्छ। सन् २०२२ मा महिला यू-१९ टोलीले न्युजिल्यान्डविरुद्ध पहिलो अन्तर्राष्ट्रिय खेल खेलेको थियो। डेब्यु गरेको एक वर्षमै भारतले यू-१९ विश्वकप ट्रफी उचाल्यो। भारतीय टोली सन् २०२४ मा एसिया कप जितेको थियो। वर्तमान भारतीय टोलीमा अघिल्लोपटक विश्वकप खेलेका खेलाडीको बाहुल्य छ। भारतको यू-१९ टोलीले अहिलेसम्म १८ मध्ये १५ अन्तर्राष्ट्रिय खेल जितेको छ।

मलेसिया : आयोजक राष्ट्रका रूपमा मलेसिया सीधै विश्वकपमा छनोट भएको राष्ट्र हो। सन् २०२२ मा मलेसियाले पहिलोपटक यू-१९ विश्वकप छनोटमा अन्तर्राष्ट्रिय डेब्यु गरेको हो। मलेसियाले विश्वकपमा स्थान बनाउन सकेन। मलेसियाले अहिलेसम्म आठमध्ये दुई अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित निकालेको छ। पाँच खेलमा हार सामना गरेको मलेसियाले एक खेलमा बराबरी खेल्यो। समूह 'ए'मा मलेसियालाई कमजोर टोलीका रूपमा हेरिएको छ।

श्रीलंका : श्रीलंका गत संस्करणको विश्वकपमा सुपर सिक्ससम्म पुगेको थियो। टेस्ट राष्ट्र भएकाले श्रीलंकाले सीधै विश्वकपमा स्थान बनाएको हो। सन् २०२२ मा दक्षिण अफ्रिकाविरुद्ध यू-१९ अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा डेब्यु गरेको श्रीलंकाले पहिलो संस्करणको विश्वकपको सुपर सिक्समा एक जित मात्र निकालेको थियो। टी-२० एसिया कपमा श्रीलंकाले चारमध्ये एक खेलमा जित निकालेको छ। यस समूहमा भारतपछि सुपर सिक्समा पुग्ने राष्ट्रका रूपमा श्रीलंकालाई लिइएको छ। श्रीलंकाली क्रिकेट बोर्डले पछिल्लो विश्वकपमा सहभागी सबै खेलाडी मलेसिया पठाएको छ। यस टोलीले अहिलेसम्म नौमध्ये दुई अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित निकालेको छ।

वेस्ट इन्डिज : गत संस्करणमा वेस्ट इन्डिज पनि सुपर सिक्समा पुगेको राष्ट्र हो। टी-२० फर्म्याटमा वेस्ट इन्डिजका खेलाडी आक्रामक देखिन्छन्। मलेसियाको ब्याटिङ पिचमा वेस्ट इन्डिजले आक्रामक शैलीमै ब्याटिङ गर्ने लक्ष्य राखेको छ। वेस्ट इन्डिजको यू-१९ महिला टोलीले विश्वकपबाहेक अन्य अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा मिश्रित नतिजा निकालेको छ। यस टोलीले अहिलेसम्म पाँचमध्ये दुई अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित निकालेको छ। दुई खेलमा हार सामना गरेको वेस्ट इन्डिजले इन्डोनेसिया र रावडालाई मात्र हराएको छ।

समूह 'बी'

इंग्ल्यान्ड : यू-१९ विश्वकपको साबिक विजेता इंग्ल्यान्डको लक्ष्य नै दोस्रोपटकको प्रयासमा उपाधि जित्ने हो। गत संस्करणमा इंग्ल्यान्ड केवल फाइनल खेलमा मात्र पराजित भएको थियो। यसबाहेक इंग्ल्यान्डले सातमध्ये ६ खेलमा जित हात पाऱ्यो। सन् २०२२ मा यू-१९ अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा डेब्यु गरेको इंग्ल्यान्डले अहिलेसम्म यू-१९ टी-२० फर्म्याटमा सातमध्ये पाँच खेलमा जित हात पारेको छ। ब्याटिङ र बलिङमा इंग्ल्यान्ड बलियो देखिन्छ। इंग्ल्यान्डकी ग्रेस सर्भिनेसले व्यक्तिगत रूपमा २९३ अन्तर्राष्ट्रिय रन तथा बाकेरले सर्वाधिक १० अन्तर्राष्ट्रिय विकेट लिएकी छिन्। इंग्ल्यान्डले पहिलो चरणमा सहजै सुपर सिक्स स्थान बनाउने अपेक्षा छ।

आयरल्यान्ड : टेस्ट राष्ट्रको हैसियतले आयरल्यान्डले सीधै विश्वकपमा स्थान सुरक्षित गरेको हो। गत संस्करणको सुपर सिक्स स्थान बनाएको आयरल्यान्डले समूह 'सी'मा कडा चुनौती सामना गर्नुपर्ने देखिन्छ। सन् २०२३ मा यू-१९ अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा डेब्यु गरेको आयरल्यान्डले गत संस्करणको विश्वकपको सुपर सिक्समा पाँचमध्ये एक खेलमा जित हात पारेको थियो। आयरल्यान्डले सन् २०२३ मा इंग्ल्यान्ड, पाकिस्तान, न्युजिल्यान्ड र वेस्ट इन्डिजविरुद्धको सिरिज गुमाएको थियो। मलेसियामा शनिबारदेखि सुरु हुने विश्वकपमा आयरल्यान्डले दुई अलराउन्डर खेलाडीलाई समावेश गरेको छ। ब्याटिङ र स्पिनर पक्षमा समान चार खेलाडी विश्वकपमा समावेश गरेको छ।

पाकिस्तान : यस समूहमा पाकिस्तान पनि सुपर सिक्स पुग्ने दाबेदार टोलीका रूपमा रहेको छ। पाकिस्तानले गत संस्करणको विश्वकपको सुपर सिक्समा पाँचमध्ये तीन खेलमा जित निकालेको थियो। गत विश्वकपकै खेलाडीको बाहुल्यता रहेको पाकिस्तानको बलियो पक्ष नै बलिङ एट्याक्ट हो। सन् २०२४ सम्म पाकिस्तानले आठमध्ये तीन अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित निकालेको छ। टेस्ट राष्ट्रमा पाकिस्तानले आयरल्यान्डविरुद्ध मात्र जित निकालेको छ। टोलीमा व्यक्तिगत धेरै रन बनाउने खेलाडी इमान फातिमा हुन्। उनले ५२.२३ स्ट्राइकमा १५७ रन बनाएकी छिन्।

अमेरिका : एसोसिएट राष्ट्र अमेरिकाले पहिलो संस्करणको यू-१९ विश्वकपमा स्थान बनाएको थियो। यद्यपि, अमेरिकाले विश्वकपमा राम्रो नतिजा निकाल्न सकेन। लगातार दोस्रोपटक विश्वकप खेल्न अवसर पाएको अमेरिकाले आफ्नो समूहमा बलियो राष्ट्रविरुद्ध खेल्नुपर्छ। शिवनारायण चन्द्रपाउलको प्रशिक्षणमा रहेको अमेरिकाले पनि यसपटक अनुभवी खेलाडीलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको छ। सन् २०२२ मा वेस्ट इन्डिजविरुद्ध यू-१९ विश्वकपमा डेब्यु गरेको अमेरिकाले सन् २०२३ मा सबै अन्तर्राष्ट्रिय खेल गुमाएको थियो। अमेरिकाको बलियो पक्ष नै स्पिन हो।

समूह 'सी'

न्युजिल्यान्ड : सन् २०२२ मा भारतविरुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय डेब्यु गरेको न्युजिल्यान्डको पहिलो लक्ष्य नै सुपर सिक्स पुग्ने हो। गत संस्करणको सेमिफाइनल यात्रा गरेको न्युजिल्यान्ड सहज समूह परेको छ। समूह 'सी' न्युजिल्यान्डको मुख्य चुनौती दक्षिण अफ्रिका हो। न्युजिल्यान्ड क्रिकेट बोर्डले गत संस्करणकै खेलाडीलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी खेलाडी छनोट गरेको थियो। अहिलेसम्म युवा टोलीले १० अन्तर्राष्ट्रिय खेलमध्ये चारमा जित निकालेको छ। भारतविरुद्धको ६ खेल गुमाएको न्युजिल्यान्डले एसोसिएट राष्ट्रमा इन्डोनेसिया र रवाडालाई हराएको छ। बलियो ब्याटिङ लाइनअप रहेको न्युजिल्यान्डका मुख्य खेलाडी नै जर्जिया पिलिमेर हुन्। अना ब्राउनले सर्वाधिक ६ अन्तर्राष्ट्रिय विकेट लिएकी छिन्।

दक्षिण अफ्रिका : सन् २०२२ मा भारतविरुद्ध डेब्यु गरेको दक्षिण अफ्रिकाले गत संस्करण घरमै आयोजना भएको विश्वकपमा गतिलो नतिजा निकाल्न सकेन। दक्षिण अफ्रिकाले पनि यसपटक अघिल्लो संस्करणकै खेलाडीलाई समावेश गरेको छ। दक्षिण अफ्रिकाको बलिङ पक्ष बलियो छ। सन् २०२३ को २४ जनवरीसम्म दक्षिण अफ्रिकाले ११ मध्ये चार अन्तर्राष्ट्रिय खेल मात्र जित्यो। दक्षिण अफ्रिकाले भारतविरुद्धको पाँच खेल गुमाएको थियो। दक्षिण अफ्रिकाले एसोसिएट राष्ट्रमा स्कटल्यान्ड र युएईलाई हराएको छ। सहज सुपर सिक्समा पुग्न सक्ने दक्षिण अफ्रिकाले न्युजिल्यान्डविरुद्धको समूह विजेता खेलमा चुनौती सामना गर्नुपर्ने हुन्छ।

सामोआ : दोस्रो संस्करणको विश्वकपमा डेब्यु राष्ट्रका रूपमा सामोआ रहेको छ। सामोआले इस्ट एसिया प्यासिफिक छनोटमा शीर्ष स्थान रक्षा गर्न मलेसियामा आयोजना हुने विश्वकपमा स्थान पक्का गरेको थियो। दुई वर्षअघि सामोआ क्रिकेट संघले यू-१९ महिलो क्रिकेट गठन गरेको थियो। दुई वर्षभित्र नै यस राष्ट्रले विश्वकपमा स्थान बनाउन सफल भयो। पहिलो सहभागितामै सामोआले टेस्ट राष्ट्र न्युजिल्यान्ड र दक्षिण अफ्रिकाविरुद्ध प्रतिस्पर्धा गर्नेछ।

नाइजेरिया : विश्वकपमा डेब्यु गर्ने अर्को राष्ट्र नाइजेरिया हो। दक्षिण अफ्रिकाको छनोटमा शीर्ष स्थानमा रहँदै नाइजेरियाले यू-१९ विश्वकपमा स्थान पक्का गरेको हो। फुटबल कल्चर रहेको नाइजेरियामा बिस्तारै क्रिकेटको विस्तार भइरहेको छ। नाइजेरिया क्रिकेट संघले सन् २०२२ मा यू-१९ महिला टोली घोषणा गरेको थियो। अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा त्यति अनुभव नभए पनि नाइजेरियाले कम्तीमा एक जित लक्ष्य राखेको छ।

समूह 'डी'

अस्ट्रेलिया : दोस्रो संस्करणको दाबेदार राष्ट्रका रूपमा हेरिएको छ। सिनियरतर्फ अस्ट्रेलियाले आइसिसीले आयोजना गरेका सबै प्रतियोगिता जितेको छ। अब अस्ट्रेलियाको लक्ष्य आइसिसी महिला यू-१९ विश्वकप हात पार्नु हो। अस्ट्रेलियाले आफ्नो समूहमा नवप्रवेशी नेपालसँगै बंगलादेश र स्कटल्यान्डको सामना गर्नेछ। अस्ट्रेलियाले पछिल्लो संस्करणको सेमिफाइनल स्थान सुरक्षित गरेको थियो। अस्ट्रेलियाले सन् २००३ मै महिलातर्फ यू-१९ टोली बनाइसकेको थियो। सन् २०२३ को २७ जनवरीसम्म अस्ट्रेलियाले ६ मध्ये चार अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित हात पारेको थियो। इंग्ल्यान्ड र बंगलादेशसँग अन्तर्राष्ट्रिय खेल गुमाएको अस्ट्रेलियाले एसोसिएट राष्ट्रमा युएई र अमेरिकालाई हराएको छ।

बंगलादेश : गत संस्करणमा सुपर सिक्स स्थान रक्षा गरेको बंगलादेशले आफ्नो समूहमा अस्ट्रेलिया र नेपालको कडा चुनौती सामना गर्नुपर्ने हुन्छ। सन् २०२३ को विश्वकपमा बंगलादेश आफ्नो समूहमा तेस्रो हुँदै सुपर सिक्समा पुगेको थियो। बंगलादेशले एसिसी यू-१९ एसियामा सहभागी खेलाडीलाई विश्वकपमा पठाएको छ। बंगलादेशले अहिलेसम्म १९ मध्ये १३ अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा जित निकालेको छ। बंगलादेशले भारत, श्रीलंका र दक्षिण अफ्रिकाविरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय खेल गुमाएको छ। अहिलेसम्म मलेसिया, अमेरिका, नेपाल र युएईविरुद्धको खेलमा जित निकालेको बंगलादेशको लक्ष्य सुपर सिक्स पुग्नु हो।

नेपाल : नेपालले पहिलोपटक यू-१९ महिला विश्वकपमा खेल्दै छ। एसियन छनोटमा युएईलाई निराश बनाउँदै नेपालले पहिलोपटक विश्वकपमा स्थान बनाएको हो। पुरुषतर्फको नेपाली युवा टोलीले विश्वकपमा 'जायन्ट राष्ट्र' उपनाम पाएको छ। अब महिला खेलाडीले पनि यस्तै सफलता चुम्ने अपेक्षा छ। सिनियर टोलीकी पूजा महतोको कप्तानीमा रहेको नेपालले कम्तीमा समूहमा तेस्रो स्थान रक्षा गरी सुपर सिक्सको आशा बनाएको छ। महेशप्रसाद रिजालको प्रशिक्षणमा रहेको नेपालले अभ्यास खेलमा वेस्ट इन्डिजविरुद्ध ब्याटिङ र बलिङमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गरेको थियो। विश्वकपमा पनि यस्तै ब्याटिङ र बलिङको स्तरीय प्रदर्शनको आशा छ।

स्कटल्यान्ड : युरोपिन छनोटमा शीर्ष स्थानमा रहँदै स्कटल्यान्डले विश्वकपमा स्थान सुरक्षित गरेको हो। नेदरल्यान्ड्सविरुद्धको ३-० को जितसँगै स्कटल्यान्ड विश्वकपमा पुग्यो। सन् २०२१ मा स्कटल्यान्ड क्रिकेट संघले यू-१९ महिला टोली घोषणा गरेको थियो। सन् २०२३ मा स्कटल्यान्डले युएईविरुद्ध डेब्यु गरेको थियो। दोस्रोपटक विश्वकप खेल्न अवसर पाएको स्कटल्यान्डले आफ्नो समूहबाट सुपर सिक्सको लक्ष्य राखेको छ। विश्वकपबाहेक अन्य अन्तर्राष्ट्रिय खेलमा स्कटल्यान्डले चारमध्ये एक खेलमा मात्र जित निकालेको छ।

खो-खो विश्वकप

नेपालका पुरुष र महिला दुवै टोली सेमिफाइनलमा

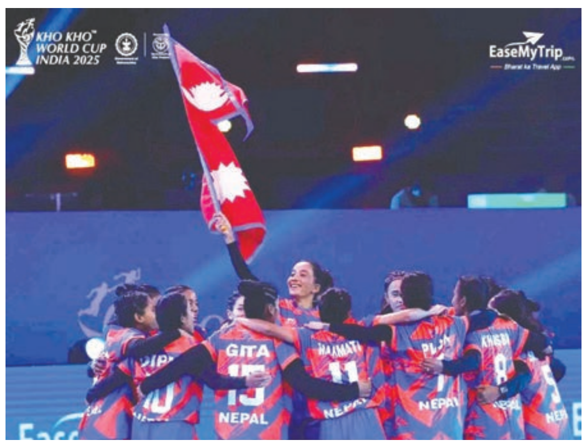

नयाँ पत्रिका

नेपालका पुरुष तथा महिला टोली भारतको नयाँदिल्लीमा चलिरहेको खो-खो विश्वकप प्रतियोगिताको सेमिफाइनलमा पुगेका छन्। शुक्रबार इन्दिरा गान्धी इन्डोर रंगशालामा पुरुषतर्फ भएको क्वार्टरफाइनलमा नेपालको पुरुष टोलीले बंगलादेशलाई ६७-१८ स्कोरले हराउँदै अन्तिम चारको स्थान पक्का गरेको हो।

नेपालले अब फाइनल प्रवेशको खेलमा इरानको सामना गर्नेछ।

खो-खो विश्वकपको अन्तिम चारमा स्थान पक्का गर्ने क्रममा क्वार्टरफाइनलमा नेपालको पुरुष टोलीले बंगलादेशलाई ६७-१८ र महिलाले इरानमाथि १०३-८ स्कोरले पाखा लगाए

इरानले अर्को सेमिफाइनलमा केन्यामाथि ८६-१८ को स्कोरमा हरायो। अर्को क्वार्टरफाइनलमा दक्षिण अफ्रिकाले इंग्ल्यान्डमाथि ५८-३८ को स्कोरमा पाखा लगाउँदै सेमिफाइनल स्थान पक्का गरेको छ। पुरुषतर्फको समूह 'ए'मा नेपालले नौ अंक जोड्दै क्वार्टरफाइनल स्थान सुरक्षित गरेको थियो। नेपाल आयोजक भारतसँग मात्र पराजित भएको थियो। नेपालले भुटान, पेरु र ब्राजिललाई हराएको थियो। समूह चरणमा नेपालले पेरुविरुद्ध ८०-३४, ब्राजिलविरुद्ध १३४-८ र भुटानविरुद्ध ९८-८ को नतिजा निकाली जित हात पारेको थियो।

महिलातर्फ भने नेपाल अहिलेसम्म अपराजित रहेको छ। नेपालले ऐतिहासिक रूपमा सेमिफाइनल स्थान सुरक्षित गर्ने क्रममा इरानलाई १०३-८ को फराकिलो अन्तरले हरायो। नेपाली महिला टोली समूह चरणमा अपराजित रहँदै अघि बढेको हो। नेपाली महिला टोली समूह 'सी'को विजेता बनेको थियो। नेपालले पहिलो खेलमा भुटानलाई ९३-२४, दोस्रो खेलमा जर्मनीलाई ७३-३४, तेस्रो खेलमा श्रीलंकालाई ११०-१० ले र चौथो खेलमा बंगलादेशलाई ८४-२४ ले हराएको थियो।

सुरु भयो फ्रेन्चाइज कबड्डी

काठमाडौं/ कप्तान घनश्याम रोक्कामगर चम्किएपछि काठमाडौं माभरिक्सले पहिलो संस्करणको नेपाल कबड्डी लिग (एनकेएल)को उद्घाटन खेलमा पोखरा लेकर्सलाई ४२-४१ ले हराएको छ। राखेपको कभर्डमा जित निकालेपछि काठमाडौंले पाँच अंक जोड्यो। काठमाडौंले राइट प्वाइन्ट २९ र पोखराले २८ अंक पाए। ट्याकलबाट दुवै टोलीले समान नौ तथा अल आउटबाट पनि समान चार अंक हात पारेका थिए।

भारतको प्रो कबड्डीमा आबद्ध घनश्याम पहिलो हाफको २० मिनेट पूरै छाएका थिए। उनी हरेकपटक विपक्षीको कोर्टमा पुग्दा अंक खोस्न सफल भए। काठमाडौं तीन अंकले पछि पर्दा पनि उनले नै कमब्याक जित दिलाए। घनश्यामले आफ्नो अनुभव प्रयोग गर्दै सुपर ट्याकलमा अंक बटुले।

उनलाई मिजानुर रहमानले राम्रो साथ दिएका थिए। पोखराविरुद्ध घनश्याम र मिजानुर मात्र हाबी भएका हुन्।

भारतको प्रो कबड्डीमा आबद्ध कप्तान घनश्याम चम्किएपछि उद्घाटन खेलमा काठमाडौं माभरिक्सले पोखरा लेकर्सलाई ४२-४१ ले हरायो

पोखरा पहिलो हाफमै दुईपटक अलआउट भयो। पोखरा पहिलो हाफमा १४-२५ ले पछि परेको थियो। काठमाडौं दोस्रो हाफमा एकपटक मात्रै अलआउट भएको हो। प्रदीप मिजारको कप्तानीमा रहेको पोखराका लागि नागेश्वर थारूले सानदार प्रदर्शन गरे। दोस्रो हाफमा थारू चम्किएपछि काठमाडौंलाई खेल जित्न कठिन पऱ्यो। सुपर ट्याकलमा नागेश्वर सफल हुँदा ४०-३८ ले टोलीलाई अग्रता दिलाए। तर, अन्तिम समयसम्म दबाब दिएका घनश्याम सफल हुँदा पोखरा एक अंकले मात्रै पछि परेको हो।

नेपाल भारत मैत्री संघ
Nepal India Friendship Association
केन्द्रीय, कार्यालय : लाखेचौर मार्ग, मध्यबानेश्वर, काठमाडौं, फोन नं. : ०१-४४६१८६३

अत्यन्त जरुरी सूचना

प्रकाशित मिति : २०८१/१०/०५

नेपाल भारत मैत्रीसंघ केन्द्रिय समितिको मिति २०८१/०८/१५को निर्णयअनुसार केन्द्रिय मैत्री सभा निम्न मिति र स्थानमा आयोजना गरिने हुंदा संघ संग आबद्ध जिल्ला शाखा र उप शाखा, केन्द्रिय समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु एबम सल्लाहाकारहरुलाई केन्द्रिय मैत्री सभा सम्बन्धि बिबरण, नेपाल भारत मैत्री संघको बिधान २०३८ (पाचौ संसोधन२०७८ परिच्छेद ४ दफा १४ ङ बमोजिम यो सुचना आबश्यक जानकारी एबम कार्यार्थ अनुरोध छ।

तपसिल

१) केन्द्रिय मैत्रीसभा हुने मिति र स्थान: २०८१/१२/१० र ११ गते काठमाडौमा
२) कार्यसमिति/मैत्रीसभा मिति २०८१/११/१४ गते भित्र सपन्न गरी सक्नु पर्ने।
३) शाखा तथा उपशाखाहरुले मिति २०८१/११/१५ भित्र केन्द्रमा आईपुग्ने गरी पठाउन पर्ने बिबरणहरु :
क) कार्यसमिति/मैत्री सभा सम्पन्न गरी आजिवन सदस्यहरु मध्ये ४ प्रतिसत प्रतिनिधीको नाम थर सम्पर्क नं.।
ख) कार्य समितिको बैठकबाट एक महिला समेत ३ जना प्रतिनिधी छनौट गरी प्रतिनिधीको नाम थर सम्पर्क नं.।
ग) जिल्ला कार्य समितिका अध्यक्ष र उपशाखाका अध्यक्ष पदेन प्रतिनिधी हुने हुंदा निजहरुको नाम थर सम्पर्क नं.।
घ) बिध्यमान बिधानमा संसोधन आबश्यक भएमा कार्य समितिमा छलफल गरी सुझाव पठाउने।
४) प्रत्येक प्रतिनिधीको रु ५०० का दरले शाखा उपशाखाले यस संघको कृषि बिकास बैंकमा रहेको खाता नं ०२१०१०००१७८३८०११ मा रकम जम्मा गरी भौचर सहित उपस्थिति भए पछी मात्र प्रतिनिधीको रुपमा नाम दर्ता गरिने छ।
५) समय भित्र उपरोक्त बिबरण प्राप्त नभएमा केन्द्रिय मैत्री सभामा सहभागी गराउन संघ असमर्थ हुने छ। शाखा उपशाखानै यसको जिम्ममेवारी हुने छ।
६) यस सम्बन्धि थप जानकारीको लागि कार्यालयको सम्पर्क नं. वा निम्न व्यक्तिहरु संग सम्पर्क गर्न हुन।

१) श्री बोधकृष्ण सुबेदि: ९८५१०४५८२८
२) रमेश प्रसाद अधिकारी : ९८४१३३०२१०
३) जय कुमार ढकाल: ९८५४०२३५२९
४) बिश्वराम श्रेष्ठ: ९८४१९९४८३३
५) चम्पा चौधरी: ९८४९७३०८३४

महासचिव

उद्योग, व्यवसाय गरौं र आत्मनिर्भर बनौं

- स्थानीय श्रोत साधनको उपयोग गरी उद्योग गरौं, उद्यमी बनौं,
- आयातलाई प्रतिस्थापन गरौं र निर्यातलाई बढाऔं,
- उद्योगी र व्यवसायीको सम्मान गरौं,
- पूँजी निर्माणमा सहयोग गरौं,
- परनिर्भरता घटाऔं, आत्मनिर्भरता बढाऔं,
- देशको अर्थतन्त्रमा टेवा पुऱ्याऔं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

ड्रग्सको रोकथाम तथा उपचारमा सहयोग चाहिएमा
सम्पर्क गर्नुहोस्।

NARCONON NEPAL
नार्कोनन् नेपाल
The Only Narconon Drug Treatment, Rehabilitation & Prevention Center in South Asia
- बसन्त कुँवर/पुजा कुँवर
रिह्याव स्पेसलिस्ट
(अमेरिका, बेलायत, अस्ट्रेलिया बाट)
नि:शुल्क परामर्शका लागि
नार्कोनन् नेपाल
9851037529, 9745660707,9851048432
01-4377124, 01-4650054
E-mail: narcononnepal@gmail.com, Website : narcononnepal.org.np

नयाँ प्रकाशन प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित तथा मुद्रित। **कार्यकारी निर्देशक** : सुशील थापा। **अध्यक्ष, प्रबन्ध निर्देशक तथा प्रधानसम्पादक** : कृष्णज्वाला देवकोटा। **कार्यालय** : स्टारमल, पुतलीसडक, काठमाडौं, फोन नं. ४०१२५६६/६६६ फ्याक्स नं ४०१२५६९, E-mail: letter@nayapatrikadaily.com